

พระราชนิพนธ์พระพิพัฒน์มฤตยา

พุทธศักราช ๒๕๐๒

โดย

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พลโท อ่อง ไชยโกมลิกุล บรม. ป.จ.จ.ว
ณ เมรุหน้าวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร
๗ ตุลาคม ๒๕๐๒

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961106930

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

พุทธศักราช ๒๕๑๒

วันที่ ๑๖/๑๐/๖๙.

เลขทะเบียน ๐๖๕๖

เลขหมู่ ๔๗
๔๔๕๗

โดย

หม่อมหลวงปรี๊ มาลากุล

๒๕๑๒

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

ผลอากาศเอก ทรวิณ หงสกุล
มอบให้ห้องสมุดรัฐสภา

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลโท อ่อง ไชยถินบุรี ร.ม., ป.ช., ท.จ.จ.

ณ เมรุหน้าพลับพลา วัดสุทัศน์วรวิหาร ๖๓๖
วัดเทพศิรินทร์

ตุลาคม ๒๕๑๒

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๒๑๕๕

สำนักพระราชวัง

๒๖ กันยายน ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ พลโท อ่อง โทษิกนิษฐ ม.ว.ม.,ป.ร.,ท.จ.ว. ๗ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดพระนคร

วันอังคาร ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พลับพลาอิศริยาภรณ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานผ้าไตรของหลวง ๕ ไตร และของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ๕ ไตร ให้ทายาทนำไปทอดที่โกศศพ พระสงฆ์ ๑๐ รูปบังสุกุลเสร็จแล้ว ทรงจุดไม้แกลพระราชทานเพลิง สมควรแก่เวลาเสด็จ ฯ กลับทรงกายเครื่องแบบปรกติขาว ไข่มุกซ์.

[Signature]
ปิยะ/พิมพ์/วิชัย /ทนาย.

วัน	หน้าที่ <u>พนักงานพระราชพิธี</u>
	<u>นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ พลโท อ่อง โทษิกนิษฐ</u>
	<u>เพื่อทราบ.</u>

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยให้ถามผู้รับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

[Signature]
ผู้รับสั่ง

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๒๑๕๕

สำนักพระราชวัง

๒๒ กันยายน ๒๕๖๒

การพระราชทานเพลิงศพ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ม.ว.ม.,ป.ช.,ท.จ.ว.

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดพระนคร

วันจันทร์ ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๑๘.๐๐ น. เจ้าพนักงานจัดการเคลื่อน
เครื่องสุกัณฑ์ ที่ศาลาอำนวยการ วัดโสมนัสวิหาร แล้วเชิญศพไปทำการเผาข้างเมรุของวัด

วันอังคาร ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๑๘.๐๐ น. เชิญโกศศพขึ้นรถอวประเทียม
จากวัดโสมนัสวิหาร ไปยังวัดเทพศิรินทราวาส ตั้งกระบวนแห่ศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้ง
บนจิตกาธาน

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระราชทานเพลิง

วันพุธ ที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๙.๐๐ น. เก็บอัฐิ

กรมการศาสนา

วิมล วัฒน
Se ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ
	เพื่อทราบ
	เรื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานแล้ว และเจ้าพนักงาน
	พิจารณาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

พนักงาน ทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นว่า และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยยกให้ตามผู้รับสั่ง โดย

หน้าทูลเกล้าฯ ถวาย

วิมล วัฒน
ผู้รับสั่ง

พระมหากรุณาธิคุณ

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้กราบถวายบังคมลาตั้งอนิจกรรม
เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๒ ณ โรงพยาบาลพระ
มงกุฎเกล้า เมื่อความทราบถึงใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
หลวงอาบศพ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมประกอบศพ พร้อมด้วย
มีฉัตรเบญจรงค์ประดับตามเกียรติยศ และพระราชทานพระพิธีธรรม
บำเพ็ญพระราชกุศลสวดพระอภิธรรมมีกำหนด ๓ คืน ซึ่งได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ประกอบ
พิธีพระราชทานเพลิงศพที่เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพ
ศิรินทราวาส กับได้ทรงพระเมตตาเสด็จพระราชดำเนินมาพระราช
ทานเพลิงศพและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าไตร ๕
ไตร และของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ๕ ไตร อัน
เป็นส่วนพระองค์ ในพิธีพระราชทานเพลิงศพด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็น
พระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม แก่ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ
ผู้ล่วงลับไปแล้ว และแก่ครอบครัวของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ หาที่
สุดมิได้ แม้ว่า พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ จะไม่มีโอกาสได้สำนึก
ในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมที่ได้ทรงพระเมตตาใน
วโรกาสนี้ก็ตาม บ้ำพระพุทธเจ้าหายาท และผู้ร่วมสกุล โปธิกนิษฐ
ตลอดจนบรรดาญาติ ขอสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ตลอดไปตราบเท่าที่สกุลโปธิกนิษฐยังคงอยู่.

ที่ พว. ๐๐๐๑/๒๕๑๘

สำนักพระราชวัง

๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๒

เรื่อง อนุญาตให้พิมพ์หนังสือพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา
พุทธศักราช ๒๕๑๒

เรียน นางบรรทม โพรทินิชฐ

ตามที่ท่านได้แจ้งความประสงค์ขออนุญาตนำเรื่องพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พุทธศักราช ๒๕๑๒ ซึ่ง ม.ล. ปีย์ มาลากุล เป็นผู้เขียนไปพิมพ์เป็นหนังสือแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พล. ท. อ่องโพรทินิชฐ นั้น

สำนักพระราชวังได้พิจารณาแล้ว ไม่ขัดข้องอนุญาตให้ท่านจัดพิมพ์เรื่องดังกล่าวเป็นหนังสือแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พล. ท. อ่องโพรทินิชฐ ได้ตามความประสงค์.

ขอแสดงความนับถือ

(นายกัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา)

เลขาธิการพระราชวัง

สำนักงานเลขานุการ

คำนำ

คุณบรรทม โปธิกนิษฐ ได้ขออนุญาตสำนักพระราชวังพิมพ์เรื่อง “พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา” ซึ่งข้าพเจ้าได้เขียนไว้เป็นบันทึกราชการ เพื่อเป็นบรรณาการในงานรับพระราชทานเพลิงศพ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ม.ว.ม., ป.ช., ท.จ.ว. แม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๑ และสำนักพระราชวังได้อนุญาตให้พิมพ์ได้

ข้าพเจ้าเขียนบันทึกราชการนี้ขึ้นโดยเห็นว่า พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เป็นพระราชพิธีใหญ่และสำคัญของไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อได้ถูกยกเลิกไปสมัยหนึ่ง ก็ได้กลับมาเป็นพระราชพิธีของชาติอีกครั้งหนึ่งโดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถึงแม้ว่าพระราชพิธีนี้จะผนวกไว้ในพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีก็ตาม แต่หลักปฏิบัติแล้วคงเหมือนพระราชพิธีนี้ในสมัยก่อนทุกประการ คงได้บันทึกพระราชพิธีในรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๗ ไว้ให้เทียบเคียงแล้ว

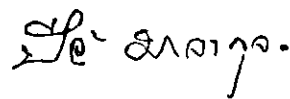
พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาไม่ใช่พระราชพิธีที่ล้าสมัย การประกาศสั่ง การให้คำมั่นสัญญา เป็นคุณสมบัติที่ดีทั้งส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคล และพิธีชดช้อยนี้ นิยมปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป แม้กระทั่งในราชการทหารปัจจุบันก็ยังกระทำอยู่ คงจะเห็นได้จากพิธีทำสัตย์ปฏิญาณต่อธงชัยเฉลิมพล เป็นต้น

การให้ปฏิญาณเป็นเครื่องเตือนจิตใจประการหนึ่ง เหมือนการรับศีล ก็เท่ากับได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ปฏิบัติในสิ่งอันไม่พึงามนั้น ๆ ถ้า

ละเมิดศีล แม้จะไม่ได้รับโทษจากการผิดศีลโดยตรง ก็ย่อมได้รับผลไม่ดีในทางหนึ่งทางใด อย่างน้อยก็เกิดความไม่สบายใจแก่ผู้ละเมิดศีล

คำถวายสัตย์ปฏิญาณในพระราชพิธีครั้งนี้ เป็นการให้สัตย์ปฏิญาณต่อชาติ ต่อประชาชน โดยยึดพระรัตนตรัยว่าจะภักดีต่อชาติซื่อสัตย์ต่อประชาชนและต่อหน้าที่ ซึ่งการประกาศสัจเช่นนี้ ผู้ยึดมั่นในสัตย์ย่อมกระทำทุกอย่างตามอุดมการณ์ อันจะเป็นผลเจริญทั้งแก่กลุ่มชนน้อยคือในหมู่คณะและกลุ่มชนใหญ่ คือชาติบ้านเมือง ชาติไทยอันเป็นที่รักของเรา

การพิมพ์หนังสือเป็นวิทยาทานในงานอันเป็นที่ระลึกของผู้วายชนม์ นอกจากเป็นการแสดงกตเวทิกุศลแล้วยังเป็นกุศลอย่างยิ่ง ขอผลานิสงส์แห่งกุศลวิทยาทาน ประมวลกับคุณงามความดีของท่านผู้วายชนม์ที่ได้บำเพ็ญมา จงเป็นปัจจัยส่งผลให้วิญญาณของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้ประสบสุขในสัมปรายภพโดยควรทุกประการ.

(ม.ล. ปีย์ มาลากุล)

เลขานุการสำนักพระราชวัง

ประวัติสังเขป

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๕๕ ที่บ้านสระคอนท้าว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา เป็นบุตร นายอ่อง และ นางจัน โปธิกนิษฐ มีพี่น้องร่วมบิดา มารดาทั้งสิ้น :-

๑. นายอิม โปธิกนิษฐ
๒. นายเอี่ยม โปธิกนิษฐ (ถึงแก่กรรม)
๓. นายอัน โปธิกนิษฐ (ถึงแก่กรรม)
๔. นางเอื้องพร สุธรรมเกษม
๕. นางทิพย์ คาวคอน
๖. นางรูป เถียรธนา
๗. ร้อยเอก งามอาจ โปธิกนิษฐ

เมื่ออายุได้ ๓ ขวบ พระยาไชยเชนทร์ฤทธิรงค์ (อึ้ง โปธิกนิษฐ) ผู้เป็นลุงได้ขอไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม ได้ส่งเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียน ตัวอย่างประจำมณฑลนครราชสีมาจนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๐ แล้วจึงได้ส่งเข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคาจนจบมัธยมบริบูรณ์ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๓ หลังจากนั้นได้สอบเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก (หลักสูตรพิเศษ ๔ ปี) และสำเร็จการศึกษาออกรับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๖ ครั้งสุดท้ายได้ดำรง

(๒)

ตำแหน่งเป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒ และได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๒

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้สมรสกับ นางสาว บรรทม ศิริพร บุตรี ร้อยเอก หลวงศรีสัทรสมบุรณ์ (ทองสุข ศิริพร) และนางเขียน ศิริพร เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๘ มีบุตร ธิดา รวม ๘ คน ดังนี้:—

๑. นางเบญจวรรณ คเนจร ณ อยุธยา
๒. นางมัลลิกา สิงหกุล
๓. ร้อยโทหญิง จีระพันธ์ ไทยวัฒน์
๔. นางสาว สุภาภรณ์ โปธิกนิษฐ
๕. นางเพ็ญภา ศิริสุขะ
๖. นายวิสุทธิ์พร โปธิกนิษฐ
๗. นายวรพจน์ โปธิกนิษฐ
๘. นายรังสรรค์ โปธิกนิษฐ

มีหลานตา ๒ คน คือ

๑. เด็กหญิง อัจฉรพรรณ คเนจร ณ อยุธยา
๒. เด็กชาย กীরคิต ศิริสุขะ

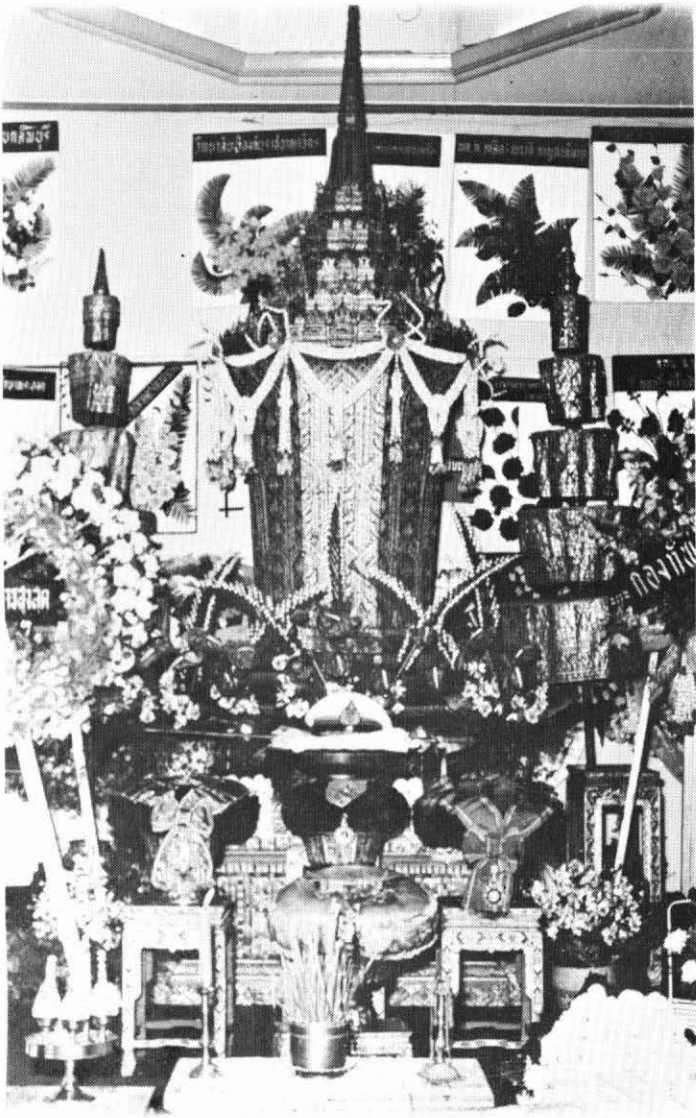
พลโท อ่อง ไพฑูริย์ นิสิต ม.ว.ม., ป.ช., ท.จ.ว.

ชาตะ : มีนาคม ๒๔๕๕

อนิจกรรม : ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ตั้งโกศศพ สวดพระอภิธรรม ณ วัดโสมนัสวิหาร

พิมพ์ ๒

ขอให้นามสกุล ของนายพิมพ์ นิตากัม นายพันตรี
 หลวงวิจิตรพลทอม (ชื่อ นุการ ตามที่ขอมานี้) ว่า
"โพธิกนิษฐ" (เขียนเป็นตัวอักษรโรมัน ว่า "Bodhi
kanishtha") อันแปลมงคลนาม

ขอให้สกุลโพธิกนิษฐ มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง
 คงอยู่ในภพวิเศษตลอดชั่วกาลนาน ฯ
 พระที่นั่งอัมพรสถาน
 วันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๗

ประวัติรับราชการ

๑. แรกเข้ารับราชการเป็นทหาร เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก เลขที่ ๓๙๕๕ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๗๓

๒. ขนทะเลเบียนทหารกองประจำการ

๒๔๗๓

เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๗๓ เครื่องหมาย ทบ. ๕

น. ๕๕๕

๓. ยศทหาร

๑๖ พฤษภาคม ๒๔๗๗	เป็น	ร้อยตรี
๑ เมษายน ๒๔๘๐	,,	ร้อยโท
๑๕ กันยายน ๒๔๘๖	,,	ร้อยเอก
๑ มกราคม ๒๔๘๘	,,	พันตรี
๑ มกราคม ๒๔๙๓	,,	พันโท
๑๓ กรกฎาคม ๒๔๙๖	,,	พันเอก
๑ มกราคม ๒๔๙๘	,,	พลจัตวา
๑ มกราคม ๒๕๐๒	,,	พลตรี
๑ ตุลาคม ๒๕๐๘	,,	พลโท

๔. ตำแหน่ง

๑๘ สิงหาคม ๒๔๗๓	เป็นนักเรียนนายร้อย
๑ พฤษภาคม ๒๔๗๖	เป็นหัวหน้าหมวด ๓ ร้อย ๓ และ หัวหน้าตอน ๑ ชั้น ๓

(๔)

- ๑๙ ตุลาคม ๒๔๗๖ เป็นนักเรียนทำการนายร้อยในกอง
บังคับการกองทัพบก
- ๑ พฤศจิกายน ๒๔๗๖ ประจำกองบังคับการจังหวัดทหารบก
นครราชสีมา
- ๑ มกราคม ๒๔๗๖ ประจำกองพันทหารราบที่๘(พระนคร)
- ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๗๙ เป็นนายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียน
รบ (เชียงใหม่)
- ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๑ สำรองราชการกองบังคับการกรมจเร
ทหารราบ (ลพบุรี)
- ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๘๔ สำรองราชการกองบังคับการกองทัพบก
- ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๘๔ สำรองราชการแผนกทหารราบ(ลพบุรี)
- ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖ เป็นรองผู้บังคับกองร้อยที่ ๑ กองพัน
ทหารราบที่ ๓๔ (ลำปาง)
- ๗ กรกฎาคม ๒๔๘๘ เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๑ กองพัน
ทหารราบที่ ๓๔
- ๑ มกราคม ๒๔๘๙ เป็นผู้บังคับกองร้อยพิเศษ กรมทหาร
ราบที่ ๑๑ (พระนคร)
- ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๙ รักษาการรองผู้บังคับกองที่ ๑
โรงเรียนนายร้อยทหารบก
- ๑ มกราคม ๒๔๙๐ เป็นรองผู้บังคับกองร้อยที่ ๑ แผนก
ปกครองโรงเรียนนายร้อยทหารบก

(๕)

๒๕	เมษายน	๒๔๙๐	เป็นนายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียนทหารราบ (ลพบุรี)
๑๓	มีนาคม	๒๔๙๑	ประจำแผนกศึกษารมจเรทหารราบ
๑	มกราคม	๒๔๙๓	เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหาร- ราบ แผนกศึกษารมจเรทหารราบ
๑๘	เมษายน	๒๔๙๓	ประจำกองครุแผนกที่๓ กรมจเรทหาร ราบ
๑๗	มกราคม	๒๔๙๕	ผู้บังคับกองพันทหาร กรมผสมที่ ๒๑ (อิสระ-เกาหลี่)
๒	กันยายน	๒๔๙๕	ประจำกรมข่าวทหารบก
๙	พฤศจิกายน	๒๔๙๖	รักษาราชการรองเจ้ากรมยุทธการ ทหารบก
๓๐	ธันวาคม	๒๔๙๗	เป็นรองเจ้ากรมยุทธการทหารบก
๑๕	มกราคม	๒๔๙๘	เป็นรองเสนาธิการกองทัพบก ๒
๖	ธันวาคม	๒๔๙๘	เป็นผู้บังคับการกองนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๒๕	ธันวาคม	๒๕๐๒	เป็นผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก
๑๒	กันยายน	๒๕๐๓	เป็นผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระ จุลจอมเกล้า
๑	ตุลาคม	๒๕๐๖	เป็นผู้ชำนาญการกองทัพบก
๑	ตุลาคม	๒๕๐๗	เป็นผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

(๖)

- ๑ ตุลาคม ๒๕๐๙ เป็นแม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๓
๑ พฤษภาคม ๒๕๑๒ เป็นแม่ทัพภาคกองทัพอากาศที่ ๑

๕. ตำแหน่งหรือราชการพิเศษ

- ๒๔๙๖ เป็นกรรมการประสานการช่วยเหลือทางทหารฝ่ายกองทัพบก
- ๒๔๙๗ ไปปฏิบัติราชการในหน้าที่ Mission ของประเทศไทยที่สหรัฐอเมริกา โดยมี พล.อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะ
- ๒๔๙๘ ไปปฏิบัติหน้าที่เตรียมงานประชุมซีโต้ ที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา
- ๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวร
- ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์สืบไป
- ๒๓ มีนาคม ๒๕๐๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- ๒๕๐๕ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์เวรสืบไป
- ๒๕๑๑ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา

(๗)

๒๕๑๒ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
เป็นราชองครักษ์พิเศษ

๖. วุฒิมารศึกษา (เพิ่มเติม) เมื่อเข้ารับราชการแล้ว

๒๕๘๑ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนรบ

๒๕๘๐ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายทหาร
ราบชั้นผู้บังคับกองร้อย เป็นลำดับที่๑

๒๕๘๒ ไปศึกษาคุณานและประจำตามกรมกอง
ณ สหรัฐมลายู

๒๕๘๓-๒๕๘๕ ไปศึกษาและคุณาน ณ ประเทศอังกฤษ
- เข้าประจำกองทหาร และศึกษาคุณ
งานในโรงเรียนทหารราบ (School
of Infantry, Warminster, Wilts)
- โรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่ประ
เทศอังกฤษ (Senior Officer
Course)
- เข้าศึกษา Special air Defense
Course.

๒๕๘๕-๒๕๘๖ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการ
ทหารบก หลักสูตรประจำ จากสหรัฐ
อเมริกา (The U.S. Army Command
and General Staff College Regular
Course, Fort Leavenworth, Kansas,
U.S.A.)

(๘)

- ๒๕๐๐ ไปตุ๊กกิจการทหาร ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา
อเมริกา
- DA (DCSOPS) Washington, D.C.
- ROTC University of Fordham,
New York.
- Fort Belvoir, Virginia
- USMA. New York.
- Infantry School, Fort Benning,
Georgia.
- AFSC, Norfolk, Virginia.
- C-GSC, Fort Leavenworth, Kan-
sas U.S.A.
- ๒๕๐๑ คุมงานในกองทัพบก
- ๒๕๐๓ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรทำความคุ้น
เคยกับอาวุธใหม่ (Fort Bliss, Texas.)
- ๒๕๐๔ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓

๗. ราชการสงคราม หรือปราบปรามการจลาจล หรือในเวลาที่มีเหตุ
ฉุกเฉิน

- ๒๔๘๔ ไปราชการสงครามในกรณีฉุกเฉิน
คราวสงครามมหาเอเซียบูรพา
- ๒๔๘๕ ไปร่วมรบกับสหประชาชาติในสงคราม
เกาหลี
- ๒๕๐๐ ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างใช้กฎอัยการศึก
- ๒๕๑๐ ปราบปรามผู้ก่อการร้ายภาคเหนือ

(๘)

๘. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญ (ไทย)

๑๒	กันยายน	๒๔๗๗	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
๑๙	กันยายน	๒๔๘๕	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
๑๙	กันยายน	๒๔๘๘	เหรียญจักรมาลา
๔	ธันวาคม	๒๔๙๑	จตุรดาภรณ์ช้างเผือก
๒	เมษายน	๒๔๙๖	เหรียญกล้าหาญ (ร่วมรบกับสหประชาชาติ)
๒๔	มกราคม	๒๔๙๖	เหรียญชัยสมรภูมิ (ร่วมรบกับสหประชาชาติ)
๕	ธันวาคม	๒๔๙๖	ตรีตราภรณ์มงกุฎไทย
๑๑	พฤษภาคม	๒๔๙๖	เครื่องหมายเปลวระเบิดประดับแพรแถบเหรียญชัยสมรภูมิ
๒๙	ธันวาคม	๒๔๙๘	ตรีตราภรณ์ช้างเผือก
๑๔	กรกฎาคม	๒๔๙๙	ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
๕	ธันวาคม	๒๕๐๓	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
๕	ธันวาคม	๒๕๐๕	ตติยจุลจอมเกล้าพิเศษ
๕	ธันวาคม	๒๕๐๖	เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้น ๓
๒๕	ธันวาคม	๒๕๐๖	ประถมาภรณ์ช้างเผือก
๒๒	ตุลาคม	๒๕๐๘	เหรียญชัยสมรภูมิมหาเอเซียบูรพา
๕	ธันวาคม	๒๕๐๙	มหาวชิรมงกุฎ
๕	ธันวาคม	๒๕๑๐	ตติยจุลจอมเกล้า
๕	พฤษภาคม	๒๕๑๒	ตติยจุลจอมเกล้าพิเศษ

(๑๐)

๗. ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญต่างประเทศ

๖ มีนาคม	๒๔๙๖	เหรียญซิลเวอร์สตาร์ และตรา ลีเยิน
ออฟ เมอร์ริท ตีกรีออฟเลอโยองแนร์
(สหรัฐอเมริกา)
๕ มีนาคม	๒๔๙๖	เหรียญสหประชาชาติ
๒๑ กุมภาพันธ์	๒๔๙๙	เลโอโปล ชั้น ๔
เหรียญครัวร์เตอร์แกร์๑๙๔๐ ประทับ
ปาร์ม (เบลเยียม)
๑๐ มกราคม	๒๕๐๖	ออร์เตอร์ออฟเซอร์วิส เมอร์ริท ชั้น ๓
(สาธารณรัฐเกาหลีใต้)

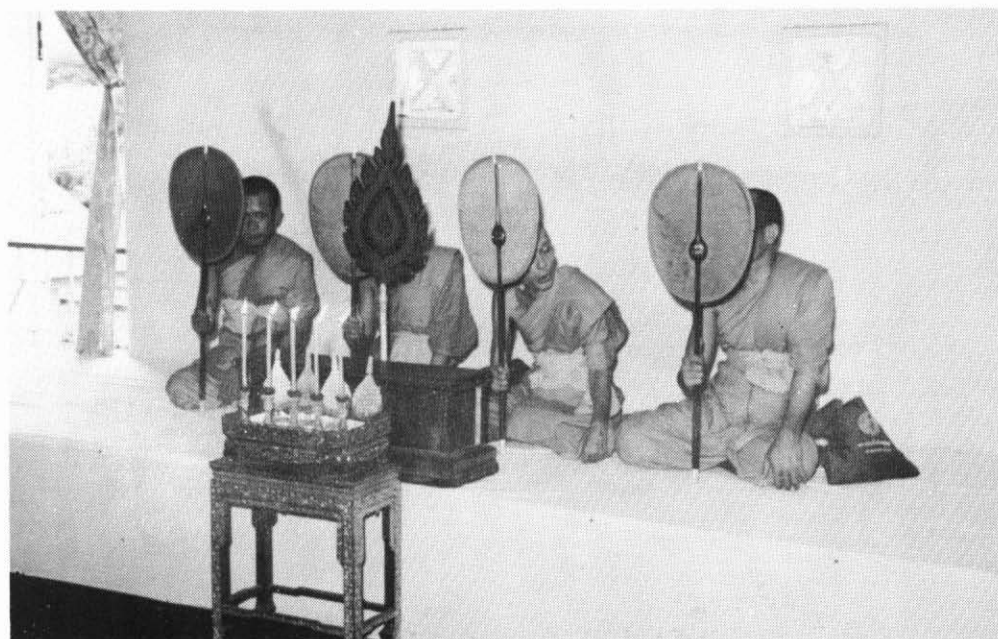
พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

และ

การสวดพระอภิธรรม

๒๕ - ๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๒

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระพิชิตธรรมสวดพระอภิธรรม

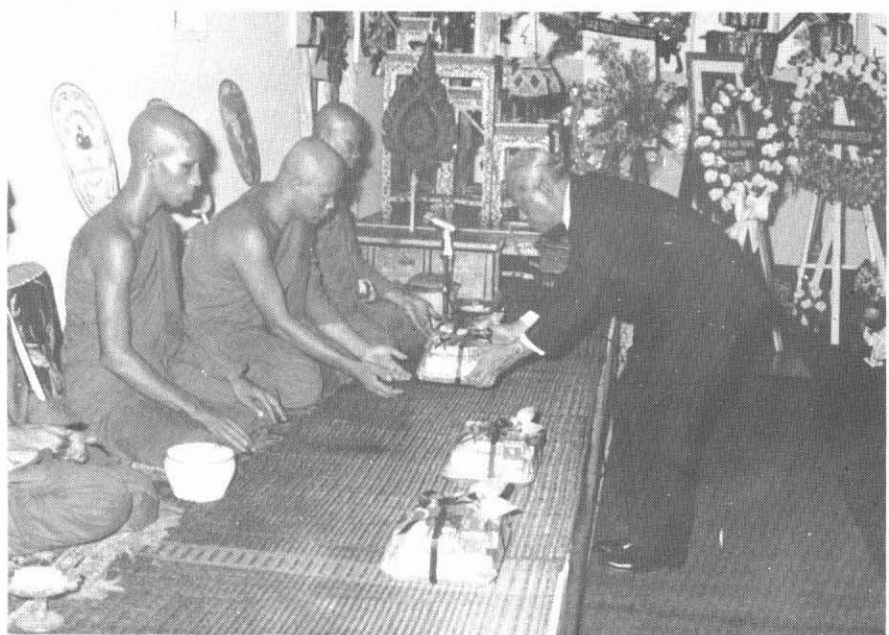

๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๒

ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้กรุณาเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

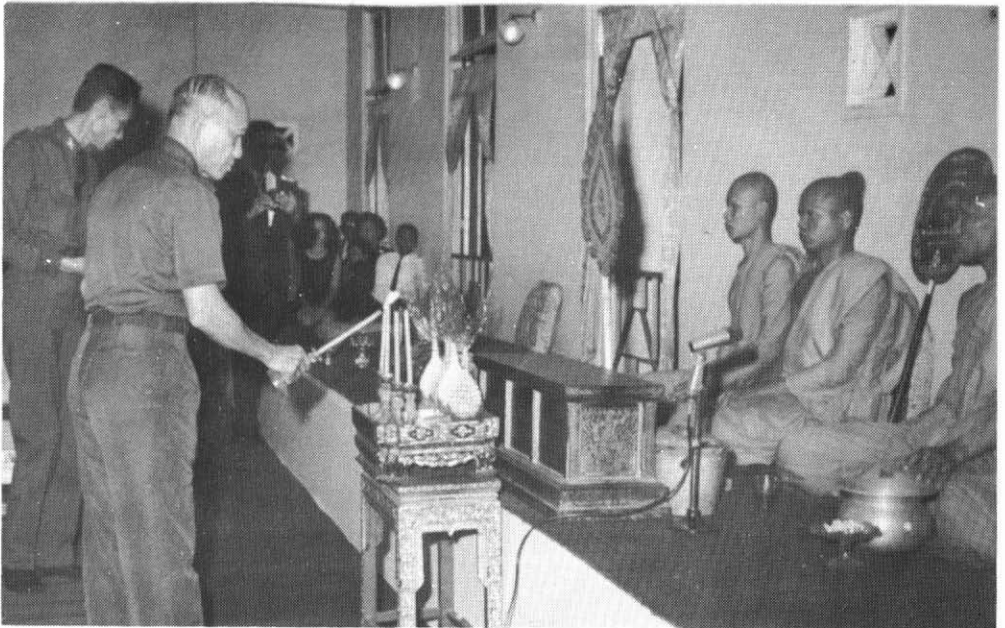

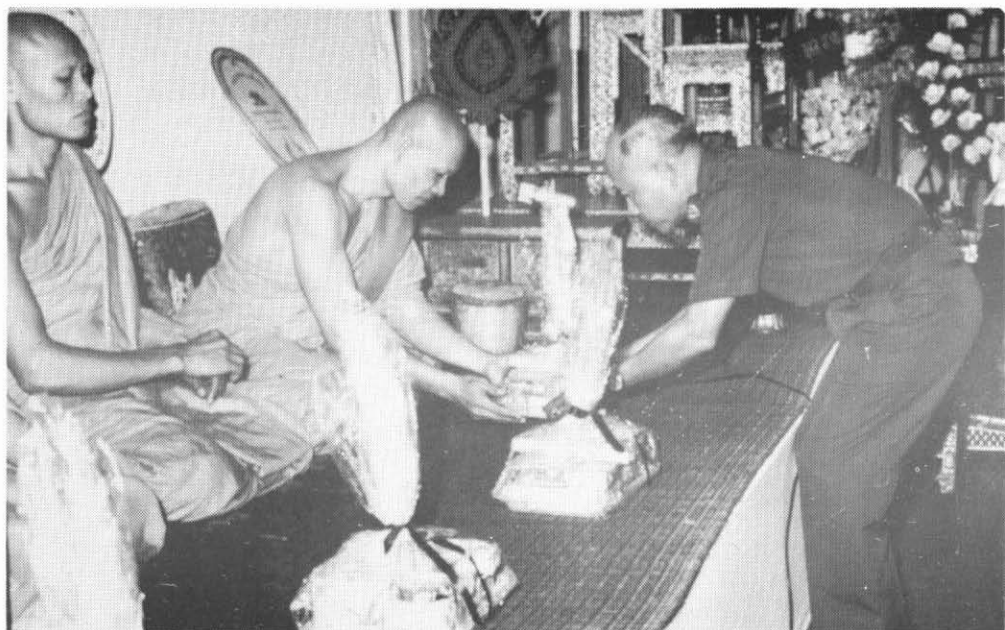

๒๙ มิถุนายน ๒๕๑๒

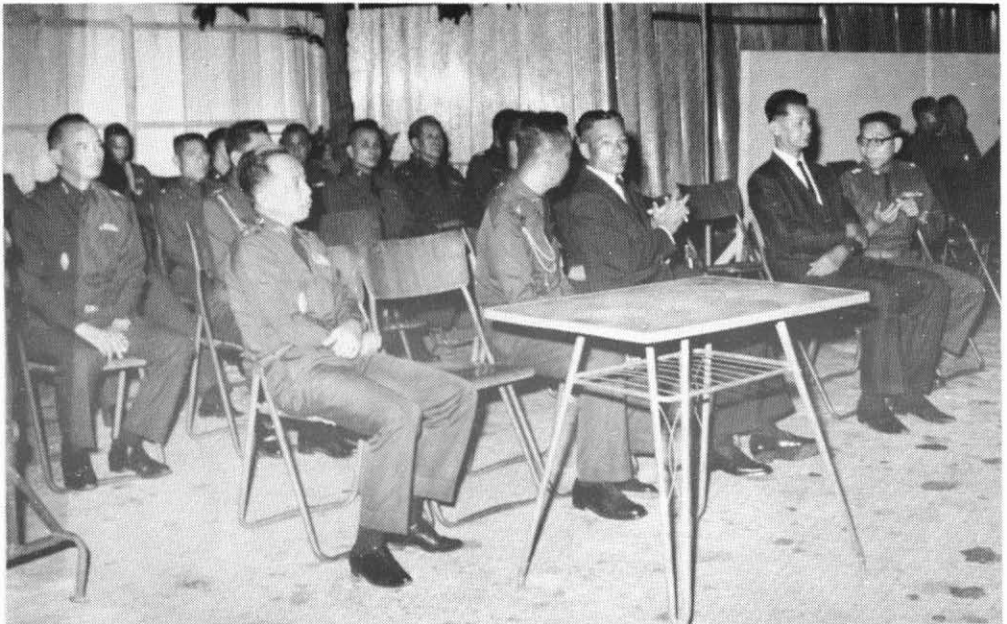
กองทัพบก ได้กรุณาเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

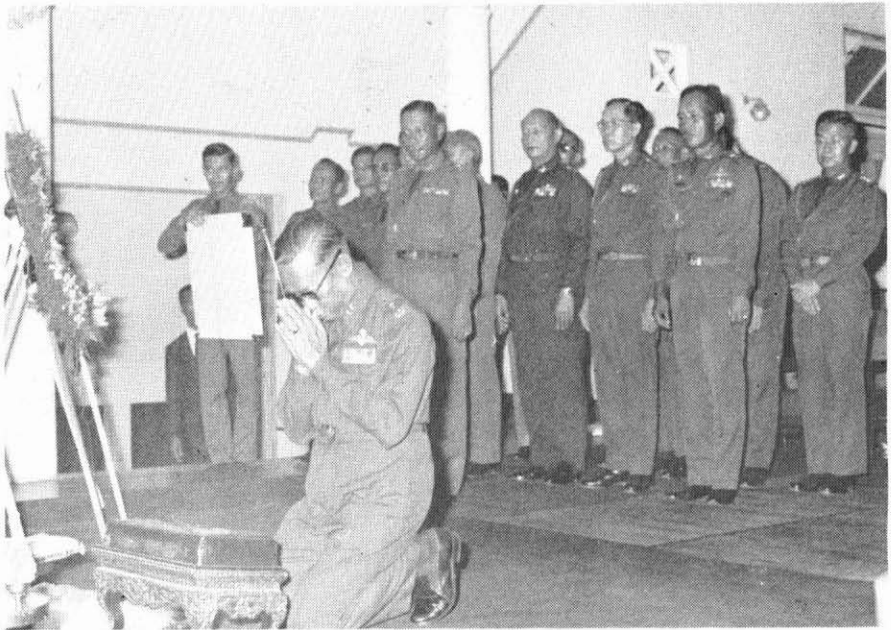
๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๒

กองทัพภาคที่ ๑,๓ มณฑลทหารบกที่ ๔,๗ เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

สัปดาห์ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๒

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
และ วิทยาลัยการทัพบก เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961106930

↓
บุญญาสมวาร ๑๓ สิงหาคม ๒๕๑๒

นักศึกษาวิทยาลัยบองกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓ และ เจ้าอาวาสวัดน้อยนพคุณ
กรุณาเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

นางบรรทม โพรทินิชฐ์

ภริยา พร้อมด้วยบุตร ชิดา

ภริยา บุตร ธิดา และบุตรเขยพร้อมด้วยหลานตา

ภริยา ร่วมกับญาติ

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

ในวันอังคารที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าพลโท อ่อง โปธิกนิษฐ แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ ได้ถึงแก่อนิจกรรม ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เนื่องจากโรคไต ด้วยความเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะขณะที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ที่ได้ประกอบคุณงามความดีให้แก่ทางราชการและประเทศชาติเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่รับราชการทหารภายหลังที่สำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยทหารบกมาจนถึงพลโท ได้ดำรงตำแหน่งทางทหารที่สำคัญและไว้วางใจ ทั้งในด้านการศึกษาและด้านกำลังรบหลายตำแหน่ง อาทิเช่น ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก, แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ และแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ นอกจากนี้ ยังได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่งตั้งให้เป็นราชองครักษ์เวร, ราชองครักษ์พิเศษและสมาชิกวุฒิสภา ตลอดจนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฎ ประถมาภรณ์ช้างเผือก กับทุกชั้นจุลจอมเกล้าพิเศษ โดยเฉพาะในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ อยู่ นั้น ก็ได้เป็นกำลังในการวางแผนและดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการร้ายทางภาคเหนือ ซึ่งนับได้ว่ามีส่วนสำคัญในการต่อสู้ขัดขวางและยับยั้ง

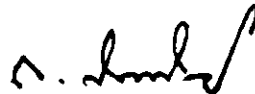
การก่อกวนของฝ่ายศัตรูที่กำลังคุกคามต่อสันติสุขอาณาประชาราษฎร์แห่ง
ประเทศไทยเป็นอย่างมาก

ข้าพเจ้าได้เริ่มมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ
มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ ขณะที่ข้าพเจ้าเป็นอาจารย์วิชาทหารใน
โรงเรียนนายร้อยทหารบกอยู่นั้น พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ก็ได้ย้ายมารับ
ราชการทางโรงเรียนนายร้อยทหารบกด้วยกัน และเมื่อต้นปีพุทธศักราช
๒๔๙๐ ข้าพเจ้าได้มีตำแหน่งเป็นผู้บังคับกองร้อย ๔ แผนกปกครอง
โรงเรียนนายร้อยทหารบก (อัครา พันโท) พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้
เป็นรองผู้บังคับกองร้อย ๓ แผนกปกครอง โรงเรียนนายร้อยทหารบก
(อัครา พันตรี) ต่อมาในปลายปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ นั้น ข้าพเจ้าได้ย้าย
ไปเป็นผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒๑ และผู้บังคับการจังหวัดทหารบก
ลพบุรี พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ก็ได้ย้ายไปเป็นนายทหารฝึกหัดราชการ
โรงเรียนนายทหารราบ เพื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนนายทหารราบชั้นผู้บังคับ
กองร้อยรุ่นปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ และทราบว่าผลการสอบได้เป็นที่ ๑
ของรุ่น ต่อจากนั้นเมื่อข้าพเจ้าได้ไปรับตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลที่ ๑
พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ก็ได้เดินทางไปศึกษาในโรงเรียนนายทหารชั้น
ผู้ใหญ่ ณ ประเทศอังกฤษ และข้าพเจ้าได้อาศัยให้ว่วนโดยใกล้ชิดใน
ระหว่างที่ข้าพเจ้าได้ไปดูกิจการทหารในประเทศนั้น เมื่อกลับมาจากต่าง
ประเทศแล้ว พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ก็ได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางทหาร
ที่เป็นกำลังสำคัญ ๆ เรื่อยมา จนในปลายปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ เมื่อข้าพเจ้า
เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้เป็นผู้บัญชาการ
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จนกระทั่งเมื่อข้าพเจ้าได้เป็นผู้บัญชาการ
ทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ก็ได้

เลื่อนจากผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบกเป็นแม่ทัพ กองทัพภาคที่ ๓ และมีตำแหน่งสุดท้ายเป็นแม่ทัพ กองทัพภาคที่ ๑ ตลอดเวลาแห่งการร่วมรับราชการทางทหารมาด้วยกันนี้ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้แสดงออกให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติราชการในตำแหน่งหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบบังคับบัญชาให้เจริญรุ่งเรืองและมีสมรรถภาพจนเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาชั้นสูงและกระทรวงกลาโหมเป็นอย่างมาก

บัดนี้ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้มาถึงแก่อนิจกรรมลง นอกจากจะเป็นการสูญเสียนายทหารผู้ใหญ่ที่มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและการนำหน่วยกำลังรบแล้ว ยังก่อให้เกิดความเศร้าสลดเสียตายอาลัยรักให้แก่ครอบครัว ญาติและมิตร ตลอดจนผู้ที่เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ทุกคนอย่างไม่รู้จักเสื่อมคลายไปได้

ฉะนั้น ในการพระราชทานเพลิงศพ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ นี้ ข้าพเจ้าขอให้กุศลบุญราศี ตลอดจนคุณงามความดีที่ได้บำเพ็ญไว้ รวมทั้งที่ท่านผู้อื่นได้บำเพ็ญอุทิศให้มาโดยลำดับ จงคลงบันดาลให้ดวงวิญญาณของพลโท อ่อง โปธิกนิษฐ บรรลุสุคติในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยเทอญ.

จอมพล

(ถนอม กิตติขจร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำไว้อาลัย พลเอก อ่อง โปธกนิษฐ

ของ

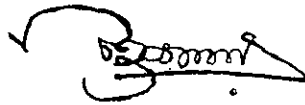
ฯพณฯ พลเอก ประภาส จารุเสถียร

ผู้บัญชาการทหารบก

พลเอก อ่อง โปธกนิษฐ นอกจากจะเป็นนายทหารร่วมกองทัพบกกับข้าพเจ้าแล้ว ยังเป็นผู้ที่ข้าพเจ้ารู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ตลอดชีวิตรับราชการทหารของ พลเอก อ่องฯ นั้น นอกจากจะได้เป็นผู้ที่ทำเกียรติประวัติอันดีงาม นำชื่อเสียงให้กองทัพบกไทยอย่างเช่นคราวที่ได้รับหน้าที่เป็นผู้บังคับกองพันทหารราบ กรมผสมที่ ๒๑ (อิสระ) ในกรณีร่วมรบกับสหประชาชาติในสงครามเกาหลี ซึ่งในสมัยที่ พลเอก อ่องฯ เป็นผู้บังคับกองพันนี้เอง กองพันทหารไทยได้รับสมญานามว่า กองพันพยัคฆ์น้อย แล้ว ยังได้แสดงความสามารถทางการศึกษาอีกด้วย กล่าวคือ พลเอก อ่องฯ ได้ทำชื่อเสียงให้กับกองทัพไทยเกี่ยวกับการศึกษาคือ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เรียนดีมากที่สุด ที่โรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่ (SENIOR OFFICERS' SCHOOL) ในประเทศอังกฤษ อีกด้วย ตลอดชีวิตของคนที่นี้ เขาเป็นทหารทั้งร่างกายและจิตใจ เมื่อมาค่านจากพวกเราและญาติมิตรไปเช่นนี้ ย่อมจะเป็นที่เสียใจอย่างยิ่ง เพราะเขาคือคนที่เป็นบุคคลที่ข้าพเจ้าอยากจะทำหน้าที่

ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของคนหนึ่งของนายทหารบกไทย อย่างไรก็ตาม คนเรา
ทุกคนย่อมมีจุดจบด้วยก้นหงอน ซึ่งเป็นสิ่งที่เราทุกคนหนีไม่พ้น เมื่อเป็น
เช่นนั้น เราซึ่งอยู่กันได้แต่ขอให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ผุดผ่องของ พลเอก อ่อง
ซึ่งได้ประกอบแต่กรรมดีมาโดยตลอด จงประสบความสำเร็จในทิพยวิมานตลอดไป.

พลเอก

(ประกาศ จารุเสถียร)
ผู้บัญชาการทหารบก

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นใกล้ ๆ กับ พล.ท. อ่อง โพรทินิชฐ เมื่อสำเร็จการศึกษาออกมารับราชการทหารก็อยู่เหล่าเดียวกัน คือ เหล่าทหารราบ และเคยอยู่ร่วมกันที่ศูนย์การทหารราบซึ่งขณะนั้นยังตั้งอยู่ที่จังหวัดลพบุรี พล.ท. อ่อง ฯ เป็นผู้ที่มั่นใจใจคอโอบอ้อมอารี เป็นที่รักใคร่ของนายทหาร นายสิบ ทุกคน พวกเราเรียกท่านว่า “พี่อ่อง” เป็นคนใฝ่การศึกษาหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ จึงเป็นผู้ที่เรียนเก่งมาก รักษาตำแหน่งที่ ๑ อยู่ตลอดเวลา ในตำแหน่งนี้ไม่มีที่ติ มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี ยิ่งเมื่อครั้งเป็นผู้นำหน่วยที่เกาหลี ก็เป็นที่ยกย่องของชาติต่าง ๆ ว่า หน่วยทหารไทยเป็นหน่วยที่ดีเยี่ยม เมื่อพี่อ่อง ฯ มาดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๓ ก็ทำงานในการปราบปรามคอมมิวนิสต์และผู้ก่อการร้ายด้วยความเข้มแข็งไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย จนร่างกายทรุดโทรมลงเรื่อยมา ส่วนในครอบครัว พี่อ่อง ฯ เป็นคนรักบ้าน รักลูกรักเมีย ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวตัวอย่างได้ดี

เมื่อครั้งที่พี่อ่อง ฯ ไปศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษ เพราะสอบคัดเลือกได้ที่ ๑ พี่อ่อง ฯ ก็เรียนเก่งตามเคยไม่แพ้นายทหารเจ้าของประเทศ จนอังกฤษชวนให้อยู่ทำงานด้วยกัน แต่พี่อ่อง ฯ เป็นคนรักบ้านเกิดเมืองนอน รักประเทศไทยมากกว่า จึงกลับมารับใช้ชาติเมื่อจบการศึกษาแล้ว

ในการที่พี่น้อง ๆ ต้องจากพวกเราไป ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจและอาลัยรักมาก เพราะคนตัวอย่างนี้หาได้ยากเหลือเกิน

ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยได้โปรดลดบันทาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพี่น้อง ๆ จงไปสิงสถิตในสรวงสวรรค์ ณ สัมปรายภพ เทอญ.

พลเอก

(กฤษณ์ สีวะรา)

รองผู้บัญชาการทหารบก

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าได้รับหนังสือจาก คุณบรรทม โภธินิษฐ ขอให้เขียนคำไว้อาลัย แต่ พลโท อ่อง โภธินิษฐ ในโอกาสที่จะประกอบพิธีรับพระราชทานเพลิงศพ ซึ่งข้าพเจ้ามีความยินดีและเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง ที่จะ

ได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกในการที่กองทัพบกได้สูญเสียนายทหารชั้นผู้ใหญ่ไปอีกท่านหนึ่ง

ประวัติรับราชการทหารของ พลโท อ่อง โภธินิษฐ ตั้งแต่เริ่มรับราชการจนกระทั่งวายชนม์ ซึ่งมีตำแหน่งสำคัญ ๆ อันควรรวมกล่าวคือ เคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก, ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก และแม่ทัพภาคที่ ๓ นั้น แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของท่านผู้เป็น

อย่างดี ทั้งด้านการศึกษาการบริหารและการปกครอง อีกทั้งคุณวุฒิและความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ จนได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นทั้งราชองครักษ์เวรและราชองครักษ์พิเศษ ย่อมเป็นเกียรติประวัติอันน่าภาคภูมิใจแก่ตัวท่านและวงศ์ตระกูล

ในการที่ท่านทุ่มเทมาสิ้นชีวิตในวัยอันยังไม่สมควรเช่นนั้น ย่อมเป็นที่เสียใจและอาลัยจากบรรดาบุตร ภรรยา ญาติ เพื่อนฝูง และผู้ร่วมงานเป็นอย่างมาก แต่ก็เป็นการสละชีวิตที่จะช่วยเหลือได้ ฉะนั้น ในโอกาสนี้ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อบุตรและภรรยาของท่าน ขออำนาจ

กุศลผลบุญที่ท่านได้ประกอบกรรมดีไว้แก่ชาติบ้านเมืองและญาติมิตร จง
เป็นพลวบ้จัจยศลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ไปสู่
สุคติ ประสบแต่อิฏฐคุณมณูผลในสัมปรายภพจงทุกประการ.

พลเอก

๑. ๓๑๗/๑

(เต็ม หอมเสรฐฐี)

ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก

๑๕ กันยายน ๒๕๑๒

สหായรกร่วมรุ่น

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เป็นนักเรียนนายร้อยร่วมรุ่น ๑๕ ตุลาคม ๒๔๗๖ นักเรียนนายร้อย อ่อง โปธิกนิษฐ สมัยที่เป็นนักเรียนร่วมชั้นกับพวกเราในทุกคนในรุ่นยกย่องว่า นักเรียนนายร้อย อ่อง ๗ เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมอันสูง มีความเมตตากรุณารักใคร่ชอบพอเป็นมิตรกับเพื่อนทุกคนอย่างใกล้ชิดสนิทสนม เรายกย่องว่าเป็นเพื่อนในระดับพี่ชายของรุ่น เพราะคุณงามความดีของเพื่อนมีมาก และสม่าเสมอเป็นที่รักนับถืออย่างยิ่งของสหായร่วมรุ่น ๒๔๗๖ ทุกคน

เราออกรับราชการแปลกกว่ารุ่นอื่นๆ กล่าวคือ เราได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นนายทหารในสมัยที่มีสภาวะฉุกเฉิน นายทหารรุ่นเราแต่งตั้งนายทหารได้คืนเดียวก็ออกทำการในสนาม ทุกคนคงพอจะรู้ว่า รุ่นเราเป็นรุ่นที่ออกทำการปราบปรามเหตุการณ์อันไม่สงบ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๔๗๖ ทุกคนต้องออกปฏิบัติภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ กล่าวได้ว่าพวกเราชุด ๒๔๗๖ นี้ ได้กระจายกำลังออกทำการทั้งก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และปราบผู้ก่อการไม่สงบใน ตุลาคม ๒๔๗๖ ความลำบากตรากตรำและผ้าต่ออันตรายของนายทหารชุดนี้ร่วมกัน เป็นเหตุการณ์อันสำคัญซึ่งทำให้พวกเรามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดทางจิตใจตลอดมา

พี่อ่อง ๗ ได้ออกรับราชการเป็นนายทหารราบ ได้มีชีวิตในการปฏิบัติงานอย่างสมบุกสมบันตลอดมา ทั้งได้รับราชการในหน้าที่อันสำคัญ

อย่างยิ่ง เช่น เป็นผู้บังคับกองพันทหารไทยในสมรภูมิเกาหลี ได้รับเหรียญซิลเวอร์สตาร์ และคำนิยมอย่างสูงสุดจากรัฐบาลสหรัฐและเกาหลีใต้ เขาเป็นนายทหารที่ผ่านทั้งการสงครามในประเทศและนอกประเทศมาแล้วอย่างโชกโชน ขณะเดียวกันเขาเป็นนายทหารตัวอย่างในตำแหน่งวิทยากร กล่าวคือ ได้เข้ารับการศึกษาในระดับสูงทุกระดับทั้งในและนอกประเทศ ในตำแหน่งวิทยากรพื่อต่างๆ ได้รับหน้าที่สูงยิ่ง ในตำแหน่งผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก และผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ ทั้งในตำแหน่งบังคับบัญชาหน่วยกำลังรบ พื่อต่างๆ ก็ได้รับพระราชทานดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ และแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สูงที่สุดในตำแหน่งกองกำลังทหารบก, นายทหารรุ่น ๒๔๗๖ ร่วมรุ่นทุกคนภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้ชื่อว่า เป็นสหายร่วมรุ่นกับ พลโท อ่อง โฟธิกนิษฐ

ในปีปลายชีวิตของเพื่อน เพื่อนไม่สบายมาก พวกเราและผู้บังคับบัญชาชั้นสูงท่านรู้ว่าสุขภาพของเพื่อนทรุดโทรมขณะที่เพื่อนเป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ สมัยที่กำลังฝ่าฝืนผู้ก่อการร้ายมีความรุนแรงอย่างยิ่งในภาคเหนือ เพื่อนทำหน้าที่ผู้รับผิดชอบปราบผู้ก่อการร้ายทั่วทั้งแนวในภาคเหนือดังปรากฏผลงานการปฏิบัติตลอดมาทุกระยะแล้วนั้น ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงตระหนักดีว่าเพื่อนต้องลำบากตรากตรำ แต่เพื่อนก็ไม่ย่อท้อ เราไม่เคยได้ยินการวิพากษ์ถึงความทรุดโทรมของร่างกายจากปากคำของเพื่อนเลย ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดเห็นใจ และตระหนักจากการปฏิบัติและการและสภาพร่วงโรยที่เพื่อนยื่นหน้าแถวรายงานเหตุการณ์รบในภาคที่รับผิดชอบอย่างมั่นคงและเข้มแข็ง สภาพที่มองเห็นทำให้ได้รับความ

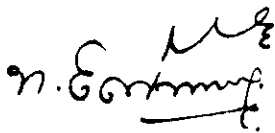
เห็นออกเห็นใจอย่างยิ่งจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูง จึงได้กราบทูลถวายบังคมทูล
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เพื่อนมาดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑
ซึ่งมีการปฏิบัติกรรบน้อยกว่าและเบาบางกว่า แต่ต้องใช้มันสมองคน
ขนาดแม่ทัพอย่างเพื่อนเข้ามาอำนวยการและปฏิบัติการ พวกเราตั้งใจยิ่งนัก
ที่จะได้เห็นเพื่อนได้มีโอกาสพักผ่อนบรรเทาความล้ามากรากตรำนอน
กับดินกินกับทหารอย่างแต่ก่อน ขณะเดียวกันเพื่อนจะมีโอกาสพบปะ
นายแพทย์ชั้นผู้ใหญ่เครื่องมือการรักษากันทันสมัยในพระนคร

เพื่อนเขียนหนังสือไว้อาลัยคุณแม่ศรีศัสตราสมบุรณ์ เป็นอนุสรณ์
ในการบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจศพคุณแม่ของเพื่อนเมื่อ ๙ เมษายน ๒๕๑๒
เร็ว ๆ นี้ ในฐานะที่เป็นเจ้าภาพไว้ เราขอยกคำของเพื่อนที่เขียนไว้ครั้งนั้น
มากล่าวอธิษฐานสำหรับการจากไปของเพื่อนครั้งนั้นทำนองเดียวกัน.....

“เพื่อนจากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ และวันหนึ่งร่างอันสง่างาม
เป็นชายชาติวีรในสมรภูมิ และเป็นมันสมองชั้นผู้ชำนาญการอย่างยิ่งใน
กองทัพบกจักต้องสลายสูญสิ้นเป็น ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ อย่างเต็ม แต่
คุณงามความดีที่เพื่อน ๆ เพื่อนร่วมรุ่นประกอบไว้ นับตั้งแต่รับราชการ
๑๕ ตุลาคม ๒๔๗๖ มาจะถึงวันนี้มีอย่างไรบ้าง พวกเราสหายร่วมรุ่น
ตลอดจนมิตรสหายผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหลาย จะไม่มีใครลืม
เพื่อนได้เลย คุณงามความดีที่เพื่อนประกอบไว้จะเป็นสิ่งอนุสรณ์เป็น
อนุสาวรีย์สำหรับเพื่อน ๆ ที่รัก และตระกูล โปธิกนิษฐ ซึ่งเป็นนักรบมาแล้ว
ยิ่งยงยืนนานสืบไป”

แม้จะเป็นธรรมดา สังขารของมนุษย์ เมื่อเกิดย่อมมีแก่ แล้ว เจ็บ
ตายก็ดี เราทั้งหลายจะเว้นเสียมิได้ที่จะรำลึกถึงการจากคราวสุดท้ายครั้งนี้ได้

ซึ่งด้วยเหตุชะงักงันส่วนที่พวกเราญาติมิตรทั้งหลายประกอบมา และจะ
ประกอบต่อไป และด้วยความรักความอาลัยที่บรรดาพี่น้องญาติมิตรผู้บังคับ
บัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหลายรวมกันครั้งนี้ ขอให้เป็นที่บังจายศลสนองให้
พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เพื่อนและพี่ที่รักซึ่งจากไปแต่ร่างได้ประสบแต่
ความสุขสมบูรณ์บริบูรณ์ในสัมปรายภพโพ้น เทอญ.

พลเอก ท. โกศลนิษฐ

(ทวนชัย โกศลนิษฐ)

สหายร่วมรุ่น ๒๔๗๕

๘ ก.ย. ๑๒

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้เริ่มรู้จักและสนิทสนมกับข้าพเจ้าเมื่อประมาณ ปี ๒๔๙๕ ซึ่งขณะนั้นพลโท อ่อง โปธิกนิษฐ มียศเป็น พันโท และรับตำแหน่งผู้บังคับกองพัน กรมผสมที่ ๒๑ ในเกาหลี และข้าพเจ้าเป็น เสนาธิการกรมผสมที่ ๒๑ และนายทหารติดต่อบริการกองบัญชาการสหประชาชาติที่โตเกียว

เนื่องจาก พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นก่อนข้าพเจ้า และเป็นชายชาติทหารที่มีความกล้าหาญ บึกบึนเตี้ยเตี้ย มีวินัยดี มีลักษณะการเป็นผู้นำอันเลิศ และประการสำคัญก็คือ เป็นคนสุขุม เยือกเย็น ไม่ชอบการโฆษณาตนเอง ข้าพเจ้าจึงมีทั้งความรักและความเคารพและเรียกชื่อว่า “พี่อ่อง” มาจนปัจจุบันนี้

หลังจากพี่อ่องเสร็จสิ้นการปฏิบัติภารกิจในเกาหลีก็ได้ห่างเหินกับข้าพเจ้าไปเสียนาน คงมีการติดต่อกันบ้างเล็กน้อย เป็นส่วนตัวเท่านั้น จนกระทั่งพี่อ่องได้มารับหน้าที่เป็น แม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๓ ในขณะที่ข้าพเจ้าก็มีฐานะเป็น เสนาธิการทหารบก เราจึงมีความสัมพันธ์และติดต่อกันโดยใกล้ชิดเช่นเดียวกับขณะที่พี่อ่องรบในเกาหลีนั้นอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้า

ยังคงเห็นว่าฟ็องเป็นทหารที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง เป็นผู้นำชั้นเลิศ สุขุมเยือกเย็น และไม่โฆษณาตนเองเช่นเดียวกับฟ็องคนเดิมนั่นเอง ความรักใคร่กลมเกลียวสนิทสนมกับฟ็อง จึงแน่นแฟ้นมั่นคงยิ่งขึ้น

เป็นที่น่าเสียดายที่โรคร้ายได้เริ่มรบกวนและรังควานทหารที่ดีที่สุดคนหนึ่งของกองทัพบก ตั้งแต่ฟ็องได้เริ่มเข้ารับหน้าที่ แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ แต่แม้กระนั้นฟ็องก็ไม่เคยแสดงความย่อแอ่นและอ่อนแอให้ใครเห็น ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบุกสมบัน ไปเยี่ยมเยียนตรวจตราหน่วยทหาร ซึ่งปฏิบัติการรบอยู่ในสนาม แม้กระทั่งถึงหน่วยเล็กที่สุด และในที่สุดก็ทันการในป่าในเขาอยู่เป็นประจำจนกระทั่งโรคร้ายได้คร่าชีวิตของฟ็องไปจากความซาบซึ้งตรึงใจจึงเกิดแก่บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชา มิตรสหาย ผู้ใหญ่และผู้บังคับบัญชารวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองด้วยเป็นอย่างสุดที่จะพรรณนาได้ กองทัพบกต้องสูญเสียนักรบชั้นยอดไปคนหนึ่ง

หากฟ็องจะทราบโดยวิญญานใด ๆ ในความรักความเคารพและความนิยมชมชอบที่พวกเราที่มีอยู่ในตัวฟ็อง ก็ขอให้วิญญานของฟ็องจงทราบเถิดว่า การมรณกรรมของฟ็องเป็นการสูญเสียที่ใหญ่หลวงที่สุดในชีวิตที่พวกเราในกองทัพบกได้รับ ขอให้วิญญานของฟ็องนักรบชั้นยอดจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

พลเอก

(สุรกิจ มัยลาภ)

เสนาธิการทหารบก

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ เรา ๓ คน ได้ถูกส่งไปรับการศึกษาต่อในโรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในประเทศอังกฤษ พ.อ. เฉลิม พงษ์สวัสดิ์ นายทหารปืนใหญ่ พ.ท. อ่อง โปธิกนิษฐ นายทหารราบ และ พ.อ. กฤษ ปลูกพันธ์ นายทหารม้า (ยศในขณะนั้น) ทั้ง พ.อ. เฉลิม และ พ.ท. อ่อง ข้าพเจ้าเรียกว่าพี่ ทั้ง ๒ คน เพราะออกมารับราชการก่อนข้าพเจ้า พี่เฉลิม ต่อมาเป็นพลตรี เป็น ผบ. ศป. และเป็น ร.ม.ช. กระทรวงศึกษาธิการพักหนึ่ง และบัตันักถึงแก่กรรมไปแล้ว พี่อ่อง ต่อมาเป็นพลโท เป็นแม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๓ และกำลังจะย้ายมารับหน้าที่แม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๑ ก็มาจากไปเสียอีกแล้ว เลยเหลือแต่ข้าพเจ้าอีกคนเดียว

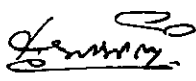
สำหรับพี่อ่องเรารักกันมาก ถึงแม้จะไม่ใช่นายทหารรุ่นเดียวกัน แต่ก็ใกล้ชิดกันมาก เมื่ออยู่ประเทศอังกฤษ พล.ต. เฉลิม แยกไปอยู่ต่างหาก แต่พี่อ่องกับข้าพเจ้าอยู่ด้วยกัน แพลตเดียวกัน คนละห้อง เขาก็เดินไปเรียนหนังสือด้วยกัน เย็นก็ไปทานเหล้า ทานข้าวด้วยกันทุก ๆ วัน เราคุยก็ถูกคอกัน วันไหนอยากทานอาหารไทย ฆากลับจากเรียนหนังสือเราก็แวะซื้อกับข้าวมาทำกันที่บ้านทูตทหารบก พี่อ่องมีหน้าที่ซื้อเบียร์กินนิสเสเต้าขวดโต ๆ ๓-๔ ขวด ข้าพเจ้าก็ซื้อไก่ติดกับข้าว พี่อ่องมีหน้าที่หุงข้าว ข้าพเจ้าทำกับข้าว ทุกครั้งที่ข้าพเจ้ากำลังผัดไม่ว่าจะผัดอะไร พี่อ่องเป็นต้องบอกว่า “ผู้การใส่หอมใหญ่อีกแะ ๆ กรอบดี” พี่อ่องเรียกข้าพเจ้าว่าผู้การทุกคำ ข้าพเจ้าก็เรียกพี่อ่องทุกคำ พี่อ่องชอบหอมหัวใหญ่

เลยเพื่อน ๆ ให้ฉายาว่า พ่อหอมใหญ่ เราอยู่ด้วยกันนานมาก จากกันบ้างก็เมื่อเวลาแยกกันไปเข้าโรงเรียนนายทหารหรือไปทำงานตามหน้าที่ของตน แล้วก็กลับมาอยู่รวมกันอีก ทำให้ข้าพเจ้ารู้จักพ่อองมากพอสมควร พ่อองเป็นคนสุภาพสุ่มรอบคอบ ใจเย็น โอบอ้อมอารี มีอารมณ์ขัน ๆ เป็นคนไม่เบ่ง ไม่เรียกร้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง หลายครั้งหลายหน พ่อองเตือนข้าพเจ้าถึงความใจร้อน มุทะลุ ซึ่งทำให้ขาดความรอบคอบ พ่อองเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ชาย และคิดว่าคงมิใช่แต่กับข้าพเจ้า แต่กับนายทหารผู้น้อยทั่ว ๆ ไปด้วย พ่อองเป็นคนมีประสบการณ์ในชีวิตทหารอย่างโลดโผน เมื่อเป็นร้อยโท เคยถูกเนรเทศให้ไปทำงานหน้าที่ตำรวจอยู่แม่ฮ่องสอนสมัยไม่มีทางคมนาคม เคยเป็นผู้บังคับหน่วยทหารในเกาหลี และทำชื่อไว้อย่างดีเด่น ปฏิบัติราชการสนามมาก เรียนก็มาก ข้าพเจ้ารักและเชื่อถือ เสียหายที่กองทัพบกของเราสิ้นนายทหารชั้นแม่ทัพพิศมัยมือจริง ๆ ไปคนหนึ่ง แต่ก็จากไปเสียแล้ว เก่งเท่าไรก็ไม่มีโอกาสจะอยู่รบกับใครอีกแล้ว เหลือแต่เรา ๆ ซึ่งยังไปไม่ถึง ก็จำต้องอยู่รบกับความยุ่งของโลกมนุษย์ต่อไป ส่วนจะอยู่อย่างไรจึงจะดี ตัวอย่างก็มิให้ศึกษาอยู่ทุกวันทั้งพระธรรมคำสั่งสอนของพุทธองค์ก็มีให้ยึดถือครบถ้วนแล้ว

พ่อองเมื่อมีชีวิตก็ไม่เคยเห็นทำความชั่ว ทำแต่ความดี ฉะนั้นจากไปแล้ววิญญาณก็คงไปสู่ที่สุคติแน่นอน.

จาก

พลเอก

นพ-

(กฤษ ปุณณกันต์)

คำไว้อาลัยของกองทัพภาคที่ ๓

พลโท อ่อง โปชนิกนิษฐ แม่ทัพภาคที่ ๓ ดำรงตำแหน่ง แม่ทัพภาคที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๕๐๘ ถึง ปี ๒๕๑๒

นับตั้งแต่วันที่ท่านแม่ทัพ ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๓ สุขภาพของท่านอยู่ในสภาพที่ไม่สู้ปกติ ต้องอาศัยยา และการรักษาอนามัยของท่าน ประคองเอาไว้ ทั้ง ๆ ที่ร่างกายของท่าน ถูกโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียนค่อนข้างหนักอยู่ แต่ท่านก็ไม่ยอมแพ้คนอื่นถ้าไม่ใช่คนใกล้ชิด จะไม่สังเกตเห็นว่า ท่านเจ็บไข้ไม่สบาย เพราะพฤติกรรมที่ท่านแสดงออก จะเป็นทางกาย หรือทางคำพูดก็ตาม ปรากฏให้เห็นถึงความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และเด็ดขาด ส่งนำเกรงขามสมชายชาติทหาร อันสื่อถึงจิตใจที่กล้าหาญหนักแน่น และมั่นคง แฝงไว้ซึ่งความเมตตาปราณี

ในเขตพื้นที่ที่กองทัพภาคที่ ๓ รับผิดชอบ อันอยู่ในอำนาจของท่านแม่ทัพต้องควบคุม และดูแลรักษารับผิดชอบนั้น เกิดมีสถานการณ์เป็นภัยนับว่าร้ายแรง คือมีพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แทรกซึมและบ่อนทำลายในพื้นที่หลายแห่ง กองทัพภาคที่ ๓ นำโดย พลโท อ่อง โปชนิกนิษฐ . แม่ทัพภาคที่ ๓ ซึ่งมีสุขภาพอันโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียนอยู่แต่มิได้แสดงปรากฏให้เห็นว่า อ่อนแอ ตรงกันข้าม ท่านแม่ทัพแสดงออกให้เห็นถึงสมรรถภาพและความเข้มแข็งทั้งกำลังกายและพลังใจให้ผู้บังคับบัญชามีความมั่นใจในตัวท่านในการที่จะยับยั้ง และปราบปรามกำจัดกวาดล้างซึ่งภัยอันเกิดจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ให้สิ้นซากจากผืนแผ่นดินไทย

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ แม่ทัพภาคที่ ๓ จึงนับว่าธำรงไว้ในศักดิ์ศรีที่ควรเทิดทูน สมกับเป็นแม่ทัพ ผู้ให้ทั้งกำลังใจ และขวัญ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ แม่ทัพภาคที่ ๓ มองในด้านอรรถาธิบายก็พูดได้ว่าท่านเป็นสุภาพบุรุษเต็มภาคภูมิ มีความสุภาพอ่อนโยน และสูงส่งด้วยคุณธรรม คือเมตตา กรุณา มีมือสะอาด มั่นคงในศาสนาและศีลธรรม มีความโอบเอื้อเฟื้อแผ่ หนักแน่นในกตัญญูกตเวทิตาธรรม รักและเทิดทูนความยุติธรรม

เพื่อรับรองและสนับสนุนข้อความที่กล่าวนี้ ขอนำคำสดุดี เนื่องในวันเกิดของท่านแม่ทัพ ซึ่งตีพิมพ์ลงในวารสาร พล. ๔ ขึ้นบอกถึงความดีอันเป็นเนื้อหาในตัวท่านว่า

สืบเจ็ดมีนามาคมื่อ	มงด
เวียนจบรอบปฏิสนธิ์	สืบสร้าง
ชีพ แม่ทัพขุนพล	ทัพภาค สามเฮย
“โปธิกนิษฐ” สกลอ้าง	“อ่อง” ชื่อนามขนาน
นามไชปานประหนึ่งแจ้ง	จริตไช
ระบุงดวงหทัย	ธาตุแท้
สุจริตผ่องอำไพ	พยุยงติ-ธรรมแฮ
แน่นหนักในศักดิ์แล	รั้มค้มครองคน

การป่วยของท่านแม่ทัพ แม้จะมีอาการหนัก และท่านเองก็คงรู้ว่าหนัก แต่ท่านก็เก็บเอามั่นไว้ภายใน ไม่แสดงออกให้ปรากฏแก่คนอื่น โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ต้องกังวลใจเป็นห่วงในท่าน ผู้ใต้บังคับ

บัญชาในกองทัพภาคที่ ๓ โดยเฉพาะในกองบัญชาการ ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ต่างก็ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยปกติ ก่อนหน้าที่ท่านแม่ทัพ จะเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าครั้งหลังสุด ท่านได้บำเพ็ญกุศลเฉพาะตัว เพื่อสิริมงคลในพระวิหารพระพุทธชินราช ต่อพระพักตร์องค์พระพุทธชินราชวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ มีผู้ร่วมคำเนนการก็เฉพาะผู้ที่จำเป็น ซึ่งมีอนุศาสนาจารย์ กับนายทหารฝ่ายการจเรกองทัพ และ คุณบรรทม ภริยาของท่าน ท่านบอกกับผู้ร่วมปฏิบัติในการบำเพ็ญกุศลว่า “ขอให้ได้นั่งสงบจิตใจ ฟังคำพระพรหมนัตต่อพระพักตร์องค์พระพุทธชินราช” เมื่อท่านบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้ว หลังจากนั้น ๒ วัน ท่านได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ผู้ได้บังคับบัญชาในค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทุกคนไม่มีใครคาดฝันมาก่อนว่า ท่านแม่ทัพจะมีอันเป็นไปในทางที่สร้างความเศร้าสลดใจ ให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา

แต่แล้วข่าวอันไม่น่าคิดและคาดฝันไว้ ก็ปรากฏออกมาทางกระจายเสียงจากวิทยุว่า ท่านแม่ทัพภาคที่ ๓ (พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ) ได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าพระนคร

การถึงแก่อนิจกรรมของท่านแม่ทัพ ยังให้เราทิ้งหลายชาวกองทัพภาคที่ ๓ ต่างก็สะเทือนใจ ฮาลัยรันทตสुकประมาณ ยังความเศร้าสลดใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นอย่างมาก มรณะคือความตาย ไม่มีใครสามารถจะป้องกันต้านทานไว้ได้ ดังที่คำพระตรัสไว้ว่า:—

น ตตถ หตฺถินิ ภูมิ
น จาปี มนฺคยฺทฺเชน

น รตานิ น ปตฺติยา
สกฺกา เชตุ ฐเนนวา

แปลว่า ในมรดกสถานนั้น ไม่มีทางขบวนช้าง ไม่มีทางยาดราราศีก็
ไม่มีทางยาดราพลเดินเท้า ใคร ๆ ก็สูดสูดสามารถที่จะเอาชนะมรณะนั้นได้ด้วย
เวทมนตร์คาถา ด้วยการยุทธ์ หรือด้วยทรัพย์

ท่านแม่ทัพ ผู้เป็นที่เคารพรักของเราทั้งหลาย ก็ตกอยู่ในคติ
ความจริงข้อนี้ ท่านจากเราทั้งหลาย ชาวกองทัพภาคที่ ๓ ไป โดยการจากที่
ไม่มีวันกลับ แต่ท่านก็ได้ประทับใจคุณงามความดี ผั่งลงในส่วนลึกแห่งจิตใจ
ของพวกเรา ให้ต้องระลึกถึงอยู่ไม่รู้หาย ท่านแม่ทัพสั่นไปแต่ร่างกาย
ส่วนชื่อเสียงเกียรติคุณยังปรากฏให้ใคร ๆ ได้ซาบซึ้ง และผั่งอยู่ในส่วนลึก
แห่งจิตใจของพวกเรา

จึงเป็นที่หวังว่า ดวงวิญญาณของท่านแม่ทัพ มีสุคติเป็นที่หวัง
อย่างแน่นมั่น ขอดวงวิญญาณของท่านแม่ทัพ จงได้เสวยสุข มีความ
เกษมสำราญในสุคติภพ ยิ่ง ๆ เทอญ.

พลตรี สุ่มงค์ เศวตดิวงศ์ ณ อยุธยา

รองแม่ทัพภาคที่ ๓

และ

คณะข้าราชการกองทัพภาคที่ ๓

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

ท่านเจ้าภาพได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัย “พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ” เพื่อรวบรวมลงในหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพในเดือนตุลาคม ๒๕๑๒ ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างมาก เพราะท่านผู้เป็นที่เคารพรักใคร่ของข้าพเจ้า ทั้งในทางราชการและส่วนตัว

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้เข้ามารับหน้าที่ตำแหน่งผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นต้นมา ท่านได้วางตัวในฐานะผู้บังคับบัญชาอย่างเที่ยงตรงเหมาะสมที่เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของสถานศึกษาชั้นสูงสุดของกองทัพบกแห่งนี้ จนเป็นที่เคารพรักและให้ความเกรงใจจากนายทหารนักเรียน และบรรดาข้าราชการในวิทยาลัยการทัพบกเป็นอย่างดี ในครั้งหลังสุดที่ข้าพเจ้าได้มารับหน้าที่ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบกจากท่าน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ท่านก็ได้กรุณาชี้แจงถึงแนวทางปฏิบัติในการรับราชการในสถาบันแห่งนี้ ทั้งในหน้าที่ราชการและส่วนตัว คล้ายพี่ชายสั่งสอนอบรมน้องชายของท่าน ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้ถือปฏิบัติมาจนบัดนี้ และข้าพเจ้ายังคงจำความเมตตาอารีที่ท่านมีต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างดี

จากประวัติรับราชการของท่านตั้งแต่นายทหารชั้นผู้น้อยเป็นลำดับขึ้นมาจนถึงตำแหน่งสุดท้าย ท่านรับราชการมาด้วยความวิริยะ อุตสาหะ บากบั่นมั่นคง และซื่อสัตย์สุจริต มุ่งรักษาประโยชน์ในหน้าที่ราชการยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว จึงมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าขึ้นมาตามลำดับ เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีในหลักปฏิบัติราชการเกี่ยวกับความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง

ก็ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ให้เป็นแม่ทัพกองทัพภาค
ที่ ๓ แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ ในขณะที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กำลังคุกคาม
ประเทศไทยอยู่ในขณะนี้ จนถึงวันสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน เมื่อวันที่ ๒๔
มิถุนายน ๒๕๑๒

พลโท อ่อง โพรทินิชฐ เป็นผู้เจริญด้วยคุณวุฒिवิทยา และรับ
ราชการทหารตลอดมา จนได้ตำแหน่งแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ ในที่สุด
ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาที่เคร่งครัดในวินัยมาก แต่เมตตากรุณาต่อผู้น้อยโดย
สม่ำเสมอ นอกจากนี้ท่านยังมีอริยาสัยสุภาพอ่อนโยนและโอบอ้อมอารี
ต่อคนทั่วไป ส่วนทางพุทธศาสนาก็ปรากฏว่าเป็นผู้เลื่อมใสศรัทธาอย่างแรง
กล้า บำเพ็ญกุศลอยู่เป็นเนืองนิตย์ ตลอดจนถึงบั้นปลายแห่งชีวิต

การจากไปของท่านแม้จะเป็นไปตามกฎแห่งกรรมที่ทุกคนหนีไม่พ้น
แต่ก็ยิ่งความเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ้งแก่ครอบครัว และบรรดาทหารกับ
ครอบครัวที่เคยอยู่ภายใต้บังคับบัญชา ตลอดจนญาติสนิทมิตรสหายโดย
ทั่วกัน

ขอคุณงามความดีที่ พลโท อ่อง โพรทินิชฐ ได้บำเพ็ญมาแต่
หนหลัง จงกลบบันดาลให้ท่านประสบความสงบสุขตามควรแก่คติวิสัยใน
สัมปรายภพทุกประการ.

พลตรี A. วิชากร

(จำลอง สาระนาถ)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

วิทยาลัยการทัพบก

ถนนเทิดคำวี ศุภิต พระนคร

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๒

รางวัลและอาลัย
พลโท อ่อง โพธิกนิษฐ

ข้าราชการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ขอแสดงความระตือดวง
วิญญาณของ พลโท อ่อง โพธิกนิษฐ ในฐานะที่ท่านเคยดำรงตำแหน่ง
ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ตั้งแต่ ๔ มีนาคม ๒๕๐๒ ถึง ๑๒
มีนาคม ๒๕๐๓

พลโท อ่อง โพธิกนิษฐ เป็นผู้มึนสึใจคอเยือกเย็น มีความสุขุม
รอบคอบแฝงไว้ด้วยจิตใจอันเข้มแข็ง บึกบึน สมลักษณะชายชาติทหาร
เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าอาการป่วยของท่านจะมีมาเป็นเวลานาน
พอสมควร แต่ท่านก็ได้คิดท้อถอยแม้แต่น้อยคงปฏิบัติภารกิจเพื่อสนอง
พระมหากรุณาธิคุณแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อประเทศชาติ
ด้วยความมานะอดทนตลอดมา เป็นผู้ที่ได้ผ่านงานทั้งในหน้าที่ผู้บังคับหน่วย
และงานในหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ ในหน้าที่ผู้บังคับหน่วย สามารถกระทำตน
เป็นผู้นำอันเป็นตัวอย่างอันดีผู้หนึ่ง เมื่อปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ
ก็สามารถสนองและช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาให้สำเร็จในภารกิจด้วยดีเช่นกัน
สำหรับในหมู่มิตรสหายจะเป็นผู้มีความเป็นกันเอง เห็นอกเห็นใจเพื่อน,
ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ทีคุ้นเคยอย่างสม่ำเสมอ

ข้าราชการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ทุกคนน้อมรำลึกและ
เคารพในเกียรติคุณความดีของท่านเสมอมาอย่างไม่มีวันลืม ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มี
ส่วนในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบันโรงเรียนเสนาธิการ
ทหารบก เป็นอย่างมาก

แม้ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ จะได้ถึงอนิจกรรมล่วงลับไปแล้ว ตามสภาวะธรรม อันมีเกิดแล้วจักต้องมีการปรวนแปรและแตกสลายดับไปในที่สุดก็ตาม แต่ก็นับว่าได้สูญเสียนายทหารผู้ใหญ่ชั้นดีและชั้นบูรพาจารย์ที่เคารพไปผู้หนึ่ง เกียรติคุณความดีทั้งหลายในผลงานที่ได้กระทำไว้ ยังคงตรึงตราฝังมั่นอยู่ในความทรงจำของพวกเราทุกคนตลอดไป

คณะข้าราชการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้ดวงวิญญาณของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ แม้จะสถิตอยู่ ณ ทิพยสถานพิมานแมนไต่กัศิ ขออำนาจพระราชกุศลบุญราศี ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลิง ณ ครองนี้ จงสำเร็จเป็นบ้ตตานุโมทนา คลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่าน ได้รับผลสำเร็จประโยชน์ อำนวยความสุขให้สมความปรารถนาในสัมปรายภพด้วย เทอญ.

พลตรี ท. เกษตรทัต

(ถวิล เกษตรทัต)

ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

กันยายน ๒๕๑๒

อาลัยถึง พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

เมื่อคืนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ ข้าพเจ้าได้รับข่าวอันเป็นที่น่าสลดใจว่า พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ แม่ทัพภาคที่ ๑ อดีตผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ถึงอนิจกรรม ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ด้วยอาการอันสงบ ข้าพเจ้ารู้สึกตกใจและสะเทือนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะคาดไม่ถึงว่าท่านจะจากไปโดยด่วนเช่นนี้

ท่าน พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้เคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยฯ นั้น ท่านได้สร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดขึ้นแก่โรงเรียนเป็นอันมาก

เมื่อท่านได้มองเข้าไปในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในปัจจุบัน ท่านจะเห็นหอประชุมกิตติขจร และตึกกองพลศึกษา อาคารทั้งสองนี้เกิดขึ้นในสมัยที่ท่านเป็นผู้บัญชาการ นอกจากนั้นการสร้างศาลาวงกลมชั้นใหม่ ทำให้ต้องย้ายพระบรมราชอนุสาวรีย์ ร. ๕ ขึ้นมาไว้ที่ตึกกองบัญชาการชั่วคราว ทำให้บังเกิดห้องห้องหนึ่ง ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของบรรดาลูก จปร. และผู้ที่รับราชการใน จปร. เป็นอย่างยิ่ง นั่นคือห้องพระบารมีปกเกล้า ห้องห้องนี้จึงนับว่าเป็นความริเริ่มของท่าน พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เช่นกัน

เท่าที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลงานที่ท่าน พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้ดำเนินการให้เราเห็นได้ด้วยสายตาในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยฯ ท่านเป็นผู้ที่มีความปรารถนาดีต่อโรงเรียนนายร้อยฯ เสมอมา

พลโท อ่อง โฟธิกนิษฐ ได้จากไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ แต่ว่า
ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สถาบันการศึกษา
แห่งนี้ ซึ่งมีผลสะท้อนเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย ความดีของท่าน
ยังปรากฏอยู่ ยังจารึกอยู่ในความทรงจำของชาว จปร. ทั้งมวล ซึ่งเข้า
กับหลักทางศาสนาที่ว่า “รูปี ฌีรติ มัจจันนัง นามโคตตัง นี ฌีรติ” “ชีวิต
ร่างกายย่อมย่อยยับไป แต่คุณงามความดีหาได้ย่อยยับดับไปด้วยไม่”

ขอตั้งสัตยาธิษฐานด้วยอำนาจกุศลบุญราศี ที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญ
เป็นลำดับมาก็ดี ด้วยอำนาจคุณความดีที่ท่านได้ประกอบไว้แล้วก็ดี ขอจง
เป็นพลรบัจจยอำนาจวิบากสมบัติแก่ พลโท อ่อง โฟธิกนิษฐ ผู้ล่วงลับ
ไปแล้วในสุคติสัมปรายภพตามสมควรแก่ฐานานุกรม เทอญ.

พลตรี ๒. รัตน: รัตน.

(บุญ รัตนรัตน)

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

คำไว้อาลัย

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

ผมมีความยินดีที่ได้มีโอกาสเขียนไว้อาลัยท่านแม่ทัพภาคผู้กล้าหาญ
ผู้ โดยที่ได้มีโอกาสคลุกคลีสนิทสนมกันมาสมัยโรงเรียนรบที่เชียงใหม่
เมื่อปี ๗๘-๗๙ ถึงปีเศษ แล้วก็จากกันไปเป็นเวลานาน และมาใกล้กันอีก
ในระยะเป็นนายทหารผู้ใหญ่จนวาระสุดท้าย คือก่อนถึงแก่กรรมเพียง
วันเดียว ก็ยังได้ขูเข้ากันเพื่อตัดทวนการด่วนกลับไปทำงานของท่าน โดย
ตั้งเงื่อนไขว่า ถ้าจะกลับไปก็ต้องยกปลายขาให้สูงตลอดเวลาไปทำงาน
ทั้งนี้เพราะทราบดีว่า ท่านทำไม่ได้แน่เนื่องจากความเคร่งครัดในวินัยทหาร
อันเป็นอุปนิสัยตลอดอายุขัยของท่านแม่ทัพผู้

ความเสมอต้นเสมอปลายเป็นลักษณะประจำ พบกันเมื่อยศร้อยโท
เป็นอย่างไร เมื่อพลโทที่เป็นอย่างนั้น แถมจะคิดความขี้เกรงใจมากขึ้น
เสียเข้าไป ซึ่งครั้งหนึ่งก่อนหน้าถึงแก่กรรมไม่กี่เดือน ท่านมาติดต่อ
ราชการ พอถึงก็เข้าถึงโต๊ะเลย ซึ่งบันไดกรมแพทย์ทหารบกนั้นชันพอคู้
ในวันนั้นจึงถึงกับหอบ และต้องห้ามกันว่าคราวหลังโทรศัพท์มาหรือเขียน
มากก็จะเหมาะสมอย่างยิ่ง และหลังจากนั้นไม่กี่วันก็ต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อ
ให้เลือด

ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขาใส่ใจเรา เป็นลักษณะเด่นอันหนึ่ง
ครั้งหนึ่งครอบครัวท่านป่วย เลิกงานพบกันที่สโมสร (จังหวัดทหารบก
เชียงใหม่) แทนที่จะบอกทันทีซึ่งก็เป็นของธรรมดา หมอก็มีได้รังเกียจ
แต่หามิได้ ท่านทำนั้งสนทนาปราศรัย (คอย) จนหมอเล่นเทนนิสจบเซท

จึงขอร้องให้ไปดูใช้ ครั้นถามว่าทำไมไม่รีบบอก กลับตอบว่าหมอกำลัง
สนุก ใช้ของผมไม่หนักหนาพอคอยได้ สำหรับการบวชใช้แล้วเป็นที่
สะดวกใจแก่หมอย่างยิ่ง สงสัยก็ตาม พุกก็ฟัง แน่ก็เชื่อ เหล่านี้ คือ
เชื่อสมานประจำบุคลิกภาพซึ่งได้รับการสรรเสริญจากแพทย์ผู้ได้เข้าใกล้ชีวิต
ทุกคน

ด้วยกุศลผลบุญอันเป็นนิรันดร์ ย่อมจะมีผลตอบสนองตามนัยแห่ง
กรรมดี และคลบบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านสดชื่นสุขใสในปรภพเสวยสุข
ในทิพยสมบัติชั่ววันรันดร.

พล.ท. ผ่อง มกุฎเอี่ยม

คำไว้อาลัย

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ เป็นเพื่อนที่รักยิ่งของข้าพเจ้า เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาตั้งแต่เยาว์วัย เคยเรียนหนังสือด้วยกันมาตั้งแต่เรายังเป็นเด็ก จนกระทั่งได้เข้าเป็นนักเรียนนายร้อยด้วยกันอีก เมื่อออกมารับราชการเราก็เคยรับราชการร่วมกันหลายแห่ง ตลอดระยะเวลาที่รับราชการ บางครั้ง “เพื่อน” และข้าพเจ้าก็ได้ร่วมงานกันโดยใกล้ชิดและบางครั้งก็แยกย้ายกันไป แล้วก็ได้กลับมาร่วมงานกันอีก ตามชีวิตของการรับราชการเป็นทหาร ในระยะหลัง ๆ แม้เราทั้งสองจะรับราชการอยู่ต่างหน่วย เราก็ยังไปมาหาสู่กันเป็นนิตย์ นับว่าครอบครัวของข้าพเจ้าและครอบครัวของเพื่อนรักใคร่ชอบพอกันคฤญาติอันสนิท

บัดนี้ เพื่อนรักได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดและตื่นตันใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่า ความตายเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ สังขารร่างกายเป็นของไม่เที่ยง ย่อมแตกดับไปตามกาลเวลาและอายุขัย ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าใจและอาลัยยิ่ง เพราะไม่มีทางใดจะช่วยเพื่อนได้ หากมีญาณวิถีสอนใจจะลดบันทอนให้วิญญาณของเพื่อนทราบได้แล้ว ขอเพื่อนจงรับรู้ด้วยว่า เพื่อน ๆ ซึ่งเคยได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมานั้น ขอร่วมจิตอธิษฐานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ขอจงประทานพรเพื่อให้ดวงวิญญาณของเพื่อนจงไปสถิตอยู่ในสุคติ ในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

พลโท บัณฑิต อินทุภุช

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ

การจากไปของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ทำให้ข้าพเจ้าเศร้าใจและ
แสนจะอาลัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะพลโทอ่องเป็นทั้งญาติ และปิยมิตรของ
ข้าพเจ้า เราเคยเรียนที่นครราชสีมาพร้อมชั้นกันมาตั้งแต่เล็ก เมื่อมา
กรุงเทพฯ พลโท อ่อง ไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคา ส่วนข้าพเจ้า
เรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ แม้จะอยู่ต่างโรงเรียนเราก็ไม่ทอดทิ้ง
กัน ว่างเมื่อใดเป็นไปมาหาสู่และหารือถึงการดำเนินชีวิตในอนาคตเสมอ

เมื่อเป็นนักเรียนนายร้อยได้เรียนห้องเดียวกัน เราเที่ยวและดู
หนังสือร่วมกันเช่นเคย พลโท อ่อง เป็นคนขยัน มุมานะ และเรียนดี มี
ความเฉลียวฉลาดและเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน โอบอ้อมอารี เป็นที่รัก-
ใคร่ของพวกเพื่อน เมื่อออกจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พลโท
อ่องเลือกเหล่าทหารราบ ส่วนข้าพเจ้าเลือกเหล่าทหารม้า

ขณะที่ข้าพเจ้าอยู่ที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับหนังสือจากผู้ใหญ่แนะนำ
ให้สมัครเข้าโรงเรียนรบที่เชียงใหม่ บังเอิญสอบเข้าโรงเรียนนายทหาร
วิทยาศาสตร์ที่บางเขนได้จึงไม่ไป ส่วนพลโท อ่อง เข้าโรงเรียนรบได้
ความผันผวนทางการเมืองในขณะนั้นทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โรงเรียนรบ
ต้องสลายตัวอย่างกะทันหัน บรรดานายทหารนักเรียนต้องกระจัดกระจายไป

บางคนถูกประหารชีวิต แต่พลโทอ่องถูกส่งไปแม่ฮ่องสอน ต้องหอบลูก หอบเมียข้ามห้วยข้ามเขาไปด้วยความลำบากยากแค้น

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา จึงมีโอกาสดับมาสู่วงการทหาร โดยเป็นผู้บังคับกองร้อยนำทหารเข้าทำการรบ ในดินแดนแคว้นฉาน พอสงครามยุติ พลโท อ่อง ได้มาอยู่ที่ศูนย์การทหารราบลพบุรีตลอดมา พลโท อ่อง สอบได้ที่ ๑ ของโรงเรียนทหารราบ จึงถูกคัดเลือกให้ไปศึกษาเพิ่มเติม ในประเทศอังกฤษ เมื่อจะออกเดินทางก็ได้รับคำสั่งให้ทำการสอบใหม่ ในระหว่างนายทหารนักเรียนที่สอบได้ที่ ๑ ของปีที่แล้วมา ในที่สุดจึงได้ไป เรียนที่โรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพอังกฤษ การเรียนอยู่ใน ชั้นดี ผลการสอบปรากฏว่า พลโท อ่อง อยู่ในจำนวนนายทหารอังกฤษ ๑๕ นาย ซึ่งจะถูกแต่งตั้งให้เป็นพลจัตวาทันที ถึงกับ จอมพลมอนโกเมอรี พutschky บอกว่า เสียใจแทนมาก ถ้าหากเป็นนายทหารอังกฤษก็จะให้เป็น พลจัตวาเช่นกัน

พอกลับจากอังกฤษมาลพบุรียังไม่ทันจะหายเหนื่อย ก็ได้รับคำสั่ง ค่วนให้ไปเป็นผู้บังคับกองพันทหารไทยในสมรภูมิเกาหลี พลโท อ่อง มี กระจเป่าใบเตยลูกเมียไม่ได้ไปส่ง ข้าพเจ้าช่วยหิ้วกระจเป่าและจับตัวใส่ เครื่องบินคาโกต้า ให้ไปคนเดียวในตอนกลางคืนทันที ขณะที่อยู่เกาหลี บังเอิญแม่ทัพของสหประชาชาติได้ซาบซึ่งในความเข้มแข็ง กล้าหาญ สามารถนำทหารเข้าทำการรบอย่างเด็ดขาดและนำชัยชนะมาสู่ประเทศชาติ จนกองพันทหารไทยได้รับสมญานามว่า “กองพันพยัคฆ์น้อย” จึงประกาศ ให้เหรียญกล้าหาญ “ซิลเวอร์สตาร์” แก่พลโท อ่อง ซึ่งเป็นคนแรกของ

ทหารไทย พร้อมกับมีคำสั่งให้ไปเรียนในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐ
ทันที

เมื่อกลับจากสหรัฐอเมริกาได้เป็นรองเจ้ากรมยุทธการทหารบก
พลโท อ่อง เป็นคณะกรรมการขอความช่วยเหลือทางการทหาร ขณะที่กำลัง
เจรจาอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ได้ถูกย้ายไปเป็นรองเสนาธิการกองทัพภาคที่ ๒
ชีวิตในวงการทหารได้รุ่งโรจน์ขึ้นตามลำดับ โดยเป็นผู้บัญชาการโรงเรียน
เสนาธิการทหารบก ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้บัญชา
การวิทยาลัยการทัพบก แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ และแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑
แต่ละตำแหน่งล้วนแต่สำคัญและได้รับความไว้วางใจเป็นที่สุด นับว่าเป็น
เกียรติอย่างยิ่งแก่ พลโท อ่อง และตระกูล “โพธิ์นิษฐ”

พลโท อ่อง ผ่านการศึกษาชั้นสูงสุดของประเทศไทย และชั้นสูงจาก
ต่างประเทศ ได้รับการยกย่องจากวงการทหารไทยและต่างประเทศ เป็น
นายทหารที่ซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
อย่างยิ่ง พลโทอ่องไม่เคยมีความเสียหายเกี่ยวกับการเงิน หรือแสวงหา
ประโยชน์ นอกเหนือจากหน้าที่ราชการแต่อย่างใด ตลอดเวลาที่รับราชการ
อันยาวนาน ได้อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่องานโดยมิเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
สุขภาพจึงเริ่มทรุดโทรมลงตามลำดับจนเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้บังคับบัญชาชั้น
สูงโดยทั่วไป เมื่อได้ข่าวมรณกรรมของ พลโท อ่อง ท่านพลเอก ประภาส
จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบกถึงกับอุทานว่า น่าเสียดายแท้เราย้ายให้มา
อยู่กองทัพบก ๑ ก็เพื่อให้อยู่ใกล้หมอ ไม่น่าจะชิงไปเสียก่อนเลย

อ่อง เพื่อนรัก เมื่อมีชีวิตอยู่เพื่อนประกอบแต่กรรมดี วิญญาณ
ของเพื่อนจะต้องไปในทางดี ขอให้วิญญาณของเพื่อนรัก จงได้รับทราบ

ถึงความรักความอาลัยของข้าพเจ้าและบรรดาญาติมิตรทั้งหลาย ด้วยผลแห่ง
กรรมดีเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ประกอบกับการบุญการกุศลใด ๆ ซึ่งข้าพเจ้าได้
กระทำไว้ จงบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ จง
ประสบแต่ความสุขความสำราญในสัมปรายภพ ตามควรแก่คติวิสัยตลอดไป.

พลโท *พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ*

(เหลือ กาญจนพิมาย)

เจ้ากรมสารบรรณทหาร

กองบัญชาการทหารสูงสุด

คำไว้อาลัย

แต่

พล.ท. อ่อง โปธิกนิษฐ

พล. ท. อ่อง โปธิกนิษฐ เป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกับข้าพเจ้า ได้เข้าศึกษาเมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๔๗๓ และได้ออกรับราชการ เมื่อ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๗๖ ตั้งแต่ได้เข้ารับการศึกษา ร่วมกับกันมาตลอดจนชีวิตรับราชการ ๓๕ ปีเศษ ท่านได้มีไมตรีจิต โอบอ้อมอารีต่อเพื่อนร่วมรุ่นทั้งทางราชการ และส่วนตัว ในชีวิตราชการท่านได้ตั้งใจปฏิบัติราชการเป็นอย่างดี จนได้ดำรงตำแหน่งสำคัญของกองทัพบก ในการที่ท่านมาต่วนถึงแก่กรรมไปในวัยอันยังไม่สมควรนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลด และอาลัยเป็นอย่างยิ่ง ขออำนาจแห่งคุณความดีที่ท่านได้ประกอบมาในสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ จงเป็นกุศลส่งดวงวิญญาณของ พล.ท. อ่อง โปธิกนิษฐ ไปเสวยสุคติในสัมปรายภพโน้น เทอญ.

พล.ต.

(เพื่อ อุตธานี)

HEADQUARTERS
UNITED STATES MILITARY ASSISTANCE COMMAND, THAILAND
and
JOINT UNITED STATES MILITARY ADVISORY GROUP, THAILAND
APO San Francisco 96346

TAAGC

25 June 1969

General Prapass Charusathiara
Commander-in-Chief
Royal Thai Army
Bangkok, Thailand

Dear General Prapass :

I have just been informed of the untimely passing of Lieutenant General Aung Potiganit, Third Army Area Commander. I have known of General Aung's long and distinguished service as a commander of Royal Thai Army forces both in Thailand and Korea. His death is not only a great loss to Thailand but also to all Free World Forces in Southeast Asia.

On behalf of the members of the Military Assistance Command Thailand and The Joint United States Military Advisory Group Thailand, I would like to extend to you and to the Royal Thai Army our most profound sympathy and condolences.

Sincerely,
LOUIS T. SEITH
Major General, USAF
Commander

HEADQUARTERS
UNITED STATES MILITARY ASSISTANCE COMMAND, THAILAND
and
JOINT UNITED STATES MILITARY ADVISORY GROUP, THAILAND
APO San Francisco 96346

TAAGC

26 June 1969

General Surakij Mayalarp
Chief of Staff
Royal Thai Army
Bangkok, Thailand

Dear General Surakij :

I have just learned upon my return from Vietnam of the untimely passing of Lieutenant General Aung Potiganit. I have long known and admired General Aung's distinguished career as an officer and commander in the Royal Thai Army. His death is not only a great loss to the Kingdom of Thailand, but also to the freedom loving people of the world as well.

On behalf of the officers and men of The Army Advisory Group, please accept our most sincere and profound sympathy and condolences.

Sincerely,
GLENN P. ELLIOTT
Colonel, Field Artillery
Chief

คำไว้อาลัย

แต่

พลโท อ่อง โทธิกนิษฐ

ทหารแบบฉบับ

คุณบรรทม โทธิกนิษฐ มีหนังสือถึงข้าพเจ้าขอให้เขียนคำไว้อาลัย
แต่พลโท อ่อง โทธิกนิษฐ สามิผู้ถึงแก่กรรม เพื่อพิมพ์ในหนังสือเป็น
อนุสรณ์สำหรับแจก ในงานพระราชทานเพลิงศพ ข้าพเจ้ามีความยินดีและ
ถือเป็นเกียรติ เพราะ พลโท อ่อง กับข้าพเจ้ามีความสนิทสนมกันอยู่มาก
โดยเป็นเพื่อนร่วมบ้านเกิด คือ โคราช (หรือ นครราชสีมา) และเป็น
เพื่อนร่วมโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลนครราชสีมา ซึ่งข้าพเจ้าเรียน
ระหว่างปี ๒๔๖๕ ถึง ๒๔๗๐ นับแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึง ๖ จากนั้นจึง
ต่างแยกไปเรียน ณ กรุงเทพฯ โดย พลโท อ่อง ไปเรียนที่โรงเรียนมัธยม
วัดปทุมคงคา แล้วไปศึกษาต่อ ณ โรงเรียนนายร้อย จปร. จนสำเร็จออก
รับราชการเป็นนายทหาร ปี ๒๔๗๖ ส่วนข้าพเจ้าไปเรียนที่โรงเรียนสวน
กุหลาบวิทยาลัย จบแล้วเข้าศึกษาต่อ ณ โรงเรียนกฎหมาย สำเร็จวิชา
กฎหมาย ปี ๒๔๗๔ และเข้ารับราชการ ณ กรมโฆษณาการ ปี ๒๔๗๗

ระหว่างศึกษาต่อ ณ กรุงเทพฯ เราต่างมีโอกาสพบปะกันน้อยครั้ง
คือ เฉพาะบางคราวที่มีการนัดเลี้ยงเพื่อนผู้ร่วมสถานศึกษาอันนับครั้งได้
จนถึงวันหนึ่งราวปี ๒๔๙๓ ขณะข้าพเจ้าทำหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้ากอง
ข่าว กรมโฆษณาการ อ่อง โทธิกนิษฐ ในเครื่องแบบพันโท และดำรง

ตำแหน่งอาจารย์กับเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนทหารราบ ชั้นผู้บังคับกองร้อย จังหวัดลพบุรี ได้ไปหาข้าพเจ้า ณ ที่ทำงานแล้วปรับทุกข์ฐานเพื่อนสนิทว่าเมื่อได้ศึกษาเพิ่มเติมอยู่ ณ โรงเรียนทหารราบ ลพบุรี เขาชอบไล่ชั้นสุดท้ายได้ลำดับเป็นที่ ๑ ของนักศึกษานายทหารทั้งหมด ได้ชั้นชื่อจารึกในโล่การศึกษาที่กรมจเรทหารราบ แต่เมื่อมีการคัดเลือกนายทหารเพื่อส่งไปศึกษาเพิ่มเติม ณ ต่างประเทศ กลับปรากฏว่าผู้สอบไล่ได้ลำดับที่ต่ำกว่าได้ไป (คงด้วยความเหมาะสมหรือเหตุผลทางการเมือง เพราะนายทหารผู้นั้นเป็น.....)

ข้าพเจ้าจึงได้เล่าเรื่องเก่า ซึ่งได้รับความรู้มาจากนายทหารชั้นผู้ใหญ่ (ที่ข้าพเจ้าสนิทสนม) เคยประสบมาในทำนองเดียวกันให้ฟัง คือ สมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านผู้นั้นสอบไล่ได้ที่ ๑ ในวิชาการทหาร ควรได้รับการคัดเลือกไปศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงเพิ่มเติม ณ ต่างประเทศ ตามระเบียบที่เคยปฏิบัติมา แต่ทางราชการกลับส่งนายทหารผู้นั้นไป โดยอ้างว่าในปีนั้นทางราชการเปลี่ยนนโยบายให้คัดเลือกนายทหารที่เป็นเชื้อพระวงศ์ไปศึกษาต่อ ท่านผู้นั้นเศร้าใจมากแต่ก็มีได้ท้อถอย ได้หาโอกาสไปปรารภให้ครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่และเคยสอนท่านให้ทราบพฤติการณ์ แล้วขอร้องให้ช่วยพิจารณาหาทางส่งเสริมท่านไปศึกษาต่อ เพื่อความยุติธรรมจะเป็นประเทศใดก็ได้ ผลที่สุดทางผู้ใหญ่เห็นใจจึงได้หาทางส่งท่านไปศึกษาต่อ ณ ยุโรปจนสำเร็จ กลับมารับราชการเป็นประโยชน์แก่แผ่นดิน แต่บัดนี้ท่านได้ล่วงลับไปแล้ว (ข้าพเจ้าเล่าตามท่านเคยบอก)

ข้าพเจ้ายกตัวอย่างให้ พันโท อ่อง ได้พิจารณา แล้วปรึกษาเห็นพ้องกันว่า ควรนำเรื่อง^{นี้}ไปปรารภกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ตลอดจนครูบา

อาจารย์ เพื่อขอความเห็นใจและขอให้ช่วยติดต่อกาทางส่งเสริม เพื่อได้ไปศึกษาเพิ่มเติมยังต่างประเทศในโอกาสต่อ ๆ ไป ทั้งนี้โดยไม่ยอมทอดอาลัยหรือปล่อยตามยถากรรม เพราะความยุติธรรมและความก้าวหน้านั้นก็ต้องชวนขวยหามาใส่ตนด้วยเหมือนกัน และแล้วความพยายามก็ปรากฏผล โดยทางราชการกองทัพบกได้สั่งให้กรมจเรทหารบก ดำเนินการคัดเลือกนายทหารที่มีความรู้ ความสามารถเป็นพิเศษไปศึกษาเพิ่มเติม ณ อังกฤษ พันโท อ่อง ได้รับเลือกจึงได้เดินทางไปศึกษา ณ โรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่แห่งกองทัพบกอังกฤษในปี ๒๔๙๓ นั้นเอง ผลที่สุดก็สอบไล่ได้สำเร็จเป็นลำดับที่ ๗ ในจำนวนผู้สอบกว่า ๖๐ คน ถึงขนาด จอมพล มอนตคอมเมอรี ทักส์พียอกว่า จะสมัครเป็นนายพลอังกฤษใหม่

เมื่อกลับจากอังกฤษแล้ว พันโท อ่อง ก็ได้ติดต่อกับข้าพเจ้าตามโอกาสอยู่เสมอ จนต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับกองพันทหารไทยไปร่วมสมรภูมิ ณ เกาหลี ปี ๒๔๙๕ ทำชื่อเสียงให้แก่ทหารไทยเป็นอันมาก ได้รับคำชมเชยคำให้การปฏิบัติการอย่างกล้าหาญเป็นเกียรติประวัติอย่างสูงแก่กองทัพไทย เมื่อเสร็จจากราชการสงคราม ณ เกาหลี โดยครบกำหนดแล้วก็ได้เดินทางกลับประเทศไทย มิช้าก็ได้เดินทางไปศึกษาวิชาการทหารเพิ่มเติม ณ สหรัฐอเมริกา จนสำเร็จกลับมารับราชการทหารตามเดิม

พันโท อ่อง เคยแสดงความตั้งปรารถนาให้ข้าพเจ้าทราบว่า ในชีวิตของทหารก็ขอให้ได้เป็นนายพลขอให้ได้เป็นแม่ทัพ (ที่ออกศึกปฏิบัติ การรบป้องกันประเทศชาติโดยแท้จริง) และขอให้ได้เป็นครูบาอาจารย์เพื่อเผยแผ่วิชาการทหาร ตลอดจนได้ปรับปรุงการทหารไทยให้เจริญก้าวหน้าเพียงเท่านั้นก็จะเป็นที่สมใจ ข้าพเจ้าก็ได้แต่คิดช่วยภาวนาให้เพื่อนได้เป็นไปตามความปรารถนา ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเพียงอาศัยอุปนิสัยใจคอ

ความรู้ ความสามารถ ความเคร่งครัดต่อวินัย ตลอดจนความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และความรักชาติ อันเป็นคุณสมบัติประจำตัวที่มีอยู่ก็เป็นหลักฐานอันมั่นคง ที่จะคำจุนให้เพื่อนก้าวไปสู่ความสำเร็จขั้นสูงได้ในตัวเอง แต่เมื่อได้พิจารณาโดยรอบคอบ ก็เห็นจำต้องอาศัยบุญวาสนาประกอบเป็นสาระสำคัญอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะแข่งอะไร แข่งได้ แต่แข่งบุญวาสนาเท่านั้นแข่งยากนักหนา แม้กระนั้นบุญวาสนาก็มีทางบำเพ็ญให้เป็นบารมีได้ในชาติปัจจุบันนี้ ตามหลักทางพุทธศาสนา กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบุญญาภาวนา^๕นั้นพึงสร้างขึ้นได้

ด้วยนัยดังกล่าว เมื่อเวลามีโอกาสปรึกษาหารือถึงกิจการงาน เราทั้งสองก็ได้ศึกษาถึงการทำบุญให้ทาน ตลอดจนการบำเพ็ญกุศลในประการต่าง ๆ และได้ลงมือร่วมกันประกอบด้วย เช่น ทำบุญทอดกฐิน อุทิศเงินสร้างพระประธานและพระพุทธรูป สร้างโรงเรียน ซ่อมพระอุโบสถ ฯลฯ ตามโอกาส ส่วนการทำบุญตักบาตรก็พยายามปฏิบัติเป็นประจำ และกรวดน้ำ อุทิศกุศลถวายอดีตกษัตริย์ อดีตมหาบุรุษ ตลอดจนบรรพบุรุษถึงวาระคล้ายวันเกิดก็ถวายสังฆทาน อนึ่ง โดยที่เขาเคยเป็นแม่ทัพไปปราบศัตรู แม้เป็นการบำเพ็ญกรรมกิจตามหน้าที่ แต่ก็ย่อมหลีกเลี่ยงการตายของทั้งสองฝ่ายไม่พ้น เราก็มองเห็นร่วมกันว่า ควรทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ทหารที่ต้องเสียชีวิตไปทั้งฝ่ายเราและฝ่ายตรงกันข้าม โดยกรวดน้ำแผ่ส่วนบุญให้ผู้ล่วงลับในสนามรบจนได้สู่สุคติตามแต่วิสัย อย่างน้อยก็ช่วยให้เราพอสบายใจได้ประการหนึ่ง เป็นการชมากรรมแก่กัน ทั้งนี้ ก็นับได้ว่า พลโท อ่อง เป็นคนใจบุญคนหนึ่งสมเป็นพุทธมามกะ

โดยเฉพาะข้าพเจ้ามีความเห็นเป็นส่วนตัวว่า การที่ พลโท อ่อง และทหารหาญออกไปทำศึกปราบศัตรูจนถึงกับบาดเจ็บและเสียชีวิตนั้น

เท่ากับเขาทั้งหลายเป็นผู้ไปรบและตายแทนประชาชนทั้งชาติ ซึ่งรวมทั้งตัวข้าพเจ้าด้วย ฉะนั้น ข้าพเจ้าก็จำต้องตระหนักในบุญคุณของเพื่อนทหารทั้งหลายเหล่านั้นเป็นอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับที่ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งกษัตริย์มหाराชทุกพระองค์แต่อดีตโดยเฉพาะกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนทหารหาญทั้งปวงที่ได้เสียสละเลือดเนื้อและชีวิตปราบอริราชศัตรูจนพ่ายแพ้ ยังให้ผืนแผ่นดินไทยได้คงอยู่ให้พวกเราชาวไทยอาศัยโดยอิสระเสรีตราบเท่าทุกวันนี้ ฉะนั้น เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้าก็ได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ไปถวาย และให้ตามกำลังศรัทธาเสมอเป็นการสนองพระคุณส่วนหนึ่ง

ในกาลต่อมา พันโท อ่อง ก็ก้าวหน้าในราชการจนได้รับยศและตำแหน่งสูงขึ้นเป็นลำดับ เป็นต้น แต่ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารรบไปสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อย จปร. และผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก (เป็นการสมปรารถนาที่จะเป็นครูบาอาจารย์สอน และปรับปรุงวิชาการทหารไทย และข้าพเจ้าเข้าใจว่า พลโท อ่อง เป็นนายทหารคนเดียวในประวัติศาสตร์ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสถาบันการศึกษาวิชาทหารบก อันสำคัญถึง ๔ สถาบัน) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ (ซึ่งได้ออกศึกษาอย่างแท้จริง เพราะเป็นแม่ทัพขณะประจวบกับพวกก่อการร้ายร่วมกับกำลังนอกประเทศได้รุกรานทางภาคเหนือของประเทศไทย และก็ได้ถูกกองทัพภาคที่ ๓ ปราบปรามอย่างเข้มแข็งจนสงบ ข้าพเจ้าได้คัดบทความจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งสถิติการปฏิบัติราชการของกองทัพภาคที่ ๓ ต่อท้ายเรื่องนี้ด้วย) ตำแหน่งสุดท้ายได้เป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ (นี่เป็นการสมปรารถนาอีกประการหนึ่ง ที่จะเป็นแม่ทัพปราบอริราชศัตรู

เป็นการสนองพระเดชพระคุณประเทศชาติ ความจริงเขาก็เคยเป็นผู้บังคับกองพันทหารไทยไปร่วมการรบ ณ เกาหลีมาคราวหนึ่งก่อนแล้ว)

ในทางยศเขาก็ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนจากพันโท เป็น พันเอก เป็น พลตรี และเป็น พลโท ตามลำดับ (ก็สมปรารถนา เป็นประการสุดท้ายที่ตั้งกำหนดไว้ว่าขอเป็นนายพล) นับว่า พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ ได้สมปรารถนาทุกประการ ในชีวิตทหารด้วยดี และยิ่งกว่าสมปรารถนาเสียอีก คือ ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และต่อมาเป็นสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จุลจอมเกล้าถึงชั้นทุติยวิเศษ รวมทั้งเหรียญตรากล้าหาญจากต่างประเทศ นับเป็นเกียรติอย่างสูง

หนึ่ง มีเรื่องต่าง ๆ ที่ พลโท อ่อง เคยมาปรึกษาหารือ และปรารภกับข้าพเจ้าเป็นส่วนตัวมากมายหลายเรื่อง ล้วนเป็นกรณีแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงอุปนิสัยใจคออันดีงาม เป็นที่ประทับใจข้าพเจ้ามิรู้ลืม ข้าพเจ้าเห็นสมควรจารึกไว้ให้ปรากฏเป็นบางเรื่องดังนี้

ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ พลโท อ่อง เคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังด้วยความซาบซึ้งเป็นที่สุด ว่าได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณในหน้าที่ราชองครักษ์เวรแต่แรกเริ่มจนเป็นเวลานานถึง ๗ ปี เพิ่งจะมีบุญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปราศรัยด้วยเป็นครั้งแรกในวาระประจำเวรคราวหนึ่ง ข้าพเจ้าก็พลอยปลาบปลื้มไปด้วย และบอกเขาว่านั้นแหละเป็นสัญญาณอันสูงว่า อ่อง จะมีความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตยิ่ง ๆ ขึ้นสืบไป พลโท อ่อง มีความจงรักภักดีในองค์พระประมุขแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยถือว่าเขาเป็นทหารโดยอาชีพ จึงถวายชีวิตอยู่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทใน

ฐานะทรงเป็นจอมทัพไทย เขากล่าวเสมอว่าสละชีวิตได้ทุกเมื่อ เพื่อ
ป้องกันเหตุเภทภัยที่จะมาพ้องพานพระองค์ท่านไม่ว่าในทางใด

ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต โดยที่ พลโท อ่อง เป็นบุคคลที่
ซื่อสัตย์สุจริต มีรายได้เพียงเท่าเงินเดือนต่าง ๆ ที่ได้รับตามตำแหน่ง
ฉะนั้น จึงต้องเป็นอยู่อย่างมัธยัสถ์ และมีบุตรหลายคนก็ต้องจับจ่ายเลี้ยงดู
และให้การศึกษาเป็นอย่างดี พลโท อ่อง เคยเล่าให้ฟังว่าลูก ๆ เขาภูมิใจที่
ได้เป็นลูกนายพล ฉะนั้น มักอวดอย่างเด็ก ๆ ว่าต้องกินอยู่ให้ดีสมลูกนายพล
ผู้เป็นบิดาก็นิดเดียวเสียสละเพื่อลูก ถือหลักว่าตนเป็นลูกคนธรรมดาที่มีชีวิต
อย่างคนธรรมดา แต่ว่าลูกเรานั้นเป็นลูกนายพล ก็ต้องส่งเสริมให้เขาสม
ฐานะเป็นลูกนายพลสักหน่อย ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ชื่นใจ เพราะไปพ้องกับมติ
ของท่านพระยาอนุমানราชชน ซึ่งชอบเดินไปทำงาน แล้วมีผู้ไปถามท้วง
ท่านว่าท่านเป็นพ่อกลับเดิน แต่ลูกท่านคือนายสมใจนั่งรถยนต์ไปทำงาน
ท่านก็ตอบว่าก็ท่านเป็นลูกนายพลคนธรรมดาต้องเดิน ส่วนนายสมใจเป็น
ลูกพระยาอนุमानราชชนก็ควรนั่งรถยนต์ เป็นการถูกต้องแล้วมิใช่หรือ ?

พลโท อ่อง เล่าให้ข้าพเจ้าทราบ ว่าได้ไปจองที่ดินจัดสรรผืนเล็ก ๆ
ผืนหนึ่งแถวชานเมือง ผ่อนส่งค่าที่ดินเป็นรายเดือนจนครบแล้ว ได้รับ
โฉนดมาเป็นกรรมสิทธิ์ (ดีกว่าข้าพเจ้ามาก เพราะข้าพเจ้ายังไม่มีที่ดินเป็น
ของตนแม้แต่ผืนเดียว) เขากำลังสะสมเงินเพื่อสร้างบ้านไม้ย่อม ๆ สำหรับ
อาศัยอยู่กับครอบครัวในเมื่อครบเกษียณอายุออกจากราชการแล้ว ตลอด
เวลารับราชการก็ได้อาศัยบ้านทางราชการทหารพักอยู่ตลอดมา แต่อนิจจัง
ไม่เที่ยง ยังไม่ทันได้สร้างบ้านอยู่เองก็มาถึงแก่กรรมเสียก่อน

คนชื่อเสียงแม้จะไม่ถึงกับยากจน แต่ก็มักขาดความสมบูรณ์ทางโภชนาการอย่างนั้นแหละ ร่ำรวยไปในทางอริยทรัพย์ หรือภวสมบัติ อาทิไม่เคยต่างพร้อยทางชื่อเสียงเสื่อมเสียไม่ว่าทางนักราชฎฐ์บังหลวง ศิลธรรม หรือไม่มีเสียงครหานินทาทางอปมงคลแม้แต่น้อย นักเรียนนายร้อย จปร. มักเรียกเขาว่า “พ่อ” ผู้อยู่ในบังคับบัญชานิยมชมชื่นว่ามีหัวหน้าผู้ประกอบด้วยพรหมวิหาร เพื่อนฝูงก็นิยมมาใจว่าเป็นมิตรแท้ ผู้ร่วมครอบครัวก็สบายใจที่มีผู้ปกครองอันห่วงใยลูกเมีย เป็นชีวิตจิตใจ แม้ประเทศชาติก็เบาใจที่มีพลเมืองเช่น พลโท อ่อง ซึ่งมีความรักชาติยิ่งกว่าชีวิต สรุปได้ว่า พลโท อ่อง เป็นบุคคลที่หาที่ติได้น้อยไม่ว่าในฐานะใด

เครื่องครัดต่อวินัยและอดทนต่อเหตุการณ์ พลโท อ่อง ได้มาปรับทุกข์กับข้าพเจ้าด้วยเรื่องสำคัญหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่อง ๑ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยเครื่องครัดต่อระเบียบวินัยที่กำหนดเป็นกฎเกณฑ์เกินขีดแต่บางทีก็มีผลทำให้ไม่เป็นที่พอใจอย่างมากแก่ผู้บังคับบัญชาชั้นสูง (ซึ่งล่วงลับไปแล้ว) จนถึงขนาดหาว่าเอาใจออกห่างหรือหมดความนับถือกันเสียแล้วหรือไร? เวลาพบหน้ากันก็ไม่พูดปราศรัยด้วย ผิดกว่าที่เคยมา มักจะเข้าหาและเจรจาพาทักด้วยดีฐานเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชา เมื่อต้องเผชิญหน้ากันบ่อย ๆ แล้วหัวหน้าชั้นสูงหันหน้าหนี แสดงให้รู้แน่ชัดว่าฉันไม่ชอบหน้าเธอละ ผู้อยู่ในบังคับบัญชาจักสบายใจอยู่ได้อย่างไร

เผชิญข้าพเจ้าเองก็เคยประสบเหตุการณ์ทำนองนี้มาก่อนแล้ว คือหัวหน้าไม่ยอมพุดคุยเป็นเวลานานร่วม ๖ เดือน ทั้ง ๆ ที่ต้องทำงานเผชิญหน้ากันแทบทุกวัน แต่ข้าพเจ้าก็อดทนทำเป็นทองไม่รู้ร้อน เพราะทราบว่าจะไม่ได้ทำผิดอันใด หัวหน้าไปหลงเชื่อคำยุยงของคนสนิท ซึ่งไม่

ชอบหน้าข้าพเจ้า เมื่อผู้ใหญ่มานั่งตักกับข้าพเจ้าก่อน โดยไม่สอบถาม เหตุผลและเรื่องราวโดยตรง ข้าพเจ้าก็เฉยเสีย คงปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เป็นปกติและคงจะทำหน้าที่ให้มากขึ้นไปอีก ผลที่สุดหัวหน้าจะไปเกิด รู้เรื่องเข้าใจผิดหรือหลงผิดเข้าทางใดก็ตาม เขาก็หันมาพูดดีกับข้าพเจ้า ดังเดิม

แต่พลโท อ่อง เป็นทหารจะอดทนโดยทำเฉยเมยอย่างข้าพเจ้า ซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนย่อมไม่ได้ เราก็เลยร่วมหาทางออก และตกลงกันว่าควรจะนำความเรื่องนี้ไปรายงานเป็นส่วนตัวให้ผู้บังคับบัญชาชั้นรองลงมาได้รับทราบ และขอให้ท่านช่วยพิจารณาแก้ไข เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงหายข้องใจในตัวเขาตามทางที่ควรต่อไปด้วย แม้การแก้ไขเช่นนี้จะกระทบกระเทือนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นรองบ้าง ก็ขอให้ได้เห็นใจผู้อยู่ในบังคับบัญชาด้วยเถิด ผู้บังคับบัญชาชั้นรองก็ใจดีและเห็นใจผู้น้อยกว่า จึงยอมรับเรื่องไปแก้ไขให้เรียบร้อย จนผู้บังคับบัญชาชั้นสูงมีความเข้าใจอันดี และยอมสนิทสนมกับ พลโท อ่อง ดังเดิม เราก็ต่างสบายใจด้วยกัน

เรื่องเข้าใจผิดหรือผิดใจกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ในบังคับบัญชา มักปรากฏอยู่เสมอไม่ว่าในวงการใด ๆ เปรียบดุจกลิ่นกับพ่น เผลอกระทบกันโดยไม่ตั้งใจสาเหตุอาจบังเกิดโดยบังเอิญ โดยถูกลกล่าวหาขุ่น หรือกลิ่นแก๊ส ด้วยความริษยาของพวกเดียวกัน หรือเพราะความไม่รู้รู้จัก ประจบสอพลอแก้หัวหน้า หรือแก้บริวารของครอบครัวหัวหน้า เป็นต้น มักจะทำให้เกิดความห่อแค้นแก่ผู้ทำงานโดยสุจริตใจ ที่จะต้องมัวคอยระวังตัวและแก้ตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้จิตใจไม่ค่อยอยู่กับตัว

พฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว เมื่อปรากฏมีมากขึ้นและบ่อยขึ้น บางคราวก็ทำให้ พลโท อ่อง เบื่อหน่ายและบอกข้าพเจ้าว่าอยากจะลาออกจากราชการเสียที่ ข้าพเจ้าก็ได้แต่ขอให้อดทนโดยยึดธรรมเป็นหลักใจ อย่าว่าแต่ปลุคน้อย่างเรา^{นี้}เลย แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังมีผู้คอยหาเรื่องกล่าวร้ายป้ายสี แต่ธรรมะย่อมชนะอธรรม ถ้าเราเป็นฝ่ายธรรมะย่อมแพ้ธรรมโดยง่ายตาย ไม่อดทน ต่อสู้อย่างข้างศึกม้าศึกเสียบ้างก็เท่ากับยอมพ่ายแก่ฝ่ายอธรรม คือยอมแพ้แก่ข้าศึกอย่างสะดวกตาย มิเสียเชิงชายไปหมดหรือ ?

การฝึกหัดอดทนด้วยการต่อต้านกับฝ่ายเดียวกันในวิถีทางที่ชอบก็เป็นการชักซ้อมให้รู้จักอดทนต่อสู้กับฝ่ายตรงกันข้ามไปในตัวได้เป็นอย่างดี นั่นคือการหัดต่อสู้ตนเองให้เอาชนะตนเองได้ เมื่อชนะตนเองได้ ศัตรูใดไหนเล่าที่จะเอาชนะไม่ได้

พลโท อ่อง แย้งว่าการต่อสู้คนพวกเดียวกันยากยิ่งกว่าการต่อสู้คนต่างพวกกัน เพราะใช้วิธีการอันรุนแรงหรือหักหาญได้ไม่ ข้าพเจ้าก็ได้ว่า เพราะยากยิ่งกว่านั้นสิควรต้องเอาชนะให้ได้ด้วยวิธีการอันละมุนละม่อม^๕ ชั้นแรกต้องเอาชนะตนเอง^๕ ชั้นต่อมาจึงเอาชนะคนพวกเดียวกันแล้วชั้นต่อไป การเอาชนะพวกตรงกันข้ามก็ดูจะไม่หนักหนาอันใด เพราะชนะศึกภายในได้เสียแล้ว จักหวั่นอะไรกับศึกภายนอก พลโท อ่อง ก็มีแก่ใจที่จะสู้กับศึกภายในต่อไปโดยไม่คิดลาออกอีก

ความจริง พลโท อ่อง เคยอดทนต่อเหตุการณ์มาก่อนหนักต่อนักแล้ว นับแต่หลังจากกรณีปราบกบฏ ณ จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๔๗๖ พลโท อ่อง ซึ่งขณะนั้นยังเป็นนายทหารชั้นผู้น้อย^๖ และเป็นหลานของพันเอก

พระยาไชยเนตร์ฤทธิรงค์ (อึ้ง โปธิกนิษฐ) ผู้ต้องหาด้วยผู้หนึ่ง ก็ถูกย้ายไปอยู่เสียไกล ณ จังหวัดชายแดนเป็นเวลานานปี แต่เขาก็จำอคทนปฏิบัติหน้าที่ตลอดมาด้วยดี ไม่มีบกพร่อง ต่อมาเมื่อมีโอกาสเข้าศึกษาและสอบไล่ได้ที่ ๑ ณ โรงเรียนทหารราบชั้นผู้บังคับกองร้อย ควรได้ไปศึกษา ณ ต่างประเทศ ทางราชการก็กลับส่งบุคคลอื่นไปเสีย ต่อมาเมื่อรับตำแหน่งอยู่ในกรมยุทธการ หัวหน้าที่ไม่ชอบใจก็ส่งย้ายไปประจำต่างจังหวัด แต่ผลแห่งชั้นติของเขาที่อำนวยให้ได้รับตำแหน่งและยศก้าวหน้าโดยลำดับ

ยังมีความอคทนอันสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พลโท อ่อง ออกปากกับข้าพเจ้า ว่าเป็นโรคเบาหวานมานาน ๑๐ กว่าปี รักษาอย่างไรก็ไม่หาย ทำให้ร่างกายไม่สมบูรณ์ ชวนให้ต้องเข้าโรงพยาบาลอยู่เรื่อย ข้าพเจ้าก็เป็นห่วง จึงพยายามหาทางช่วยเหลือเพิ่มเติมจากการรักษาทางแพทย์แผนปัจจุบัน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามแต่จะสืบเสาะหามาได้ อาทียากลางบ้าน ชนานที่ลือกันว่าชะงัด ยาเทวดาบอกซึ่งเชื่อถือได้ ตลอดจนวิธีการทำบุญแผ่ส่วนกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวร (เพราะโรครักษาไม่หายอาจเนื่องมาจากกรรมเก่าก็ได้) ปรากฏว่าได้ผลดีเหมือนกัน คือช่วยบรรเทาโรคเบาหวานให้ทุเลาลงได้

แม้แต่จะมีโรคภัยไข้เจ็บหนักสักเพียงใด พลโท อ่อง ก็ไม่เคยย่อท้อต่อหน้าที่ราชการ คงปฏิบัติไปตามปกติอย่างเข้มแข็ง เว้นแต่จะมีอาการหนักถึงขนาดเดินไม่ไหวนั้นแล้ว จึงจะยอมให้พาเข้าโรงพยาบาลรักษาเสียทีหนึ่ง ในคราวป่วยครั้งสุดท้ายเมื่อข้าพเจ้าไปเยี่ยม ทราบจากนายแพทย์ว่ามีอาการป่วยสลับซับซ้อน ทั้งทางไต ตับ ปอด และหัวใจ เรียกว่าอาการหนักทีเดียว แต่ พลโท อ่อง ก็ลุกขึ้นนั่งสนทนากับข้าพเจ้าได้อย่าง

รินเริงตุคนปกติ แล้วคโมได้ที่จะปรึกษาหาหรือกันถึงเรื่องการสร้างพระ
บรมรูปสมเด็จพะเอกาทศรด ซึ่งเขาเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการมาแต่ต้น ตอน
ดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ และจวนจะสำเร็จเรียบร้อย ก็ต้อง
ย้ายมาเป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๑ ตลอดจนต้องมาเจ็บอยู่ แต่ก็วางใจ
ได้ว่าแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ คนใหม่คงจะรับดำเนินการต่อไปจนบรรลุผล
ด้วยดีแน่นอน

อีกเรื่องหนึ่งซึ่ง พลโท อ่อง เป็นห่วงใยอยู่มาก คือกิจการใน
หน้าที่ป้องกันประเทศชาติ ตามที่ได้รับตำแหน่งใหม่ คือ แม่ทัพกองทัพ
ภาคที่ ๑ เรียกได้ว่าในสมองของเขาเต็มไปด้วยโครงการและนโยบายต่างๆ
เกี่ยวกับการป้องกันประเทศอยู่ตลอดเวลา เขาตั้งใจว่าออกจากโรงพยาบาล
ได้เมื่อใด ก็จะรีบไปรับหน้าที่และเร่งดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ในใจ
โดยทันที เพราะเหตุการณ์ทางภาคใต้ไม่พึงไว้วางใจได้เลย พวกจีนแดง
ซึ่งถูกขับจากอินโดจีนีเซียได้หลังไหลเข้าสู่สิงคโปร์และมาเลเซีย ก่อการ
วุ่นวายทางการเงิน การเศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนก่อการร้าย
อย่างรุนแรง กระทบกระเทือนถึงชายแดนทางใต้ของไทยทั้งทางบกและ
ทางทะเลอย่างกว้างขวาง

ข้าพเจ้าเชื่อในฝีมือของแม่ทัพอ่องว่าจะสามารถปราบปรามพวกก่อ
การร้ายทางภาคใต้และภาคกลางให้สงบลงได้ เช่นเดียวกับที่ได้แสดงฝีมือ
มาแล้วในการปราบพวกก่อการร้ายที่น่านและจังหวัดภาคเหนือ เพราะเขามี
แผนการณ์อยู่พร้อมแล้ว เป็นแผนการปราบการก่อการร้ายสำหรับภาคใต้
โดยเฉพาะ แต่พระยามัจจุราชไม่เคยยอมยกเว้นให้แก่ผู้ใดในเรื่องกฎแห่ง
กรรมกับอายุขัย พลโท อ่อง จึงถึงแก่กรรมโดยสงบด้วยอาการของหัวใจวาย

เมื่ออายุได้ ๕๘ ปี เป็นการนำเสียตายและอาลัยยิ่ง เพราะยังไม่ถึงการอันควร

พลโท อ่อง แม้จะจากภพนี้ไปแล้ว ก็จากไปด้วยความปีติสุข เพราะได้กระทำหน้าที่ในภพนี้ด้วยดีงามสมแก่อัธภาพและอายุกาล จนเกือบกล่าวได้ว่าได้นำเพ็ญกรรมดีกระทั่งนาทีสุดท้ายแห่งชีวิต นั่นคือเมื่อกระทำหน้าที่ทางกายไม่ได้ ก็กระทำหน้าที่ทางใจ อย่างมิได้ละวางให้ไปยวเวลาโดยเสียเปล่าไปเลย

พลโท อ่อง จากไปแล้ว แต่จากไปเยี่ยง “เสียชีพไม่เสียสัน ชื่อก้องเกียรติงาม” ข้าพเจ้ามีแต่ความภาคภูมิใจแทน ความเห็นโดยอัตโนมัติ ส่วนตัวข้าพเจ้ามีอยู่ว่า พลโท อ่อง โพรธินิชฐ นอกจากมีความดีงามดังกล่าวมาแล้ว ยังเป็นสุภาพบุรุษเต็มตัว ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสพสุรายาเมา ไม่เล่นการพนัน ไม่ใช้นักเลงผู้หญิง มีนิสัยอ่อนโยนแต่เฉียบขาด พุคน้อยแต่หนักแน่น ทำกิจกรรมมากแต่ล้วนมีประโยชน์ มีความกตริเริ่มและก้าวหน้าประกอบด้วยอุดมคติและหลักการอันสูงส่ง พอประมวลและสรุปได้ว่า พลโท อ่อง พึงเป็น “ทหารแบบฉบับ” โดยเฉพาะอีกท่านหนึ่งแห่งกองทัพไทย

พลโท อ่อง โพรธินิชฐ ได้ปฏิบัติแล้วทั้งทางภารกิจกับทางกรณียกิจ สมชื่อว่า อ่อง แปลว่าผู้ต่อสมรสคู่ที่เป็นตระกูลทหาร อีกทั้งสมชาติกำเนิดที่เกิดมาเป็นคนไทย โดยได้แสดงวีรกรรมเยี่ยงทหารไทย อันเป็นสายโลหิตท่านท้าวสุรนารี ให้ปรากฏในสมรภูมิต่างต่าง ณ เกาหลี และในสนามรบป้องกันผืนแผ่นดินไทย ณ ภาคเหนือ นับเป็นบุคคลตัวอย่างอันอวดอ้างเป็นบรรทัดฐานได้อย่างสนิท

ถ้าข้าพเจ้ามีโอกาสให้คำแนะนำแก่ผู้ใดเกี่ยวกับจรรยา ข้าพเจ้าจะไม่รีรอเลยที่จะอ้างอิงอย่างเต็มปากเต็มคำ ว่าถ้าท่านอยากเป็น **สุภาพบุรุษ** อยากเป็น **คนจริง** หรืออยากเป็น **ทหารแท้** แม้แต่ประการเดียว หรือทุกประการ “จงเอาอย่าง พลโท อ่อง โปธิกนิษฐ” บ้างเถิด.

อำพัน ตัณฑวรรณะ

สัจจกถาทพท ๓ วิศณุภักษ

แม่ทัพภาคที่ ๓ ซึ่งมีประวัติการณ์ดีเด่นตั้งแต่สงครามเกาหลี ได้ตัดสินใจอย่างเหมาะสมฉบับพลันในการใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดขุมกำลังของข้าศึกผู้รุกรานพินาศย่อยยับ การตัดสินใจดังกล่าวจะมีเหตุผลทางยุทธวิธีที่อย่างไรก็ตาม ในทรรศนะของประชาชนแนวหลัง เห็นเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมอันควรแก่การสัจจกถาอย่างยิ่ง อธิปไตยของไทยเป็นสิ่งที่ละเมิดกันไม่ได้ ถ้ารุกรานเข้าก็จะได้รับการตอบโต้อย่างหนักหน่วง ทำอย่างนั้นถูกใจชาวไทย

อย่าว่าแต่การถล่มทำลายข้าศึกด้วยการทิ้งระเบิดดังกล่าว การใดที่ทหารควรทำและทำเพื่อหยุดยั้งการรุกรานของข้าศึกนั้น เป็นการสมควรอย่างยิ่ง ไม่ควรจะมีขอบเขตใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจำเป็นจะต้องรุกไล่บดขยี้เข้าไปในดินแดนที่ข้าศึกถอยร่นไป ความเห็นของเราเห็น ถ้าฉนวนหน่อร้ายระหว่างแม่น้ำโขงกับชายแดนไทยนั้นเป็นพื้นที่ที่จะต้องผ่าตัด ก็ไม่มีอะไรจะขัดข้อง ถ้าจำเป็นที่จะต้องทำเช่นนั้น การปฏิบัติการอันเฉียบขาดเพื่อหยุดยั้งการรุกรานเสียแต่แรกนั้น ในความเห็นของชาวบ้านเห็นว่าประหยัดกว่าการรณรงค์ให้ข้าศึกขยายตัวกำแหงหนักกว่า

เป็นที่เชื่อมั่นเหลือเกินที่จะกล่าวว่า ประเทศชาติของเรา ซึ่งมีข้าศึกมารุกรานแล้วนั้น ทหารไทยสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง สมกับการที่ชาติไทยเป็นชาติของนักรบ ที่มีเลือดเข้มข้นไม่จิตจางไปง่าย การปฏิบัติงานในพื้นที่อันเต็มไปด้วยขุนเขาป่าทึบนั้น เส้นทางลำเลียงต่าง ๆ สร้างขึ้นได้ยากมาก กองทัพบกของเรายังขาดเฮลิคอปเตอร์อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นยานพาหนะที่นับว่าจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับงานนี้

ประชาชนในแนวหลังตระหนักในเรื่องนี้อย่างดี และมีได้หนึ่งนอนใจที่จะร่วมมือกันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะให้ความหวังนี้บรรลุผล เซลิกอปเตอร์สำหรับใช้ทางทหารลำหนึ่งอาจมีราคาแพงถึงล้าละเกือบสิบล้านบาท ถ้าประชาชนช่วยกันทันทีไม่ได้ รัฐบาลจะใช้งบฉุกเฉินจ่ายในเรื่องนี้ ประชาชนก็มีแต่ความเห็นชอบด้วย

ทุกวันนี้ข่าวปฏิบัติงานของเพื่อนทหาร ตำรวจและอาสาสมัครจากแนวรบทุกด้าน มีการสื่อสารติดต่อกันรู้เรื่องตลอดเวลา เราเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าความใกล้ชิดห้วงใยระหว่างแนวหน้ากับแนวหลังนั้นจะเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในชาติ ในอันที่จะร่วมมือกันต่อต้านผู้รุกรานอย่างทรหด น่าจะเป็นการดีไม่น้อยที่จะเอาเพลงปลุกใจสมัยก่อน ๆ มาเปิดฟังกันอีกครั้งหนึ่ง บรรยากาศของการประสานสามัคคีเป็นปึกแผ่นคงจะเกิดขึ้นอีกครั้งให้รุนแรงพอที่จะเผชิญหน้ากับภัยอันตรายทุกด้าน

เราขอสดุดีการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารของแม่ทัพภาคที่ ๓ ในการตัดสินใจดำเนินมาตรการรุนแรงเหมาะสมกับเหตุการณ์แต่แรก การกระทำดังกล่าวทำให้เกิดความอบอุ่นขึ้นในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง การปฏิบัติงานของฝ่ายกองทัพอากาศตามข่าวที่ปรากฏแสดงให้เห็นสมรรถภาพในการปฏิบัติอย่างดีเยี่ยม นักรบไทยไม่ว่าเหล่าไหนถึงเวลารบ รบชาติใจ ความภูมิใจในเรื่องนี้เป็นของมีค่า การทำการรบที่มีความเฉลียวฉลาด สู้การเหมาะสมนั้นเกิดผลคืออย่างสมบูรณ์มหาศาล เราขอสดุดีการปฏิบัติของกองทัพภาคที่ ๓ และหน่วยร่วมรบทุกหน่วยในครั้งนั้นว่า เป็นการกระทำที่ควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง และคงจะรักษาคุณสมบัติดีเลิศตลอดไป ให้เป็นที่อบอุ่นใจแก่ประชาชน.

(เป็นบทความคัดจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันอังคารที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๑)

จากชีวิตตอนหนึ่งของพี่

อาศัยที่พี่ได้ไปอยู่กับท่านเจ้าคุณลุง พ.อ. พระยาไชยณรงค์ฤทธิรงค์ (อึ้ง ไพรภินทร) ในบ้านพักนายทหารค่ายสุรนารี ซึ่งสมัยนั้นเป็นรัชสมัยในหลวงรัชกาลที่ ๖ การทหาร และการเสื่อบ่าและลูกเสื่อกำลังเฟื่องฟู อาศัยที่พี่อยู่ใกล้ซีกทหาร เข้า ๆ เย็น ๆ วันเสาร์ อาทิตย์ พี่มักจะได้ทำการฝึกทหารอย่างเอาจริงเอาจัง ถ้าหากจำไม่ผิดได้ทราบว่าการทหารสมัยนั้นประจำการกัน ๒ ปีเต็ม มิได้มีการปล่อยให้ลาพักจนกว่าจะปลดอย่างสมัยนี้ การฝึกฝึกกันตั้งแต่ฤดูเหมือนจะตี ๐๕.๓๐ น. จนถึง ๐๘.๐๐ น. เข้า และ ๐๘.๐๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น. ๑๓.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. จนในสมัยนั้นมีทหารบางคนหนีประจำการไปบ้างก็มี บางคนในสมัยนั้นถือว่าการเป็นทหารลำบากมาก บางคนพอจับใบแดงคือหมายความว่าต้องเป็นทหาร ถึงกับร้องไห้ร้องไห้ก็มี พี่อยู่กับท่านเจ้าคุณลุงซึ่งเป็นทหารและใกล้ชิดกับทหาร จึงทำให้พี่รักชีวิตในการเป็นทหารมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งปรากฏว่าพี่ขออนุญาตท่านเจ้าคุณลุงมาเยี่ยมบ้านที่ไร ตอนนั้นดูเหมือนว่าชีวิตของพี่ประมาณราว ๆ ๖ ขวบเห็นจะได้ เพราะพี่เรียนอยู่ชั้น ป. ๑ แล้วในสมัยนั้นพี่ต้องเรียกเด็ก ๆ เพื่อนบ้านที่เคยเล่นหัวด้วยกันมาเข้าแถวตลอดจนตัวน้องด้วย พี่เป็นคนฝึกแถวให้หัด ขวา-หัน ซ้าย-หัน และเดิน ตลอดจนฝึกทำอาวุธโดยใช้ไม้แทนก็มี นิยายอีกอย่างหนึ่งของพี่ก็คือชอบการขี่ม้าเป็นชีวิตจิตใจ เพราะบางครั้งม้าที่บ้านเจ้าคุณลุงพี่ก็ชวนให้น้องขี่แล้วแข่งกันในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือมีเวลาว่างเสมอมิได้ขาดจนบางครั้งทำให้น้องตกม้าหัวบวมไปก็มี ประการหนึ่งพี่ชอบกีฬาว่ายน้ำมาก เมื่อเลิกจากโรงเรียนแล้วมักจะใช้ลำตะครองบ้าง สระวังเก่า (สระพระพิเรน) บ้าง เป็นที่แข่งขัน

กันกับเด็ก ๆ เพื่อนบ้านและน้อง พี่เป็นคนรักสวย-รักงาม รักระเบียบ
วินัย และชอบชีวิตทหารมาตั้งแต่เยาว์วัย ขึ้นสู่อากาศได้เป็นทหารสม
ความปรารถนาแห่งชีวิต

ในชีวิตของพี่มีแต่สั่งสอนให้น้องประพฤติในทางดี และเคยปลุก
ให้น้อง ๆ คุหนังสือในตอนเช้าและตอนค่ำเสมอเมื่อได้กลับมาอยู่ร่วมกัน
เมื่อตอนที่ท่านเจ้าคุณลุงได้ย้ายจากค่ายสุนนารีไปอยู่ค่ายจระเข้ประวัตติ (นคร-
สวรรค์) เป็นเวลาหลายปี แล้วท่านก็ย้ายกลับค่ายสุนนารีอีก พี่ก็ได้ไปอยู่
กับท่านเจ้าคุณลุงเรื่อย ๆ มา ชีวิตของพี่แม้ว่าน้องไม่ค่อยได้อยู่ร่วมกันนัก
ตอนระยะหลัง ๆ น้องทราบว่พี่ประพฤติแต่ในทางดี ประกอบกรรมดี
พี่มีนิสัยพูดอะไรอย่างตรงไปตรงมา และทำอะไรทำจริง ซึ่งเป็นนิสัยของ
ทหาร จึงทำให้ชีวิตของพี่มีแต่ความรุ่งเรืองในชีวิต พี่ได้ใช้กรรมใน
ชาตินี้หมดแล้ว ที่สุดนี้้องขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
ในสากลพิภพ ตลอดจนคุณพระศรีรัตนตรัย ซึ่งเราคนไทยเคารพบูชา
ยิ่ง จงกลั่นตาลให้ดวงวิญญาณของพี่จงไปสู่สุคติสมดังความปรารถนาทุก
ประการ.

จากน้องคนหนึ่ง

รมโพธิทอง

ตอนค่ำวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ เป็นวันที่ดิฉันและลูก ๆ ได้รับความเศร้าโศกและเสียใจอย่างใหญ่หลวงในชีวิต ในการที่ต้องสูญเสีย พล.ท. อ่อง โพธิกนิษฐ สามีสุดที่รักของดิฉันไปอย่างไม่มีวันกลับมาพบเห็นกันอีก ดิฉันและลูก ๆ รู้สึกเหมือนมีใครมากวักเอาดวงใจออกไป สิ้นแล้วซึ่งรมโพธิทองที่ได้ให้ความร่มเย็นเป็นสุข ทำให้ดิฉันและลูก ๆ ว่าเหว่สุดที่จะพรรณนา การที่ พล.ท. อ่อง ไปป่วยใน ร.พ. พระมงกุฎเกล้าครั้งหลังนี้ ดิฉันและลูก ๆ ไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าจะต้องจากกันเร็วเกินไปเช่นนี้ เพราะในระยะหลังนี้ อากาโรคีขึ้นมาก แข็งแรงขึ้น เดินและทำอะไรเองได้ทุกอย่าง ดิฉันและลูก ๆ ก็เบาใจคิดว่าไม่กี่วันก็คงกลับบ้านได้แล้ว จนกระทั่งวันอังคาร ที่ ๒๔ มิถุนายน ตอนกลางวันก็ยังรับประทานอาหารได้และพูดคุยกับลูก ๆ และคนที่มาเยี่ยมได้อย่างปกติ ตกเย็นเมื่ออาบน้ำแล้วก็นั่งตากลมอยู่ข้างนอกที่ระเบียง จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. เกิดอาการชาตามขาและลุกเดินไม่ได้ ดิฉันและจำคนขับรถได้ช่วยกันพยุงเข้ามานั่งข้างในแล้วก็รีบไปตามแพทย์เวร ตลอดเวลายังพูดได้ นายแพทย์ได้จัดการวัดความดันและตรวจหัวใจ ปรากฏว่าความดันโลหิตต่ำมากและกำลังค่อย ๆ ลดลงไปที่เล็กน้อย แพทย์ได้รับฉีดยาและให้น้ำเกลือ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น ค่อย ๆ ทรุดลงจนแพทย์ต้องช่วยหายใจทางปากให้ออกซิเจนและนวดหัวใจ ก็พอดีท่านอาจารย์ พลตรี พร ฯ มาถึงและได้ลงมือเอง ผลัดกันทำการนวดหัวใจกับนายแพทย์อีก ๒ นาย ทำให้คืนสติและพูดได้อีก ๒ ครั้ง ในครั้งสุดท้ายแม้จะได้ฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อหัวใจและนวดหัวใจต่อไปอีกนานก็ไม่คืนสติ จนกระทั่งท่านอาจารย์ พลตรี พร ฯ ได้กล่าวแสดงความเสียใจ และว่าได้

ช่วยทุกอย่างตามวิธีการแพทย์แล้ว แต่สุดท้ายความสามารถที่จะช่วยชีวิตท่านแม่ทัพไว้ได้ ขณะนั้นดิฉันซาไปทั้งกาย อยู่ในอาการเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งทำอะไรไม่ถูก นึกไม่ถึงว่าเราจะต้องจากกันโดยไม่คาดฝันอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ทำให้เกิดความเศร้าสลดและเสียใจอย่างสุดซึ้งแก่ดิฉันและลูกๆ มาก

พล.ท. อ่อง โปธิกนิษฐ เป็นคนที่มีความมานะอุตสาหะพยายามสร้างตัวเองมาจนถึงปัจจุบันด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักการทำงานในหน้าที่ยิ่งชีวิต ไม่ยอมย่อท้อต่อความเหนื่อยยากแม้ในระยะหลังที่ยังเป็นแม่ทัพภาคที่ ๓ สุขภาพจะได้เริ่มอ่อนแอลงก็ไม่ยอมหยุดพักคงยังห่วงหน้าที่การงานยิ่งกว่าชีวิต ตลอดชีวิตที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ๓๔ ปี นับตั้งแต่ได้ถูกย้ายไปอยู่ที่ที่กั้นคานด้วยกันและทุกแห่งที่ย้ายไปรับราชการตั้งแต่ชั้นผู้น้อย จนกระทั่งกลับมากำอยู่ในตำแหน่งอันมีเกียรตินี้ พล.ท. อ่อง ได้ปฏิบัติตนเป็นผู้นำครอบครัวที่ดีซึ่งเป็นสามีที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ เป็นพ่อที่ดีเป็นหลักชัยของลูก ๆ เป็นร่มโพธิ์ทองอันร่มเย็นแก่ญาติพี่น้องและมิตรสหาย เป็นผู้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ใครเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือ ต้องพยายามช่วยจนสำเร็จ ท่านเป็นคนใจบุญชอบทำบุญทำทานแก่คนที่เดือดร้อน แก่ภิกษุสงฆ์ และบำรุงพุทธศาสนา ร่วมสร้างโบสถ์วิหารและอุปสมบท และงานกุศลอื่น ๆ ที่มีผู้มาขอร้องจะนั้น การจากไปของ พล.ท. อ่อง จึงก่อให้เกิดความเศร้าสลดใจและอาลัยรักอย่างสุดที่จะกล่าวแก่ตัวดิฉันและลูก ๆ ตลอดจนญาติพี่น้อง และผู้ที่ได้รับการอุปการะ เสียหายทั้งวิชาความรู้ความสามารถที่มีอยู่ แม้ว่าชีวิตและสังขารของ พล.ท. อ่อง โปธิกนิษฐ จะดับสูญไปแล้วตามคติวิสัย แต่กุศลบารมีที่ พล.ท. อ่อง ได้สร้างไว้ในสกุล “โปธิกนิษฐ” ก็คงเป็นคุณดวงประทีปส่องทางให้บรรดาญาติและบุตรหลานได้เจริญรอยตามไปชั่ววันรันคร

ดิฉัน ขอขอบพระคุณบรรดานายแพทย์ทั้งหลายของ ร.พ. พระ-
มงกุฎเกล้าทุกท่าน โดยเฉพาะ พล.ต. พร พิศกนก และ พล.ต. ประณต
โพธิทัต ที่ท่านได้กรุณาเอาใจใส่รักษาพยาบาลมาตลอดเวลาจนถึงวาระ
สุดท้าย และดิฉันขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี ท่าน
ผู้บัญชาการทหารบกที่ได้กรุณาอุปการะแก่ดิฉันโดยตลอดมา ดิฉันซาบซึ้ง
ในพระคุณนี้อย่างไม่มีวันลืมเลือน และขอขอบพระคุณญาติมิตรสหายของ
พล.ท. อ่อง ทุก ๆ ท่านที่กรุณาช่วยเหลือมาโดยตลอด

ด้วยกุศลบุญราศีที่ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้ร่วมบำเพ็ญอุทิศส่วน
กุศลให้ตลอดมาแล้วนี้กับอันสงส์แห่งความดีของ พลโท อ่อง โพธิกนิษฐ
ที่ได้บำเพ็ญไว้ในภพนี้ตลอดอายุขัย จึงเกื้อหนุนและส่งผลให้ดวงวิญญาณ
ของ พลโท อ่อง โพธิกนิษฐ สามีสุดที่รักของดิฉันได้บังเกิดมีสัมฤทธิ์ผลเป็น
ประโยชน์สุขตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้นตลอดไป เทอญ.

บรรทม โพธิกนิษฐ

รมโพธิกนิษฐ

คุณป้าเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์เป็นที่ตั้ง ผู้ที่มาขอความช่วยเหลือมักจะไม่ผิดหวัง ตั้งแต่เด็กจนโตข้าพเจ้าเห็นคุณป้าทำบุญให้ทานอยู่เสมอ ยามว่างคุณป้าชอบทำกับข้าวเอง ให้คุณแม่และลูกรับประทาน เวลาพวกน้องและข้าพเจ้าคุยกัน คุณป้าพร้อมด้วยคุณแม่จะมานั่งคุยด้วย ถ้าข้าพเจ้ามีปัญหาหรือใครว่าอะไร ข้าพเจ้าจะมาคุยให้คุณป้าฟัง ถ้ามีใครหนึ่งในที่นั้นมักจะทราบกันหมด คุณป้าจะบอกกับข้าพเจ้าว่าถ้าใครเขาว่าเรามาก ๆ “เราก็อ่าไปยุ่งด้วย” กับพวกข้าพเจ้าคุณป้าจะพูดคุยเสมอให้มีความซื่อสัตย์ ไม่ให้คดโกงใคร ไม่ประจบสอพลอใคร ให้พวกข้าพเจ้าดูคุณป้าคุณแม่เป็นตัวอย่าง เคยมีผู้รับเหมาก่อสร้างที่คุณป้าเคยช่วยเหลือ ได้นำสิ่งตอบแทนมาให้ แต่คุณป้าไม่รับ ให้นำไปซ่อมบ้านหลวง

คุณป้าจะเป็นห่วงลูกทุกคน แม้ว่าจะแต่งงานแยกครอบครัวไปแล้ว คอยเป็นทุกข์เป็นร้อนแทนลูกทุกคน ถ้ามีใครมาว่าให้ไม่สบายใจ เมื่อลูกมดเล็ก ๆ คุณป้าช่วยอุ้มและช่วยเลี้ยง พอลูกมดโตและพูดได้บ้าง คุณตาจะสอนให้หลานร้องเพลง “รักเมืองไทย” ก่อนคุณป้าจะเสียดวงวันคุณป้ายังอธิบายวิธีตัดผมลูกมดให้ข้าพเจ้าฟัง ในตอนสายของวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ คุณป้ายังถามอาการโรคเบาหวานของคุณอมร เห็นวันนี้ไม่ได้นำลูกมดไปเยี่ยมคุณป้า พอสี่ทุ่มได้รับโทรศัพท์บอกว่าคุณป้าเสียแล้ว ข้าพเจ้าไม่เชื่อพร้อมกันนั้นก็เข้าไปหมกทั้งตัว จนกระทั่งไปกราบคุณป้าที่โรงพยาบาลก็ยังไม่เชื่อเหมือนกับคุณป้านอนหลับธรรมดา ตัวยังอุ่นอยู่

ข้าพเจ้าไปถึงโรงพยาบาลคุณป้าเสียไปแล้ว ๑ ชั่วโมง ใจหายตัวเบา คิดว่า
ต่อไปนี้เราสิ้นร่มโพธิ์ ร่มไทร เสียแล้ว ข้าพเจ้าเป็นไข้อยู่เกือบเดือน
ฝันเห็นคุณป้าเกือบทุกคืน หลังจากคุณป้าเสียแล้ว กำลังจะทำบุญ ๕๐ วัน
วันนั้นฝนตกกลับจากบ้านคุณแม่กำลังจะกลับบ้าน รถที่ข้าพเจ้านั่งถูกรถ
แท๊กซี่ชนที่ถนนศรีอยุธยา คุณอมร ข้าพเจ้า ลูกลมก สลบ บาดเจ็บสาหัส
รถพังยับ ใครเห็นสภาพของรถก็ไม่คิดว่าจะมีคนรอดชีวิต ข้าพเจ้าคิดว่า
คุณป้าได้ช่วยไว้จึงไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต

ด้วยกุศลผลบุญที่คุณป้า และคุณแม่ ตลอดจนพวกลูกๆ ได้ทำไว้
ขอให้คุณป้าไปอยู่ยังทิพย์วิมาน โนน เทอญ.

เบญจวรรณ คเนจร ณ อยุธยา (แก้ว)

คุณป้าขา

๒๔ มิถุนายน ๑๒ เป็นวันที่พวกลูก ๆ ต้องพบกับการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต โดยที่ไม่ได้นึกฝันมาก่อน เพราะไม่มีนางสังหรณ์อันใดบอกให้ทราบล่วงหน้าเลยว่าคุณป้าของลูกจะต้องจากพวกเราไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้

ตามปกติลูก ๆ จะผลัดกันไปดูแลคุณป้าและอยู่เป็นเพื่อนคุณแม่ซึ่งอยู่เผ้าพยาบาลคุณป้าที่โรงพยาบาล ในเช้าวันนั้นก็เช่นกัน ลูกและน้อง ๆ ไปอยู่ที่โรงพยาบาลตั้งแต่เช้าถึงเที่ยง ตอนบ่ายจึงได้กลับบ้านเพื่อส่งอาหารเสร็จแล้วกลับไปโรงพยาบาลอีกจนสามี่ไปรับกลับประมาณ ๑๖.๓๐ น. ก่อนกลับลูกยังพุดคุยถามอาการคุณป้าเช่นเคย คุณป้าบอกว่าเพลียและปวดเมื่อยตามตัว ซึ่งก็เป็นเช่นทุกวันที่ลูกเคยนวดให้บ่อย ๆ คุณป้ามีอาการเช่นคนปกติทุกอย่าง เดินได้เอง ทานอาหาร ผลไม้ ตามหมอสั่ง พุดคุยกับลูก ๆ และผู้มาเยี่ยมเยียน ลูกเรียนคุณป้าว่ามีหน้าตาสดใสกว่าทุกวัน ไม่มีเค้าเลยที่เราต้องจากกันในวันนี้ ลูกกลับไปโรงพยาบาลอีกครั้งประมาณ ๑๙.๔๕ น. พบพวกภรรยาพยาบาลตามถึงอาการคุณป้า ลูกบอกว่าคุณป้าสบายดี เมื่อขึ้นถึงห้องพักคุณป้าพบว่าหมอกำลังตรวจหัวใจวัดความดันโลหิตให้คุณป้าอยู่ ตามคุณแม่จึงทราบว่าคุณป้าป่วยอย่างกะทันหัน หลังจากอาบน้ำเสร็จแล้ว ลูกยังจำได้คิดว่าคุณป้าของลูกมีอาการเช่นไร หมอให้ขึ้นเตียงเพื่อจะให้น้ำเกลือ ก่อนขึ้นเตียงคุณป้าบ่นว่า “ให้น้ำเกลืออีกแล้วหรือเบื่องี้เลย ขวดใหญ่นานกว่าจะหมด” ช่วงเวลาพริบตาเดียวคุณป้าก็ซ็อกไปหมอนวดหัวใจให้ออกซิเจน ฉีดยาต่าง ๆ ให้ คุณป้าฟื้นขึ้นยังบอกให้หมอทำค่อย ๆ อย่าทำแรงเจ็บ คุณป้าซ็อกอีกเป็นครั้งที่สอง พอ

พินชนักพูดได้อีกว่า “ทำค่อยๆ อย่าทำแรง เจ็บ โหย้ๆ เจ็บ จับผมตะแคง
ขวาหน่อย” แล้วก็ซ้อคอีกเป็นครั้งที่สาม คุณลุงหอมพรได้ฉีกยาเข้ากล้ามเนื้อ
หัวใจให้ ตอนนั้นลูกได้เข้าไปประคองศีรษะคุณป้าต่อจากคุณประเสริฐ
ผู้สามี คุณป้าพินชนมาอีกครั้งหนึ่งได้เหลียวดูรอบห้องซึ่งมีคุณแม่ น้องๆ
หมอ นายสิบพยาบาล นายทหารและภรรยาซึ่งทราบข่าวป่วยกะทันหันของ
คุณป้าเข้าเยี่ยมอยู่ด้วย คุณป้าหันกลับมาดูว่าใครประคองศีรษะ เมื่อเห็นว่า
เป็นลูกสายตาของคุณป้าแสดงความรักใจเป็นอย่างมาก บีบมือลูกแน่น
ตาช้อนกลับเงิบสงบไปในที่สุด โอ คุณป้าขา คุณป้าสนใจไปกับมือลูก
ลูกก็ยังไม่ทราบว่าคุณป้าสนใจ เพราะไม่เคยเห็นอาการของคนจะสนใจว่า
เป็นอย่างไร ลูกนึกว่าคุณป้าจะพินชนมาอีกและจะสบายดีขึ้น เพราะคุณ
หมอยังไม่วางมือจากการนวดหัวใจ สักครู่คุณหมอวางมือจากการนวด
และได้แสดงความเสียใจต่อพวกเราแม่ลูกว่าไม่สามารถจะช่วยคุณป้าไว้ได้
ทั้งๆ ที่ได้พยายามอย่างเต็มความสามารถแล้ว เปรียบดังสายฟ้าฟาดลงมา
กลางใจ ลูกงงงันไปหมดเหมือนกับว่าหัวใจของลูกจะแยกเป็นเสี่ยงๆ
เหมือนฝัน เหมือนฝันจริงๆ ลูกไม่ยอมให้เป็นความจริงเลย นี่ ลูกสั้น
ร่วมโพธิ์ใหญ่ของพวกเราไปจริงๆ แล้วหรือ ลูกว่าเหว่สุดประมาณ ลูกจะ
ไม่พบอีกแล้วกับความอบอุ่นตั้งก่อน

ชีวิตการงานของคุณป้ามีแต่การโยกย้ายอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่ง
แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่กินคาร์กัเคยอยู่มาแล้ว ลูกเคยถามคุณป้าว่า
ไม่เบื่อชีวิตการโยกย้ายบ้างหรือ คุณป้าบอกว่าเราเป็นคนของหลวงเมื่อ
ท่านให้ย้ายไปไหนก็ต้องไป อยู่ที่ไหนก็ทำงานให้ชาติเหมือนกัน ใน
ระยะหลังคุณป้าย้ายไปอยู่พิษณุโลกโดยมีคุณแม่ติดตามไปอยู่ด้วย ๒ ปีหลัง
ในตำแหน่งแม่ทัพ คุณป้าต้องตรวจตราทำงานในหน้าที่อย่างหนักโดย

อำนวยการปราบปรามแมวแดง ทำให้ร่างกายทรุดโทรมลง คุณป้าต้องเข้า
โรงพยาบาลในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๑๒ บ๊วยอยู่ประมาณ ๓๘ วันก็ไม่ได้
กลับออกมาอีกเลย

ชีวิตในครอบครัว คุณป้าเป็นคนที่มีรักลูกและเมียเป็นเลิศ เมื่อลูก
เล็ก ๆ คุณป้าดูแลอาบน้ำทำกับข้าวให้ลูกรับประทานด้วยตนเองแม้ในระยะ
หลังนี้ทำกับข้าวเองน้อย ๆ บอกว่าทำให้หายเครียดจากการทำงานได้ ไม่ว่าจะ
คุณป้าจะไปไหนมา เช่น ไปราชการต่างประเทศก็ต้องมีของฝากคุณแม่
และลูก ๆ ทุกคน ถึงแม้ว่าจะเป็นของเล็กของน้อยก็ตาม คุณป้าเคยส่งสอน
ลูก ๆ และพวกเขยให้ชื่อตรงต่อกันมีผิวเดียวเมียเดียวชีวิตจึงจะเจริญเราต้อง
ให้คนเขาเอาเป็นตัวอย่าง แม้ว่าพวกเราจะยากจนก็ขอให้เราเป็นคนชื่อตรง
ดูตามอย่างป้า เพราะความชื่อตรงจึงทำให้ป้ามีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง
มาจนถึงขนาดนี้ได้ ลูกภูมิใจในความชื่อตรงของคุณป้าเป็นที่สุด จะจดจำ
คำสั่งสอนนี้ไว้ไม่มีวันลืมและจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคุณป้าตราบเท่า
ชีวิต กับผู้ได้บังคับบัญชาโดยทั่ว ๆ ไปคุณป้าก็ให้ความเมตตาปรานีเห็นอก
เห็นใจแม้จะเป็นคนเจ้าระเบียบอยู่มากซึ่งถ้าใครไม่ตราบถึงนิสัยที่แท้จริง
ก็จะเห็นว่าคุณป้าเป็นคนดี แต่ถ้าใครถือตร้อนมาหาแม้ว่าจะช่วยเหลือเอง
ไม่ได้ ก็แนะนำให้ไปหาคนโน้นคนนี้ไม่เคยทำให้ใครผิดหวังในการเข้าพบ
แม้สักครั้ง คุณป้าเป็นผู้ที่ใฝ่ในการกุศลทำบุญทำทานเป็นเนืองนิตย์

เมื่อหลัก ๆ เทียวของพวกเราแม่ลูกต้องโค่นลงเช่นนี้ ทำให้ลูก
เสียใจอย่างสุดซึ้งซึ่งยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบได้ จริงอยู่ ความตายเป็นของ
ธรรมดา แต่เมื่อเราต้องจากกันอย่างรวดเร็วเช่นนี้ก็ยากที่จะหักใจได้
ลูกขอตั้งจิตอธิษฐานว่า หากชาติหน้ามีจริงลูกขอเกิดเป็นลูกของคุณป้า
ทุกชาติไป

ด้วยกุศลผลบุญที่คุณป้าเคยทำมาดีแล้ว พวกเราแม่ลูกได้กระทำ
มาแล้วจะทำต่อไปในภายหน้า ขอจงนำดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณป้า
ไปสู่สุคติมีความสุขความเจริญในภพใหม่โน้นด้วย เทอญ.

มัลลิกา สิงห์กุล

ระลึกถึงคุณป้า

ลูกไม่มีวันลืม วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ ไปจนชั่วชีวิต เพราะเป็นวันที่คุณป้าสุดที่รักยิ่งของลูกได้จากลูกไป ในตอนเช้าลูกพร้อมพี่ๆ และหลานได้ไปเยี่ยมคุณป้าเช่นเคย คุณป้ามีหน้าตาสดใสมาก ยังพูดคุยกับลูกเลยว่า “วันนี้อ่าไปทำงานเลยนะ อยู่คอยพยาบาลป้า ป้าออกจากโรงพยาบาลแล้วเราค่อยไปรับส่งหน้าที่ด้วยกัน แล้วถึงค่อยไปรายงานตัวที่กรมสารบรรณทหาร” ลูกก็รับคำหลังจากพี่ๆ และหลานกลับไปแล้ว ลูกยังคงอยู่เป็นเพื่อนคุณป้าและคุณแม่ ลูกนั่งคุยเรื่องต่างๆ ให้คุณป้าและคุณแม่ฟัง ในระหว่างคุยลูกก็นวดขาให้คุณป้าไปด้วย จนกระทั่งบ่าย ๓ โมงลูกจึงได้กลับบ้าน ลูกได้ย้อนกลับไปหาคุณป้าที่โรงพยาบาลอีกในตอนบ่าย ๕ โมงเย็น โดยพาเพื่อนของพี่สาวคนที่สองไปเยี่ยม คุณป้าพูดคุยทักทายด้วยเป็นอันดี ยังได้เรียกลูกไปนวดขาให้ ลูกนวดได้พักใหญ่จึงได้กลับบ้าน และนั่นเป็นการปรนนิบัติคุณป้าเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตของลูก ตอนหัวค่ำลูกไปที่โรงพยาบาลอีก เมื่อลูกไปถึงลูกใจหายหมดที่ได้เห็นคุณหมอกำลังตรวจวัดหัวใจ ใจลูกสั่นจนแทบยืนทรงตัวไม่อยู่ ยิ่งตอนที่คุณหมอนวดหัวใจให้คุณป้าและได้ยินเสียงคุณป้าร้องสั่งให้คุณหมอทำค้อยๆ ลูกยิ่งขวัญเสียหนัก ร้องไห้อย่างไม่อายใคร ลูกอยากจับแทนคุณป้าเหลือเกิน เหลือรวมองคุณแม่ก็เห็นยื่นหน้าซีดเหมือนลอย ลูกก็ยังพะว้าพะวังห้วงทั้ง ๒ คน ลูกไม่ทราบว่าคุณลุงหมอมพรได้พูดแสดงความเสียใจกับลูกแล้วลูกกราบขอบพระคุณไปได้อย่างไร ลูกร้องไห้อย่างหนักใจลูกแทบขาด ลูกถลาเข้าไปกราบเท้าคุณป้าโดยไม่รู้ตัว โอ้ ก็เมื่อสักครู่ป้ายังพูดได้อยู่เลยนี่นะ ลูกไม่เชื่อจริงๆ ว่าคุณป้าได้จากลูกไปแล้ว แม้ว่าจะได้เห็นกับตาตนเอง ลูกพูดกับคุณแม่ซึ่งนั่งอยู่ข้างๆ เพียงคุณป้าว่าคุณป้าหลับไปเท่านั้น ประเดี๋ยวคงจะตื่น ลูกทำอะไรไม่ถูกเหมือนคนเสียสติ มือไม้อ่อนไปหมด

นับแต่ขึ้นไป ลูกไม่มีคุณป้าสุดที่รักของลูกอีกแล้ว คงเหลืออยู่ก็แต่เพียงรูปภาพและความทรงจำอันแสนจะอบอุ่นเท่านั้น คุณป้ารักลูก ๆ และคุณแม่มาก มีหัวใจเดียวต่อคุณแม่ บ้านจะรู้สึกอบอุ่นเมื่อมีคุณป้าอยู่ในบ้าน คุณป้ามีอารมณ์ขัน ชอบเย้าแหย่และเป็นแบบฉบับอันดีงามของลูก ๆ เอาใจใส่ดูแลลูก ๆ ทุกคนโดยทั่วถึงกันตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโต แม้กระทั่งเครื่องแบบทหารของลูก คุณป้าก็ยังเป็นห่วงใยหาให้ และให้คำแนะนำเสมอ ลูกได้ติดยศร้อยโทในปีเดียวกับที่คุณป้าได้เลื่อนยศเป็นพลโท ลูกยังหวังที่จะเอาดาวอีกดวงมาอวดคุณป้า แต่หมดโอกาสเสียแล้ว ยามใดที่ลูกว่าเหว่คิดถึงคุณป้ามาก ลูกมักจะฝันเห็นคุณป้าทุกครั้ง ซึ่งเป็นกำลังใจอันพิเศษต่อลูก ในความฝันลูกได้ชวนให้คุณป้ามาอยู่กับลูก แต่คุณป้าไม่ยอมอ้างว่ามีธรรมากรรมทุกครั้ง ซึ่งก็คงเป็นจริงเพราะลูกเห็นคุณป้าแต่งตัวชุดสนาม มีเพื่อนอันใหญ่ร่าวกกับว่าจะไปประชุม เมื่อยังมีชีวิตอยู่คุณป้ารักงานมาก ห่วงใยอยากไปทำงาน แม้ขณะเมื่ออยู่โรงพยาบาลก็ยังบ่นอยากจะไปรับส่งหน้าที่ให้เรียบร้อย

คุณป้าเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางโอบอ้อมอารี เป็นที่พึ่งแก่ทุกคน ชอบทำบุญให้ทานเป็นเนืองนิตย์ มักจะมีพระมาขอความช่วยเหลือเสมอ คุณป้าจะช่วยทุกครั้งด้วยความเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง และมักจะแบ่งบุญให้ลูก ๆ ได้อนุโมทนาบุญด้วยทุกครั้ง

ด้วยกุศลผลบุญที่คุณป้าได้กระทำมาตลอดชีวิต จึงเป็นแรงกลบันดาลให้คุณป้าสุดที่รักยิ่งประสบความสุขในสัมปรายภพ ลูกขอanamจิตอธิษฐานให้ได้เกิดมาเป็นลูกของคุณป้า ซึ่งมีเกียรติประวัติอันดีงามในทุกด้าน ทุก ๆ ชาติไป.

ร้อยโทหญิง จีระพันธ์ ไทยวัฒน์

ดวงใจของลูกแป้ว

เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๒ หลังจากลูกชั้นตึกทำงานแล้ว มีโทรศัพท์ถึงลูกบอกให้ไปรับโทรเลขด่วน ลูกถามว่าของใคร เขาก็ตอบมาว่าเป็นของลูก แวบหนึ่งลูกนึกถึงคุณป้าทันทีเพราะว่าเมื่อคืนนี้ (ที่ ๒๔) ลูกฝันถึงคุณป้าว่านอนนุ่งกางเกงแพรสีน้ำตาลไม่ใส่เสื้ออยู่บนเสื่อ ในฝันนั้นคุณป้านอนหลับตานิ่งเหมือนทุกครั้งที่เคยให้ลูกนวดให้ สักครู่ก็เลื่อนหายไประหว่างใจตื่น รู้สึกจิตใจไม่ค่อยแจ่มใสสัก ลูกไปรับโทรเลข วิ่งจีไปอย่างรีบด่วน เมื่อเปิดออกอ่านลูกยืนแทบไม่อยู่ในโทรเลขเขียนว่า ป้าเสียเสียแล้วเมื่อคืนนี้ ประมาณ ๓ ทุ่มกว่าๆ แล้วลงชื่อว่าหมอ ลูกไม่รู้ว่เดินมาตึกที่ลูกทำงานได้อย่างไร พี่หัวหน้าตึกถามว่าใครเป็นอะไร ลูกส่งโทรเลขให้คุณแล้วร้องไห้อย่างที่ลูกไม่เคยร้องอย่างนั้นมาก่อนเลยในชีวิต ตลอดทางที่นั่งรถจากศิริราชกลับบ้านลูกร้องไห้ตลอดเวลา ใจหนึ่งก็ไม่อยากเชื่อ ภาวนาว่าขออย่าให้เป็นอย่างนั้นเลย กลับมาถึงบ้านใครๆ มากันเต็มไปหมดแต่งคำท่างสน ลูกไม่พูดกับใครเลยวิ่งไปหาคุณแม่ในห้องนอนของทุกอย่างที่ชนมาจากโรงพยาบาลยังกองอยู่เต็มไปหมด ทั้งหมดนั้นยืนยันได้ว่า คุณป้าได้จากไปแล้วจริงๆ คุณแม่กำลังเตรียมตัวจะไปวัด เมื่อถึงวัดแล้วลูกรีบเดินขึ้นไปข้างบน ลูกทนเกือบไม่ไหวใจจะขาดรอนๆ คุณป้าสุดที่รักของลูกนอนสงบนิ่งอยู่บนเตียง คลุมด้วยแพรเปลวสีเหลือง แต่งชุดขาว ลูกไปกราบแล้วจับมือไว้แน่น มีอนันต์เย็นซัด หมกสนแล้วร่วมพิธีกรรมโทรทูนหัวทูนเกล้าของลูก เราทุกคน พี่น้องทั้งแป๋ตรวมทั้งคุณแม่ นั่งรายล้อมรอบๆ ตั้ง ทุกดวงหน้ามีหน้าตาอาบไปหมด ความวิบโยคอย่างนั้นถ้าไม่ประสบกับตัวใครแล้วเขาเหล่านั้นจะไม่มีวันรู้ซึ่งถึงทุกข์โศกของพวกเราเลย

คุณป้าเป็นนอคนอบชาของลูก ๆ ทั้งด้านการทำงาน การเรียน และชีวิตส่วนตัว ชอบทำอาหารรับประทานและสังสรรค์กับข้าวได้ทุกอย่างไม่มีล้มแม้แต่ใบโหระพาหรือใบมะกรูด ชอบให้ลูก ๆ ทำกับข้าวหรืองานบ้านทุกอย่างเองมากกว่าให้คนอื่นทำ เสื่อใส่ไปทำงานลูก ๆ ต้องรีดให้ ร่องเท้าต้องมันปราบ ลูก ๆ ร้อยหูเข็มขัดให้หรือช่วยติดกระดุมเสื้อชุดขาวให้เป็นต้นลายมือคุณป้านั้นสวยงามเป็นระเบียบมากทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เมื่อลูกยังเล็กอยู่คุณป้าจะอาบน้ำให้แล้วหวีผมให้ พวกเราก็คอยบอกว่า วันนั้นจะแสดผมทางซ้ายทางขวาหรือแสดตรงกลางแบบคุณป้าเป็นต้น ลูก ๆ ทำผิดคุณป้าไม่เว้นเลยที่จะตีลูก เวลาตีก็ตีหมัดทั้งพวกที่เสียงกั้งกินไปหรือทำผิด พอตีลูกแล้วก็เรียกไปอาบน้ำ เป็นที่น่าเสียดายที่คุณป้าต้องจากพวกลูก ๆ ไปต่างประเทศอยู่เสมอ ๆ ทำให้เราห่างเหินกันไปบ้างได้ใกล้ชิดแต่คุณแม่ คุณป้ากลับจากต่างประเทศคราวโตมักจะมีของฝากลูก ๆ ทุกคนและเหมือนกันหมด คาคะเนเเก่งแม็กกระทั่งขนาดเบอร์ของเสื้อผ้าลูก ๆ ใช้ได้หมด ชอบซื้อเสื้อกันหนาวกางเกงเสื้อเซต มาฝากจากต่างประเทศ ความใจกว้างอันนี้บางครั้งก็เผื่อแผ่ไปถึงคนใกล้ชิดญาติ ๆ ด้วย คุณป้ามอบเงินส่วนหนึ่งบำรุงพุทธศาสนาถึงสิ้นเดือนจะมีพระจากวัดต่าง ๆ มาหาคุณป้าก็จะถวายเงินไปเสมอ ๆ การกุศลสิ่งใดมีใครมาเอ่ยปากให้ทราบจะร่วมด้วยดียิ้มแย้มแจ่มใส เมื่อลูก ๆ โตขึ้นแล้วคุณป้าไม่เคยได้แต่ว่ากล่าวสั่งสอน และมีนิสัยช่างเล่น ให้น้องคนเล็กติดกีตาร์แล้วคุณป้าจะแต่งเพลงตลก ๆ ขำขันสั้น ๆ คลอกีตาร์ แล้วพวกเราก็นั่งหัวเราะกัน บางทีก็เล่นไล่จับพวกลูก ๆ ก็ส่งเสียงเรียกราววิ่งหนี คุณแม่เป็นคนคุย หรือไม่ก็พานั่งรถไปเที่ยวจังหวัดใกล้ ๆ ซื้อผักผลไม้กลับมาทำกับข้าวที่บ้าน คุณป้าขี้จิกขานขันทางด้านขวาของรถ ลูกเคยหัดบ้างแต่ก็ทำไม่ได้ ลูกถนัด

แต่ชั้นท่านช่วยของรถ ลูกเคยถามคุณป้าก็ตอบว่านั่นแล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล คุณป้าเป็นบุคคลรักเดียวใจเดียว รักคุณแม่แต่เพียงคนเดียว ครอบครัวเราจึงเป็นปกติสุขเรื่อยมา

เมื่อลูกเข้าเรียนพยาบาลที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นั้นรู้สึกว่าคุณป้าดีใจมากเพราะอยากให้ลูกเป็นพยาบาลสักคนหนึ่ง ลูกเข้าประจำใหม่ ๆ คุณป้าและคุณแม่ไปเยี่ยมทุกอาทิตย์ เวลาจะรับกลับเสาร์อาทิตย์ก็ไปรับเองทุกครั้ง แม้กระทั่งลูกเรียนเกือบสำเร็จคุณป้ามาจากพิษณุโลกก็มาเยี่ยมมารับลูกทุกครั้งพร้อมด้วยของฝาก พวกแคบหมูและแหนมไม่เคยขาด คุณป้าไปรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เชียงใหม่จากลี้ก๊กซ้อเซ็มกลัดผ้าไหมมาฝากเสมอ ลูกเรียนสำเร็จแล้วลูกได้รับเงินเดือนเดือนแรกลูกนำเงินมาให้คุณแม่ คุณแม่แต่ไม่ยอมรับบอกให้ไว้ใช้เองลูกแย้งว่าเป็นมงคลในชีวิตแก่ลูกเพราะเป็นเงินเดือนเดือนแรกควรที่จะนำมาให้พ่อแม่ คุณป้าคุณแม่ถึงยอมรับเงินของลูก ปรากฏตาที่มองคุณนั้นทำให้ลูกอบอุ่นซาบซึ้งใจไปตราบนานเท่านาน เมื่อลูกไปอยู่ศรีราชาแล้วมาเยี่ยมบ้านคราวสุดท้ายก่อนคุณป้าเสียไม่กี่วัน คุณป้ายังพูดกับลูกเมื่อจะลากลับไปชั้นรถว่า ถ้าโชคดีแป้วมาคราวหน้าป่าคงได้กลับไปอยู่บ้านแล้วละลูก และคุณป้าคุณแม่ก็เดินออกมาส่งลูกที่ระเบียงโรงพยาบาล ลูกแหงนหน้าขึ้นไปมองเห็นยื่นคู้ก้นที่ระเบียงทอดสายตามองตามรถลูกด้วยความเป็นห่วง ลูกหันไปโบกมือและไม่ทราบว่ายเหตุใดจึงเป็นคาราเจ้าน้ำตาไปได้ น้ำตาลูกไหลพรากลงอาบหน้าหันไปมองแล้วมองอีกผ่านม่านน้ำตาออกไป ลูกมองจนกระทั่งลับเหลี่ยมตึก ลูกคิดว่าอีก ๗-๘ วันก็จะได้หยุดอีกก็จะมากรุงเทพฯ แต่นั่นแหละคือครั้งสุดท้ายในชีวิตที่ลูกจะได้เห็นคุณแม่ในสภาพที่มีชีวิตเลือดเนื้อเต็มที่ยิ้มหัวพูดคุยกับลูกได้ เพราะเมื่อลูกกลับมาอีกครั้งหนึ่งนั้นคุณแม่

ไม่ได้พูดคุยมหัวกับลูกอีกเลย นอนสงบนิ่ง มิใช่ที่ลูกจะรำร้องแทบหัวอกจะ
แยกสลาย ลูกเสียใจนักที่เรียนพยาบาลมาแต่ลูกก็เคยพยาบาลคุณป้า เช็ด
ตัวให้ เปลี่ยนเสื้อผ้าให้ไม่กี่ครั้ง ลูกไปพยาบาลแต่คนอื่น เห็นคนอื่นสนใจ
ไปต่อหน้าต่อตาไม่รู้ก็ร้อยราย แต่กับพ่อของลูกเอง ลูกกลับไม่มีวาสนา
จะได้เห็นใจเลยเมื่อตอนสิ้นใจ ทั้งหมดที่ลูกเขียนมานี้ไม่ได้ครึ่งของความ
ประทับใจ แม้เมื่อคุณป้าสิ้นแล้ว ก็ยังมาให้ลูกฝันเห็นบ่อยที่สุด ในฝัน
เราได้พูดคุยกันเสมอ ๆ และลูกมักจะตกใจตื่นตอนตี ๔ ครั้งทุกครั้งที่คุณฝัน
เห็น คุณป้าเป็นห่วงลูกมากเพราะเป็นลูกผู้หญิงคนเดียวที่ยังไม่ได้แต่งงาน
ลูกทราบดี

ด้วยเดชะบุญกุศลใด ๆ ที่ลูกได้สร้างสมในชาตินี้จึงช่วยคลบบันดาลให้
คุณป้าของลูกประสบสุขในสัมปรายภพ แต่ถ้าจะเกิดในชาติใด ๆ ก็ตามลูก
ขอภาวนาให้ได้เป็นลูกคุณป้าอีกทุก ๆ ชาติ ขอให้ลูกได้เกิดเป็นลูกของ
สุภาพบุรุษน่ารัก รักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ มั่นคง เช่นชาตินี้ตลอดไป.

จากดวงใจของลูก
สุภาภรณ์ โพธิ์นิษฐ

ศตบงกชของลูกเจ็ด

เช้าของวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ลูกไม่นึกเลยว่าจะเป็
วันสุดท้ายที่จะได้ปรนนิบัติคุณป้า พอลูกไปถึงตอนเช้าคุณป้าเพิ่งเสร็จจาก
อาบน้ำและมาให้ลูกเช็ดตัวต่อจากพี่จิม ลูกยังได้เช็ดเท้า เช็ดตามขา แขน
และตามตัวต่อจากนั้นลูกก็หยิบน้ำหอมให้คุณป้าใส่แต่เช้าวันนั้นคุณป้าไม่ได้
พูดได้แต่มองลูกเฉย ๆ เพียงแต่บอกว่าเปลี่ยมาก เมื่อแต่งตัวเสร็จแล้ว
คุณป้าก็รับประทานอาหารเช้าและขึ้นไปนอนพักบนเตียงลูกก็พาหลานกลับมา
บ้านและตลอดจนถึงตอนเย็นก็ไม่ได้ไปเยี่ยมอีกเพราะคิดว่าคุณป้าสบายดี
แล้วและลูกต้องอยู่เฝ้าบ้าน ประมาณ ๓ หุ่กว่าจ่าคนขับรถก็มาตะโกนที่
บ้านบอกว่า ท่านเสียแล้วที่แรกลูกไม่เชื่อลูกลงไปดูเขาว่าเอาอะไรมา
พูดแต่เมื่อเห็นเจ้าหน้าที่และพวกน้อง ๆ ก็เตรียมตัวกันจะไปโรงพยาบาล
ลูกรู้สึกเหมือนใครมากระชากดวงใจไปจากอก งงนั้นและไม่ทราบว่าคุณ
กระโดดขึ้นรถตามไปโรงพยาบาลได้อย่างไรเพราะไปในสภาพแต่งชุดนอน
ซึ่งถ้ามีใครอยู่ที่นั่นก็คงจะนึกว่าบ้าที่แต่งชุดนั้น ไปโรงพยาบาลแต่ลูกไม่คิด
อะไรทั้งสิ้นต้องการอย่างเดียวที่จะไปให้ถึงคุณป้าให้ได้ เมื่อไปถึงก็กราบที่
เท้าคุณป้าซึ่งนอนสงบนิ่งเหมือนคนนอนหลับ ลูกไม่นึกเลยว่าชาตินี้ลูกจะ
ชาติคุณป้าผู้ที่ให้ความรักและความอบอุ่นแก่ลูก ๆ ไปรวดเร็วจนถึงเพียงนี้
ตลอดชั่วชีวิตของคุณป้าประกอบแต่กรรมที่อยู่เสมอ รักลูก รักคุณแม่เป็น
ชีวิตจิตใจไม่เคยทำให้คุณแม่และลูกต้องเจ็บช้ำน้ำใจ คุณป้าเป็นทั้งพ่อและ
เพื่อนใครมีเรื่องอะไรมาปรึกษาให้ฟังคุณป้าก็รับฟังไว้และให้คำแนะนำที่ดี
ต่อไป แม้แต่ตอนที่สามีของลูกจะไปเกาหลีเมื่อไปลาที่โรงพยาบาลคุณป้า

ยังได้ส่งสอนขอให้ปฏิบัติตนให้สมกับเป็นทหาร ให้ซื่อสัตย์และอดทนให้
เดินทางไปโดยปลอดภัย คุณป้ามีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ทุก ๆ คนที่มาขอ
ความช่วยเหลือรวมทั้งญาติและมิตรด้วย

คุณป้าเป็นคนที่ไม่เจ้าชู้บ้านของเราจึงมีแต่ความอบอุ่น เย็นลงก็
เห็นคุณป้าและคุณแม่รวมทั้งพี่ ๆ น้อง ๆ อยู่พร้อมหน้ากัน ต่อแต่นั้นไปไม่
มีอีกแล้วที่ลูกจะได้เห็นคุณป้าอันเป็นที่รักที่สุดของลูก นอกจากความทรงจำ
อันเก่าก่อนเท่านั้น ความทุกข์ของลูกใหญ่หลวงจนสุดที่จะบรรยายได้ แต่
ถึงแม้ว่าคุณป้าจะจากไปแล้ว ลูกก็ยังตั้งใจที่ได้เกิดมาเป็นลูกของคุณป้า ซึ่ง
มีทั้งความซื่อสัตย์ กล้าหาญและมีความรู้สมกับที่เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่
ลูกขออธิษฐานด้วยกุศลผลบุญที่คุณป้าได้กระทำไว้ตลอดชาตินี้กับขออนุ-
ภาพแห่งพระพุทธองค์จงเป็นดวงประทีปส่องนำทางให้ดวงวิญญาณของคุณ
ป้าได้ไปสิงสถิตอยู่ ณ ทิพยนิมาน หากชาติหน้ามีจริงลูกเจ็ดขอให้เกิด
เป็นลูกของคุณป้าทุก ๆ ชาติไป.

รักอาลัยอย่างสุดซึ้ง.... ลูกแจ๊ด

เพ็ญนภา สิริสุขะ

คุณป่าของลูก

ยี่สิบสี่มิถุนายนมหาเศร่า

วันที่เราต้องพรากจากโพธิ์ใหญ่

ลูกลูกน้สึดเสนจะอาลัย

คุณป่าไปไกลกลับไม่กลับคืน

เคยคุ้มครองบ่องบ่กษพิทักษ์ลูก

พันผูกแต่่น้อยจนเติบโตใหญ่

ส่งสอนอบรมทั้งห้วงโย

จะหาใครแม่นเหมือนไม่มีเลย

ยามติดขัดเรื่องวิชาที่เสนยาก

คุณป่าพากเพียรขยายไม่หน่ายแห่ง

จนรู้จริงเห็นความตามแสง

เปรียบเหมือนแสงสว่างช่วยอำนวยทาง

เมื่อยามไข้อยู่ใกล้คอยปกบ่กษ

ด้วยความรัก, อาหาร, ร้อนร่วมจิต

ไม่ท้อแท้หน่ายเหน้อยเลยสักนิต

ไฉนยังคิดถึงเศร่าร่าวมล

ความโอบอ้อมอารีที่มีอยู่

ใครใครรู้ว่าจริงแท้แนใจน

เป็นผู้ให้และสละอยู่ร่าไป

ทงผู้่น้อย, ผู้ใหญ่ ย่อมรู้ดี

คุณป้าตั้งอยู่ในสังคมที่ล้ำเลิศ
สิ่งประเสริฐ, ยุติธรรม นำแถลง
ใครผิดก็ว่าผิดไม่กลอนแคลง
ใครแสดงว่าถูกต้องก็บ่งกัน

เป็นแม่ทัพที่แข็งและแกร่งกล้า

เป็นบิดาที่ประเสริฐเลิศไฉน

เป็นทั้งครู, พ่อ, เพื่อน คอยเตือนใจ

เป็นหลักชัยให้ลูกลูกได้ผูกพัน

นับแต่หันต่อไปจะไม่พบ

กับความอบอุ่นใจคล้ายดังก่อน

มีแต่ความอ้างว้างแสนอาวรณ์

ยามทุกข์ร้อนใครเล่าจะเฝ้าประโลม

ถ้าชาติหน้ามีจริงเหมือนดังว่า

เทพเทวาโปรดช่วยอำนวยผล

ให้เกิดเป็นลูก “คุณป้า” ทุกทุกคน

โปรดช่วยตลอดทั้งจิตมันอย่าผันแปร

ขอตั้งจิตอธิษฐานบนบานสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งในสากลช่วยคลให้

ดวงวิญญาณบริสุทธิ์ “คุณป้า” ไซ้

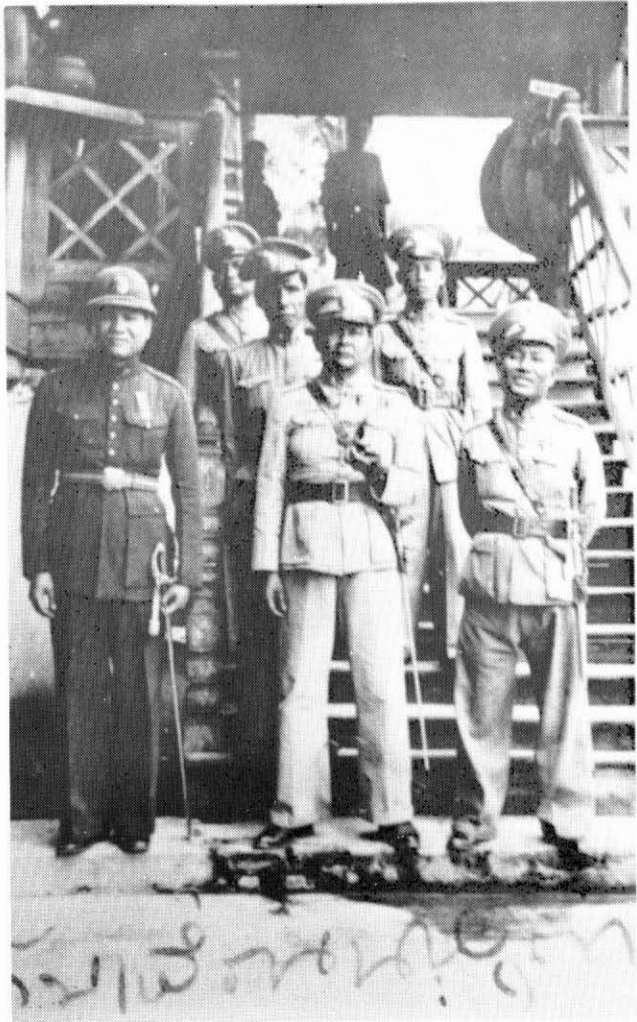
สถิตย์ในสุคติภพสุข... เทอญ.

จากลูกทั้งแปดคน

แคว, เอศ, จิม, เป้ว

แจ๊ค, ขวด, เจียบ, บุ่ม

ภาพชีวิตในอดีต

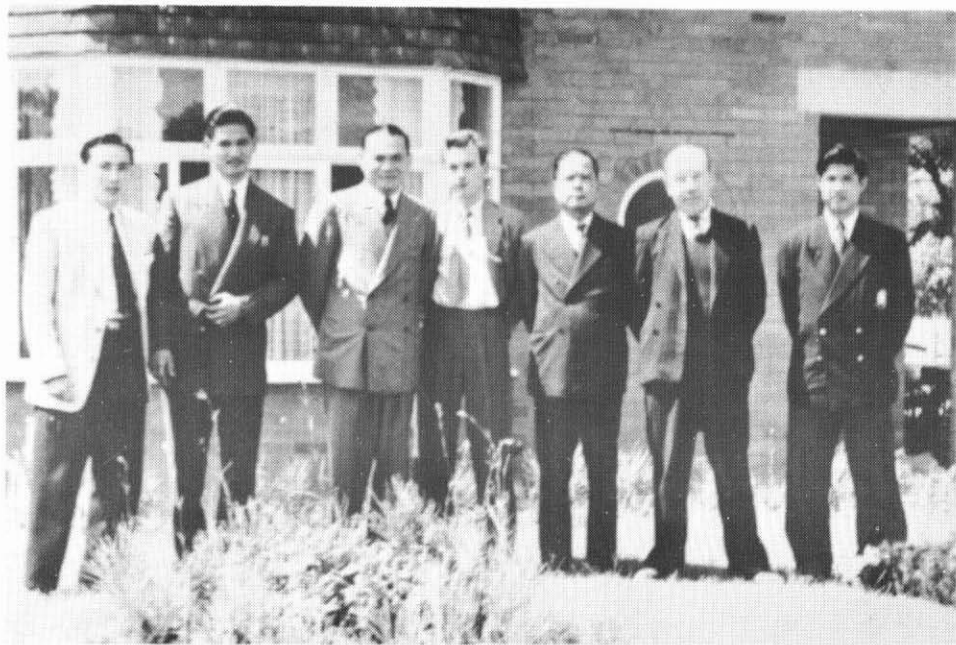
กับเพื่อนนายตำรวจที่สถานีตำรวจจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อคราวไปประจำอยู่กับหน่วยทหารอังกฤษที่สิงคโปร์

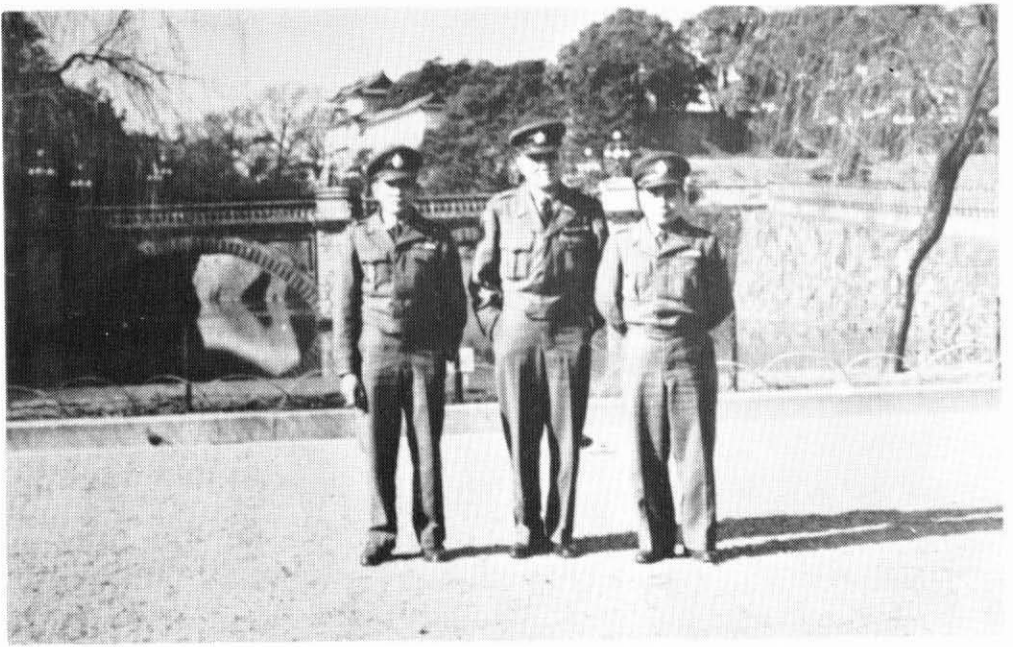
เมื่อไปศึกษาการทหารที่โรงเรียนนายทหารชั้นผู้ใหญ่
ในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ

ระหว่างเดินทางไปรับหน้าที่ผู้บังคับกองพันอิสระ กรมผสมที่ ๒๑
หน้าพระบรมมหาราชวังในกรุงโตเกียว

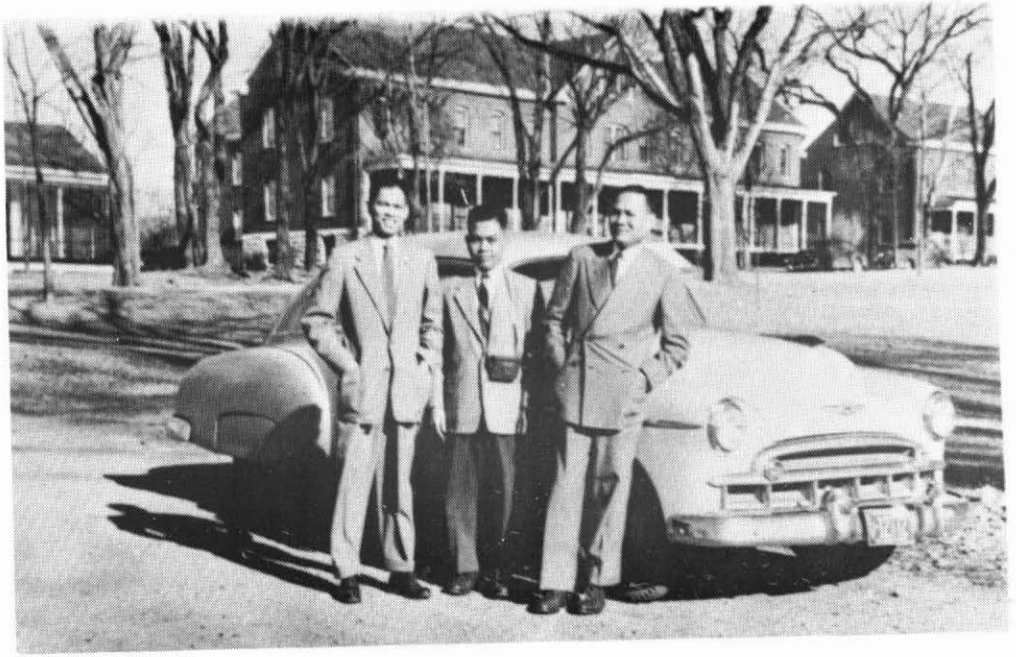
วันแรกในเกาหลีใต้ระหว่างการรับหน้าที่

พ.อ. วิไลสัน ผู้บังคับการกรมที่ ๕ และ พลตรี ย้ง ผู้บัญชาการกองพลที่ ๒

ในแนวกองร้อย ช. ท. ก. ม. ว.

จากเกาหลีใต้ไปศึกษาที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในห้องเรียน

ประดับเหรียญซิลเวอร์สตาร์ และ ตรา ดัชนี ออฟ เมอร์ริต
ที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐอเมริกา

ภายหลังประดับเหรียญ ฯ

กองนักเรียนนายร้อย

เมื่อเป็นผู้บังคับการกองนักเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

เมื่อเป็นผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (สวนสนปฎิพัทธ์)
ทำบุญโรงเรียนเพื่อเป็นสวัสดิมงคล

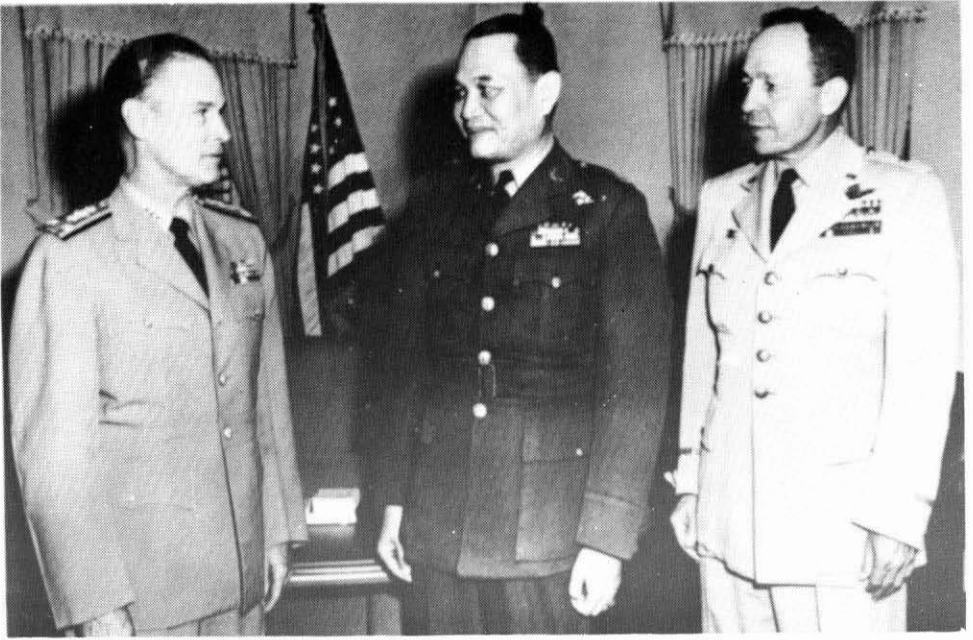
ครอบครัว ณ ชายหาดหน้าบ้านพักสวนสน

เมื่อดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เป็นผู้ริเริ่มห้องพระบรมมูปกเกล้า

คู่มือการทหาร ณ สหรัฐอเมริกา
โรงเรียนนายร้อยทหารบกเวสปอยท์

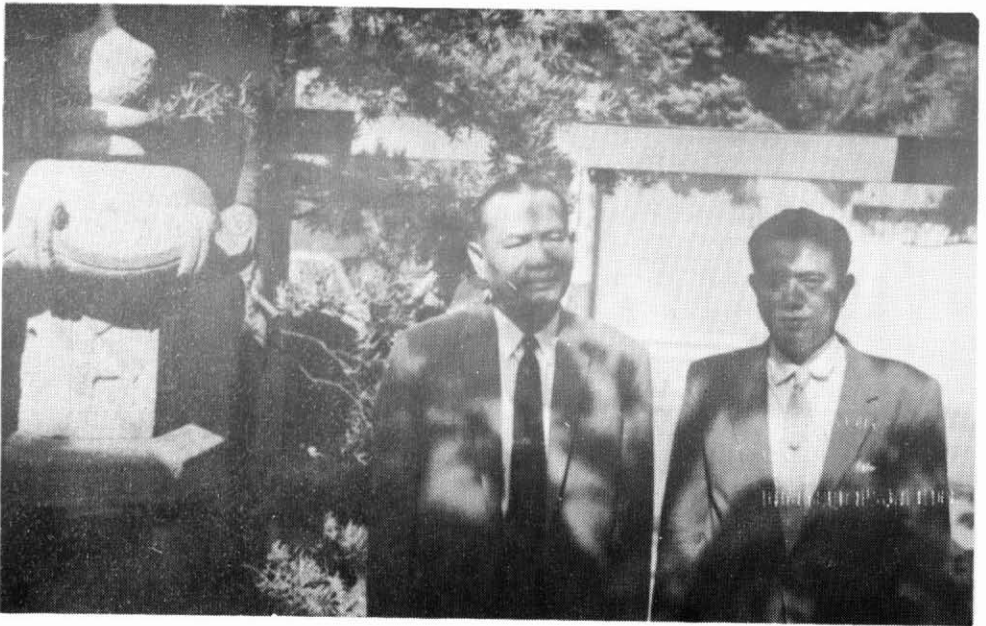
ฟอร์ท เบนนิง มลรัฐจอร์เจีย

โรงเรียนเสนาธิการทหารนอร์ฟอล์ก เวอร์จิเนีย

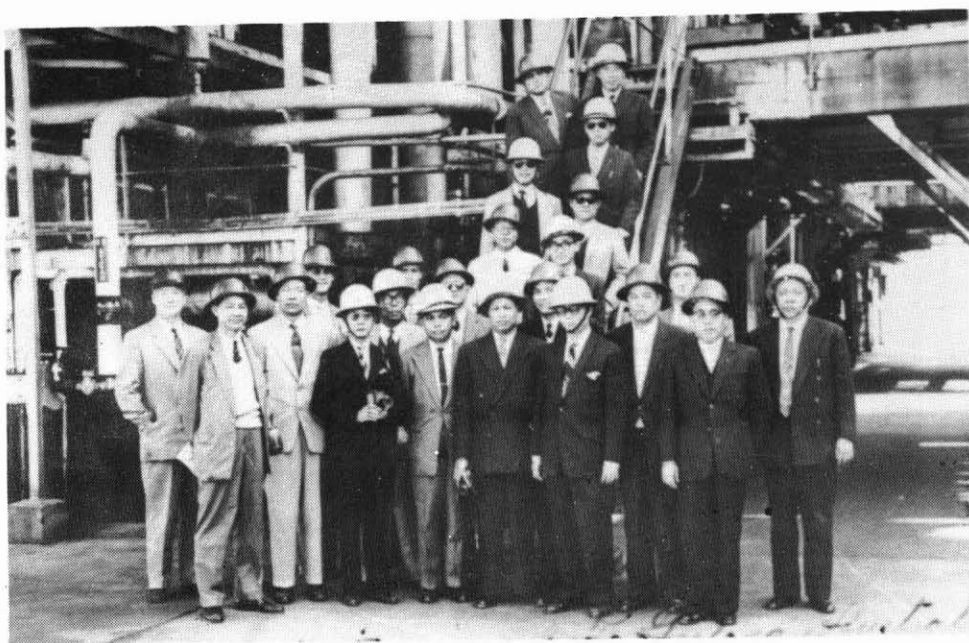
เยี่ยมกองร้อยอิสระ พลัดที่ ๑๔ ที่อุ้นซอนนิ เกาหลีใต้

แวนหมัสการพระที่วัดนารา กรุงโตเกียว

ในออสเตรเลียกับนักศึกษาวิทยาลัยบองกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓

โรงงานถลุงเหล็กในออสเตรเลีย

จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ไปเป็นผู้ชำนาญการกองทัพบก

จากวิทยาลัยการทัพบก

ไปดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพอากาศที่ ๓

ขณะเมื่อดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓

รับเสด็จวันเกล้า ฯ ทั้งสองพระองค์ เมื่อเสด็จจังหวัดเชียงราย
เพื่อทรงพระราชทานพระพุทธรูปนวราชบพิตรให้จังหวัดเชียงราย

กำลังถวายรายงาน

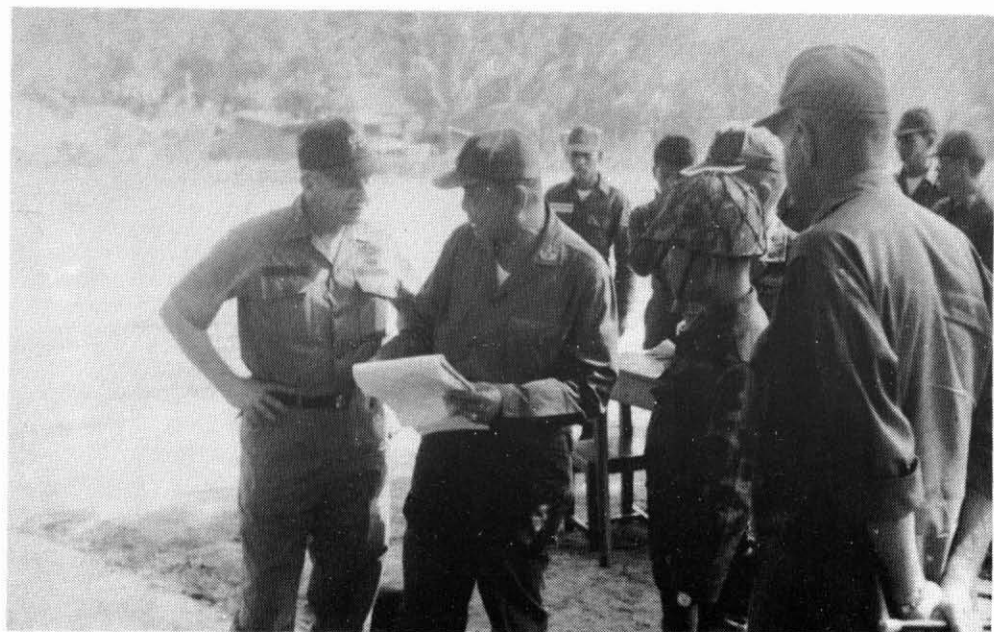

กำลังถวายรายงานรับเสด็จจนเกล้า ๆ เมื่อเสด็จจังหวัดน่าน

ตามเสด็จจนเกล้า ๆ ทั้งสองพระองค์ ทรงเยี่ยมทหารบาดเจ็บ
ที่โรงพยาบาลจังหวัดน่าน

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

พุทธศักราช ๒๕๑๒

โดย

หม่อมหลวงปีย์ มาลากุล

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา หรือ พระราชพิธีศรีสัจปานกาล เป็นพระราชพิธีใหญ่สำหรับแผ่นดินมาแต่โบราณกาล เพิ่งยกเลิกเมื่อเปลี่ยนการปกครองแล้ว บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีขึ้นอีกเมื่อวันที่ ๒๔ และ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๒ แต่ผู้ที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ในพระราชพิธีครั้งนี้ เฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี เท่านั้น และไม่ได้เรียกการพระราชพิธีนี้ว่า พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา หรือ พระราชพิธีศรีสัจปานกาล แต่เรียกว่า “พระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี” ซึ่งผนวกรวมพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี กับถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเข้าด้วยกัน

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เป็นพระราชพิธีที่รวมทงพิธีทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ในสมัยโบราณมีบละ ๒ ครั้ง คือ ชัน ๓ คำ เดือน ๕ ครั้งหนึ่ง และแรม ๑๓ คำ เดือน ๑๐ อีกครั้งหนึ่ง ถ้าจะลำดับการพระราชพิธีนี้เพียงสังเขปจะเป็นดังนี้

ทำน้ำพระพุทธรณ์

ทำน้ำพระพุทธรณ์ให้เป็นน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

สาบานตน และ

ดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

หน้าพระพิพัฒน์สัตยา เป็นหน้าที่ชำระพระแสง ในเรื่องการใช้หน้าชำระพระแสงเป็นหน้าพระพิพัฒน์สัตยานี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชาธิบายว่าคงเริ่มด้วยวิธีขัตติย หรือ กษัตริย์ คือ ทหาร ซึ่งเป็นผู้ถืออาวุธหรือหาเลี้ยงชีพด้วยคมอาวุธ พวกขัตติยย่อมรักและหวงแหวนอาวุธไม่ยอมให้ห่างกาย เมื่อจะสาบานก็ใช้อาวุธซึ่งอยู่ใกล้ตัว หยิบง่ายกว่าสิ่งอื่นล้างน้ำให้รับประทานควบไปกับคำสาบาน และมีเค้าที่มาอีกทางหนึ่งก็คือ ในประกาศศksenทร์ศสวนานกล่าว ว่า น้ำที่ล้างพระแสงขรรค์ ชื่อ ซี่ฆาฏู ใช้ดื่มเพื่อเป็นสิริมงคลเหมือนน้ำมนต์

ในสมัยอยุธยาการถือน้ำก็ทำเช่นเดียวกับในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ข้าราชการถือน้ำที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ แล้วย้ายไปที่วิหารวัดมงคลบพิตร ถือน้ำแล้วนำดอกไม้รูปเทียนเข้าถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) แล้วจึงเข้าเฝ้าฯ ถวายบังคม

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการพระราชพิธีในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม บนธรรมมาสน์ศิลาในพระอุโบสถ ประดิษฐานพระพุทธรูปชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๑ พระชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๕ พระชัยวัฒน์เนาโลหะน้อย พระปริยัติธรรมสามพระคัมภีร์ เทวรูปพระอิศวร พระอุมา พระนารายณ์ และพระพรหม

พระแสงที่เชิญออกประดิษฐานโดยพาคบนบันไดแก้ว คือพระแสงศรีสามองค์ พระแสงหอกเพชรรัตน เทวรูปเชิญพระขรรค์ธารพระกร เทวรูปอีกองค์หนึ่งเชิญลู่พระสุพรรณบัฏ พระแสงองค์อื่น ๆ บรรจุหีบมุกตั้งอยู่หน้าโต๊ะหมู่พระพุทธรูป ชั้นหยก เทียนพระราชพิธี และพระด้วยโมรจาจนวนรกรอบทองคำประดับเพชรเครื่องต้น ที่ริมฐานพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก

ตั้งโต๊ะเก้าอี้ของเหลืองวางหมอนำเงิน ๑๒ หม้อ ชั้นสาครตั้งข้างล่าง ๒ ชั้น โยงสายสิญจน์ถึงกัน

พระราชพิธีวันแรก เมื่อเสด็จออกแล้วอาลักษณ์อ่านคำประกาศ ซึ่งเป็นคำสรรเสริญพระพุทฺธมหามณีรัตนปฏิมากร สดุดีพระมหากษัตริย์คุณพระมหากษัตริย์ทั้ง ๕ รัชกาล ตอนท้ายเป็นคำตักเตือนข้าราชการ และอธิษฐานขอพรเทพยดา เมื่อจบประกาศ พระสงฆ์เจริญพระพุทฺธมนต์ มหาราชปริตรสิบสองตำนาน เมื่อเจริญพระพุทฺธมนต์จบ พราหมณ์อ่านคฤง္गी คำฉันท์เป็นคำสรรเสริญพระพุทฺธมหามณีรัตนปฏิมากร สดุดีพระเกียรติและอธิษฐาน จบแล้ว ราชบัณฑิตทำอธิษฐานนำพระพิพัฒน์สัตยาต่อไปจนเสร็จ การพระราชพิธีวันแรก

วันรุ่งขึ้นตอนเช้ามีถวายภัตตาหารพระที่เจริญพระพุทฺธมนต์วันก่อน แต่การถวายภัตตาหารนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คนในงานครึ่งต่อ ๆ มา

เมื่อเสด็จออก พราหมณ์อ่านโองการแข่งน้ำ เป็นคำโคลง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชวิจารณ์ว่า คำโคลงนี้ ไม่มีพุทธศาสนาเจือปนเลย เป็นไสยศาสตร์แท้ จนเป็นที่น่าสงสัยว่า ไม่ใช่เริ่มในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ อาจจะแปลลอกคัดต่อ ๆ มาจากประเทศที่ถือลัทธิไสยศาสตร์

พระมหाराชคฤพิจิผู้อ่านโองการแข่งน้ำ เมื่อเวลาจะอ่าน เชิญพระขันหยกมีรูปนารายณ์ทรงธนูตั้งอยู่กลางชั้น เชิญพระแสงศรประนมมืออ่านบทสรรเสริญพระนารายณ์ แล้วชูปพระแสงศร ๓ ครั้ง ทั้ง ๓ องค์ เมื่อจบแล้วประนมมืออ่านโองการ

พระราชพิธีศรีสังฆปานกาลในรัชกาลที่ ๗ รวมทำในพระราชพิธี
 ตะรุสะงกราณ์และตงองคมนตรี เป็นงานออกหมายกำหนดการ โดย
 เฉพาะพระราชพิธีต้อน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเป็นงาน ๒ วัน วันแรกในหมาย
 กำหนดการเป็นงานสวตมนต์ต้อน้ำ ตังการพระราชพิธีที่พระอุโบสถวัด
 พระศรีรัตนศาสดาราม แต่งเครื่องแบบปรกติ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนรถยนต์พระที่นั่งเสด็จเข้าพระ
 อุโบสถทรงสรงน้ำพระพุทธรหมานีร์ตันปฏิมากร และทรงจตุรูปเทียน
 เครื่องนมัสการ ทรงศีลและสรงน้ำพระพุทธรูปสำคัญในพระอุโบสถ ต่อ
 จากนั้นพระสงฆ์ ๔๐ รูป เจริญพระพุทธรหมนต์ทวาทศปริตรในพระราชพิธี
 ศรีสังฆปานกาล

วันรุ่งขึ้น ตังการพระราชพิธีที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 เช่นเดียวกัน เป็นงานแต่งเครื่องแบบเต็มยศใหญ่ สายสะพายนพรัตน์ราช-
 วราภรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวน
 รวบใหญ่จากเกยพระที่นั่งบรมพิมานไปยังเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 การพระราชพิธีวันนี้รวมกับทรงตงองคมนตรีด้วย เมื่อเสด็จเข้าพระอุโบสถ
 ทรงจตุรูปเทียนเครื่องนมัสการ ทรงศีล และพราหมณ์พิธีอ่านโองการแข่งน้ำ
 เมื่อจบแล้วเชิญพระแสงศรชบในน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พราหมณ์พฤคิบบาศ
 เชิญพระแสงต่าง ๆ แทนน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระสงฆ์เจริญพระพุทธรหมนต์
 สัจจคาถา ชาวประโคนประโคนสังข์แตร หม้องชัย เครื่องดุริยดนตรี ต่อ
 จากนั้นเจ้าพนักงาน เบิกผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตังเป็นองคมนตรี
 เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณ พระราชทานตราตงเป็นองคมนตรี พราหมณ์พิธี

ถวายน้ำพระพิพัฒน์สัตยา แล้วพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการรับ
พระราชทานน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ต่อไป แล้วเจ้ากรมพฤติบาศรับพระแสง
จากเจ้าพนักงานกรมแสง มีผ้าขาวรองมือ เชิญพระแสงออกจากฝัก ชุบน้ำ
ในหม้อเงิน และชั้นสาครทุกหม้อทุกชั้น พระแสงซึ่งชุบน้ำคือ พระแสง
ขรรค์ชัยศรี พระแสงหอกเพชรรัตน์ พระแสงดาบคาบค่าย พระแสงดาบ
ใจเพชร พระแสงดาบเวียด ทั้งหมดนี้เป็นพระแสงในรัชกาลที่ ๑ พระแสง
ดาบญี่ปุ่นในรัชกาลที่ ๒ พระแสงแฝดและพระแสงขรรค์เนาวโลหะ ใน
รัชกาลที่ ๓ พระแสงทรงเดิม ฝักประดับมุก พระแสงตรีเพชร ชาร
พระกรเทวรูป ชารพระกรศักดิ์สิทธิ์ พระแสงก้นหยัน และพระแสงปืน
นพรัตน์ในรัชกาลที่ ๔ พระแสงทรงเดิมในรัชกาลที่ ๕ ขณะที่พระมหา
ราชครูแตงหน้า พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สังคายนา ประโคมไตรสังข์
และดุริยางค์ จนเสร็จพิธี เมื่อชุบพระแสงแล้วพระมหाराชครูแบ่งน้ำที่ชุบ
พระแสงลงในพระถ้วยโมราเครื่องต้น เจ็อกับน้ำพระราชพิธีพราหมณ์ แล้ว
เจ้ากรมพฤติบาศรับพระชั้นหยกไปเทเจ็อนในหม้อเงินและชั้นสาคร

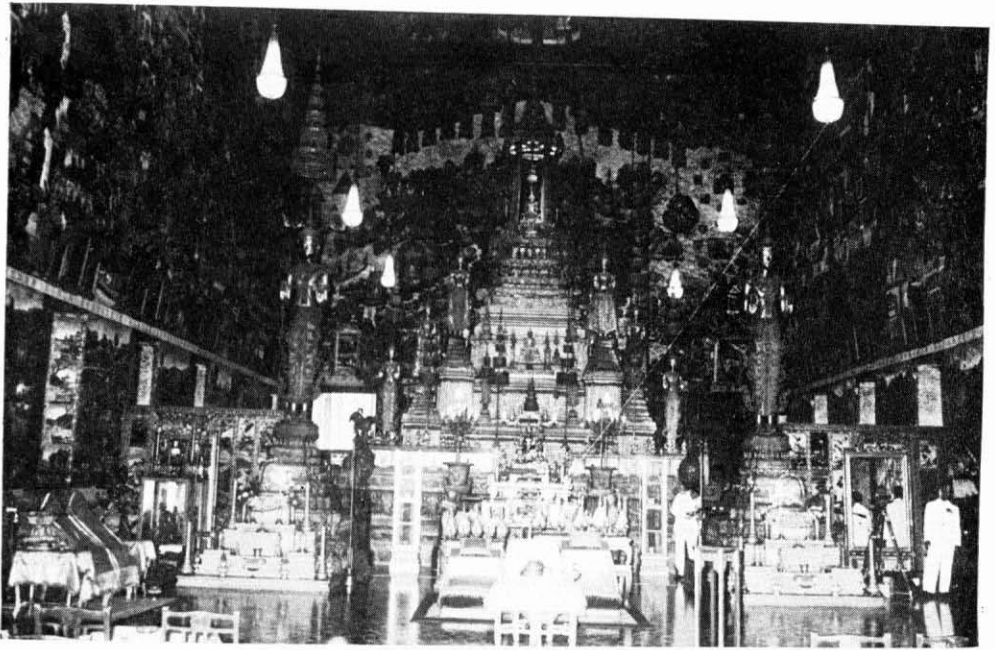
เมื่ออภักษณ์อ่านประกาศจบ ข้าราชการขึ้นไปอ่านคำสาบาน

น้ำชำระพระแสงนี้แต่เดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสวย
แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เชิญขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวาย เพื่อเสวยก่อน แล้วจึงได้เจ็อนน้ำชำระพระแสงในหม้อเงินทั้งปวงถวาย
พระบรมวงศานุวงศ์ และให้ข้าราชการดื่ม

พระราชพิธีเสร็จปานกาลในรัชกาลที่ ๕ โดยละเอียดปรากฏใน
พระราชนิพนธ์พระราชพิธีสิบสองเดือนแล้ว

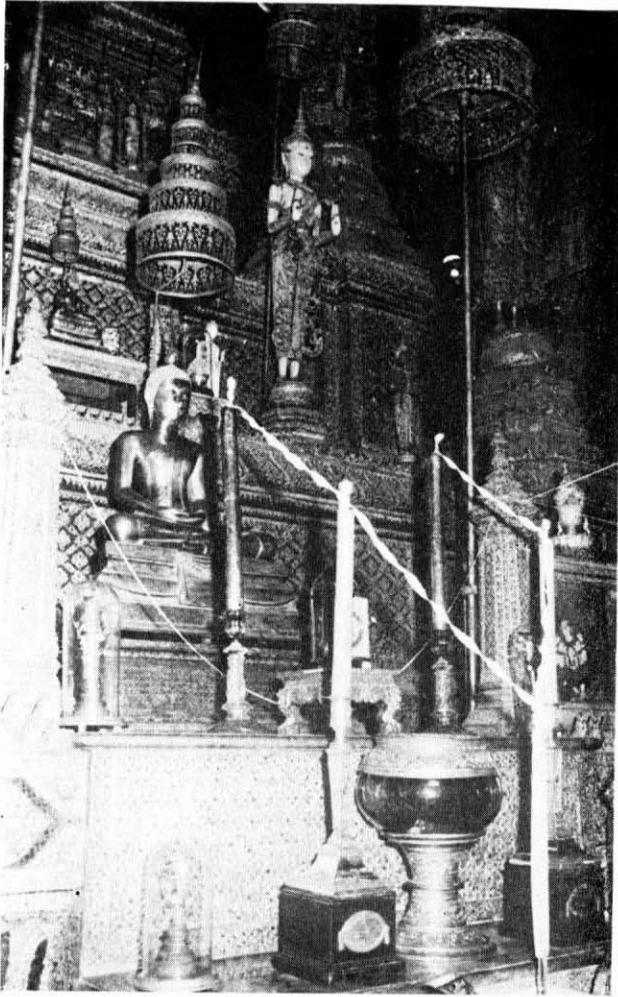
พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ปี พ.ศ. ๒๕๑๒

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เริ่มขึ้นหลังจากวันมาเป็นเวลานานได้รวมอยู่กับพระราชพิธีพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี และถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเฉพาะผู้เป็นสมาชิกราชอิสริยาภรณ์เท่านั้น ซึ่งมีจำนวน ๒๐ ท่าน ได้รับพระราชทานในรัชกาลที่ ๖ จำนวน ๑๐ ท่าน รัชกาลปัจจุบัน ๑๐ ท่าน พระราชพิธีนี้เป็นงานออกหมายรับสั่งและเป็นงาน ๒ วัน วันแรกเป็นการเสกน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ทำที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธานองคมนตรี เสด็จไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ กำหนดแต่งเครื่องแบบปกติขาว วันที่สองพระราชทานราชอิสริยาภรณ์รามาธิบดีที่ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา กำหนดแต่งเครื่องแบบปกติขาวประดับเหรียญ ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาเฝ้าฯ ในพระราชพิธีวันที่สองนี้ นอกจากสมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี และข้าราชการสำนักแล้ว มีองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจ

ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามตั้งแต่งเครื่องพระราชพิธี

(ภาพพระราชทาน)

เครื่องนมัสการท้ายที่นั่ง
บูชาพระพุทฺธมหามณเฑียรตันปฎิมากร

(ภาพพระราชทาน)

โต๊ะหมู่บนธรรมาสน์ศิลา
ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ คัมภีร์พระธรรม
และทอดพระแสงราชศัสตราวุธ
(ภาพพระราชทาน)

พระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๑ (ขวาของภาพ) พระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์
รัชกาลปัจจุบัน และคัมภีร์พระธรรม

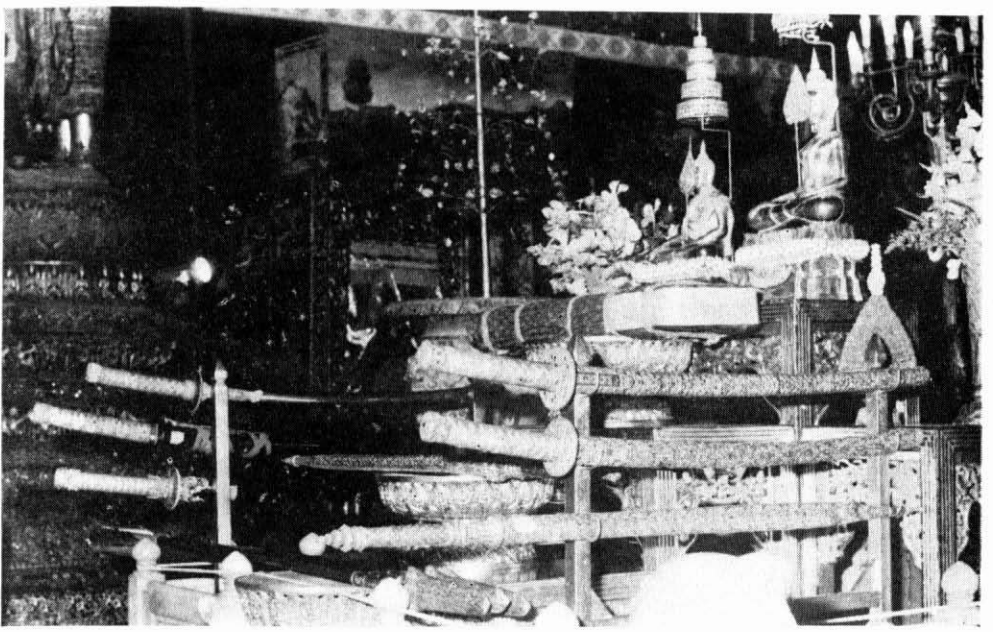
(ภาพพระราชทาน)

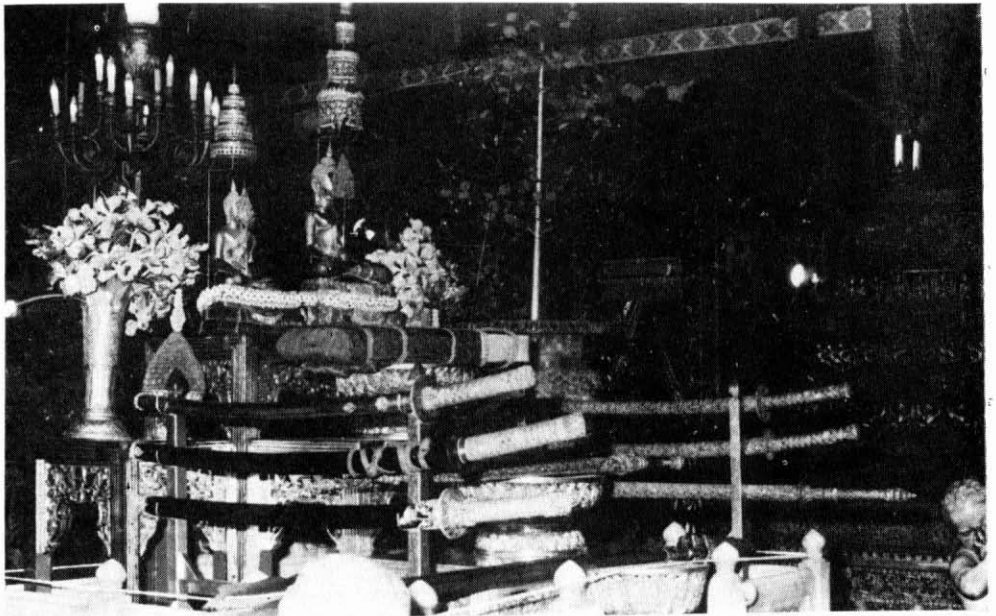
ด้านหน้าคัมภีร์พระธรรม ทอดพระแสงดาบโจเพชร (รัชกาลที่ ๑)

พระแสงดาบคาบค่าย พระแสงขรรค์ชัยศรี

ถ่างสุต พระแสงศรพรหมมาสเตอร์ ประลัยวาต และอักษนิวาต

บันไดแก้วด้านเหนือพาดพระแสงดาบเวียด (รัชกาลที่ ๒)
 พระแสงดาบพื้นปลา (รัชกาลที่ ๓) และพระแสงดาบนวลโลหะ (รัชกาลที่ ๔)
 เรียงลำดับจากบน (ภาพพระราชนาน)

บันไดแก้วด้านใต้พาดพระแสงดาบฝักทองเกลี้ยง (รัชกาลที่ ๕)
 พระแสงดาบญุ่น (รัชกาลที่ ๖) และพระแสงดาบมรกต (รัชกาลที่ ๗)
 เรียงลำดับจากบน (ภาพพระราชนาน)

วันแรก (วันจันทร์ ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๒)

เวลา ๑๖.๓๐ น. พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธานองคมนตรี ผู้แทนพระองค์ เสด็จถึงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ พระราชาคณะประธานสงฆ์ ถวายศีล แล้วพระสงฆ์ ๙ รูปเจริญพระพุทธมนต์ทวาทศปริตร เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว ผู้แทนพระองค์ถวายใบปวารณาแทนจตุปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก แล้วออกจากพระอุโบสถ ต่อจากนั้นพระครูพรหมณคฺ์สวคฺ์อ่านฉันทสฤตฺตี

วันนี้ เจ้าหน้าที่ได้ตั้งแต่งเครื่องพระราชพิธีตั้งขึ้น บนชุกชีข้างพระสัมพุทธพรรณี ตั้งเครื่องนมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรท้ายที่นั่งบนธรรมาสันศิลา ตั้งโต๊ะหมู่ประดิษฐานพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๑ ทางเหนือ และพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์รัชกาลปัจจุบัน ทางใต้ หน้าโต๊ะหมู่ประดิษฐานคัมภีร์พระธรรม หน้าคัมภีร์พระธรรมตั้งพานทอดพระแสงเรียงจากในออกมาคือ พระแสงรัชกาลที่ ๑ พระแสงดาบคาบค่าย และพระแสงขรรค์ชัยศรี ตอนหน้าสุดประดิษฐานพระแสงศร ๓ องค์ สองข้างโต๊ะหมู่ประดิษฐานพระชัยวัฒน์ตั้งบนโต๊ะแก้วทอดพระแสงเรียงจากบนตั้งขึ้น

ด้านเหนือ พระแสงรัชกาลที่ ๒ พระแสงรัชกาลที่ ๓ และพระแสงรัชกาลที่ ๔

ด้านใต้ พระแสงรัชกาลที่ ๕ พระแสงรัชกาลที่ ๖ และพระแสงรัชกาลที่ ๗

ต่อจากธรรมาสันศิลาออกมาตั้งเครื่องนมัสการ และ พระแท่นทรงกราบ กับมีที่ทรงกราบราบสำหรับผู้แทนพระองค์

หน้าพระแท่นทรงกราบตั้งชั้นพระสาคร (ชั้นเงินถมตะทองใหญ่) มีผ้าขาวคลุมผ้า มีสายสัญญาณโยงจากพิธีมณฑล หน้าชั้นพระสาครตั้งโต๊ะทองปูผ้าขาวสำหรับวางถ้วยตม้นำพระพิพัฒน์สัตยา แต่สำหรับวันนี้ ใช้เป็นที่วางสมุดฉันทน์ที่พระครูพราหมณ์จะอ่าน

ด้านใต้ ทอดพระราชอาสน์ และต่ำลงมา ตั้งพระเก้าอี้ผู้แทนพระองค์

การพระราชพิธีคราวนี้ ได้ทำแตกต่างกับสมัยก่อนคือ ๑. ใช้น้ำฝนตม้นำหน้าพระพิพัฒน์สัตยา ๒. เลขาธิการพระราชวัง สมุหราชองครักษ์ และนายแพทย์ประจำพระองค์ตมนำนาก่อน ๓. พระถ้วยเครื่องต้นและถ้วยตมนำทั้งหมดห่อผ้าขาวประจำตราตะกั่วนำไปเข้าเครื่องอบความร้อน ๔. เช็ดพระแสงทุกองค์ด้วยผ้าสะอาดและด้วยแอลกอฮอล์ ๕. เมื่อเสร็จพิธีแล้วห่อพระชั้นสาครผูกผ้าประจำตราตะกั่วไปเก็บไว้ในห้องเลขาธิการพระราชวังพร้อมทั้งประจำตราห้อง

วันที่สอง (วันอังคารที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๒)

งานวันนี้แบ่งเป็น ๒ ตอน คือพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามธิบดี ที่ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทตอนหนึ่ง และถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามตอนหนึ่ง

๘ ๒ ๖ ๘ ทพระทนต์จกรมหาปราสาท

ทอดพระราชอาสน์หน้าพระแท่นราชบัลลังก์มหาเศวตฉัตร ด้านขวาพระราชอาสน์ ตั้งโต๊ะวางราชอิสริยาภรณ์ ต่อมาเป็นไมโครโฟน สำหรับประกาศเกียรติคุณ ต่อออกมาด้านขวา เป็นที่ยืนของสมุหราชองครักษ์

ราชเลขาธิการ เลขาธิการพระราชวัง และราชองครักษ์ ด้านซ้ายเป็นที่ยืน
ของคณะองคมนตรี ประธานองคมนตรีประทับยืนหน้าแถว

ตรงกลางเรียงหน้ากระดาน เป็นที่ยืนของผู้ที่จะเข้ารับพระราชทาน
ราชอิสริยาภรณ์ สองข้างยืนเป็นรั้ว ตำรวจหลวงยืนรั้วกลาง ๒ รั้ว ด้านขวา
มีนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา และผู้ที่โปรดเกล้าฯ
ให้มาเฝ้าฯ ด้านซ้ายเป็นสมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี แแนว
ในสุดเป็นครอบครัวของผู้ที่จะได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ ที่พระ-
ทวารมีตำรวจหอกยืน ๒ ข้าง แตรและมโหระทึกอยู่ที่ห้องพระโรงหน้า

จำนวนสมาชิกราชอิสริยาภรณ์ ที่ได้รับพระราชทานในรัชกาลที่ ๖
มี ๑๐ ท่าน มาเฝ้าฯ ๘ ท่าน บ่วย ๒ ท่าน ที่ได้รับพระราชทานในรัชกาล
ปัจจุบัน ๖ มาเฝ้าฯ ๔ ท่าน ตติราชการ ๑ ท่าน บ่วย ๑ ท่าน ผู้ที่ได้
รับเชิญไปราชการต่างประเทศ ๒ ท่าน ผู้ที่จะได้รับพระราชทานในวันนั้นมา
ครบทั้ง ๔ ท่าน

ก่อนกำหนดเวลา ผู้ที่มาเฝ้าฯ พักที่มุขกระสันพระที่นั่งจักรี-
มหาปราสาทด้านตะวันออกและตะวันตก เวลา ๑๖.๑๕ น. กรมวังเชิญ
เข้ายืนตามที่ที่กำหนดไว้

เวลา ๑๖.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง
ถึงพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เสด็จฯ เข้าทางประตูศักดิ์ไชยสิทธิ์ ประต
ราชสำราญ เทียบรถยนต์พระที่นั่งที่อัมรินทร์พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทชั้น
ใน เมื่อเสด็จออกห้องพระโรงกลาง พนักงานประโคมแตร มโหระทึก
ประทับพระราชอาสน์หน้าพระราชบัลลังก์มหาเศวตฉัตร ผู้เฝ้าฯ ทั้งหมด
ถวายความเคารพพร้อมกัน

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการ อ่านประกาศเกียรติคุณของผู้ที่จะได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ทีละคน เมื่อจบแต่ละคน เจ้าหน้าที่กองประกาศิตเชิญราชอิสริยาภรณ์ชั้นทูลเกล้าฯ ถวาย ผู้ได้รับพระราชทานถวายคำนับและเข้ารับพระราชทาน แล้วกลับมายืนที่เดิม

ผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณและได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ มีชื่อและชั้นราชอิสริยาภรณ์เรียงลำดับดังนี้

๑. พันตำรวจตรี กฤษ สังขทรัพย์
ชั้นที่ ๔ อัครวิณ
๒. ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสาะ
ชั้นที่ ๕ เจริญรามมาลาเข็มกล้ากลางสมร
๓. ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์
ชั้นที่ ๖ เจริญรามมาลา
๔. ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาท
ชั้นที่ ๖ เจริญรามมาลา

เมื่อพระราชทานเสร็จแล้ว เสด็จขึ้น ผู้เฝ้าฯ ทุกคนถวายความเคารพ พนักงานประโคมแตร มโหระทึก เสด็จฯ ไปประทับ ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร

ผู้เฝ้าฯ ทั้งหมดไปรอเฝ้าฯ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตามที่ที่กำหนดไว้

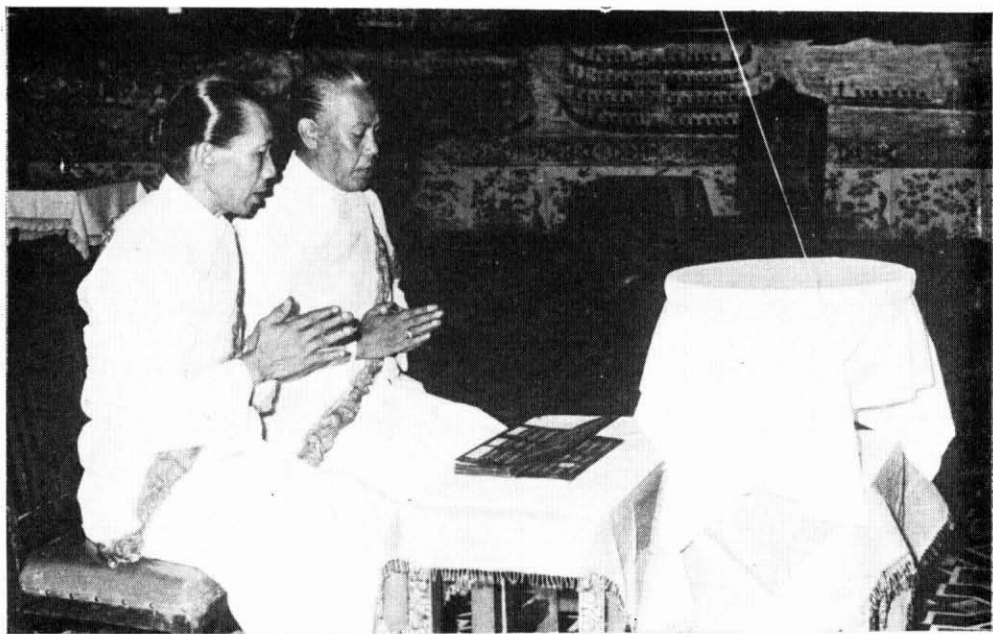
ที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งจักรีมหา-

พระสงฆ์ ๕ รูปเจริญพระพุทธมนต์ทวาทศปริตร

(ภาพพระราชทาน)

พระครูพรหมณีคู่สวดอ่านฉันทสวด

(ภาพพระราชทาน)

ปราสาท ไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เทียบรถยนต์พระที่นั่งที่ประตู
 เกยแล้ว ทรงพระราชดำเนินเข้าพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงจุดธูปเทียนท้ายที่นั่งบูชาพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมากร พระสัมพุทธ
 พรต พระพุทธรูปยอคพำจุฬาลงคร พระพุทธรูปเลศหล้านภลัย พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่ และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียน
 บูชาพระรัตนตรัย ทรงกราบ แล้วประทับพระราชอาสน์ สมเด็จพระสังฆราช
 ถวายศีล

เมื่อถวายศีลจบแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี रामเวทีศรีไสยศาสตร์
 อนุชฌฎวาทโกศล อ่านโองการแข่งหน้า เจ้าพนักงานแผนกราชูปโภค เชิญ
 พระแสงศรค้ำยันพานมอมพระราชครู พระราชครูไหว้พระประจำพระ-
 แสงศร แล้วถอดฝักรับมาเชิญประนมมืออ่านโองการ จบแล้ว จับพระแสงศร
 ๒ มือ มือขวาอยู่ต้นพระแสง แขนงนำพระพิพัฒน์สัตยา ๓ ครั้ง ทุกครั้ง
 พราหมณ์เป่าสังข์ พนักงานภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์ พนักงานประโคม
 มโหรีสังข์ คຸริยางค์แล้วเจ้าพนักงานแผนกราชูปโภคเชิญพานมารับ
 พระแสง พระราชครูหยิบผ้าในพานเช็ดพระแสงสวมฝักรแล้ววางบนพาน
 เจ้าพนักงานเชิญไปประดิษฐานไว้ที่เดิม ทำเช่นนั้นจนครบ ๓ องค์ แล้ว
 พระราชครูยืนประนมมืออ่านโองการต่อไปจนจบ ต่อจากนั้นเจ้าพนักงาน
 เชิญพระแสงราชศัสตราสามอมพระราชครูเทงานำพิพัฒน์สัตยา เรียงลำดับ
 ดังนี้ พระแสงขรรค์ชัยศรี พระแสงดาบคาบค่าย พระแสงราชศัสตรา
 รัชกาลที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, และ ๗ เมื่อครบทุกองค์แล้ว พระสงฆ์
 เจริญพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมากร เมื่อเจริญพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมากร
 ผู้ที่ได้รับพระ-
 ราชทานราชอิสริยาภรณ์รามธิบดีออกไปยืนเรียงแถวหน้ากระดาน โดย
 จอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งได้รับพระราชทาน

ราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติชั้นสูงกว่าผู้นั้นยืนต้นแล้ว ผู้บัญชาการทหาร
สูงสุดนำถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตน สมาชิกราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติ
กล่าวตาม คำถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตนมีดังนี้

“ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า (ออกชื่อผู้ถวายสัตย์ปฏิญาณ) ขอพระ-
ราชทานกระทำสัตย์ปฏิญาณสาบานตัว ต่อประเทศชาติ และ
ประชาชนชาวไทย เฉพาะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เฉพาะ
พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร ท่ามกลางมหาสังฆนิบาตดังนี้ว่า

ข้าพระพุทธเจ้า ผู้เป็นสมาชิกแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันมีศักดิ์รามาริบัติ จะภักดีต่อชาติบ้านเมือง จะซื่อสัตย์ต่อ
ประชาชนและต่อหน้าที่ จะปฏิบัติกรทุกอย่างโดยเต็มกำลัง สติ
ปัญญาความสามารถ และโดยความเสียสละ เพื่อความเจริญ ความ
สงบสุข และความมั่นคงไพบูลย์ของประเทศชาติไทย จนตราบเท่า
ชีวิตร่างกายจะหาไม่

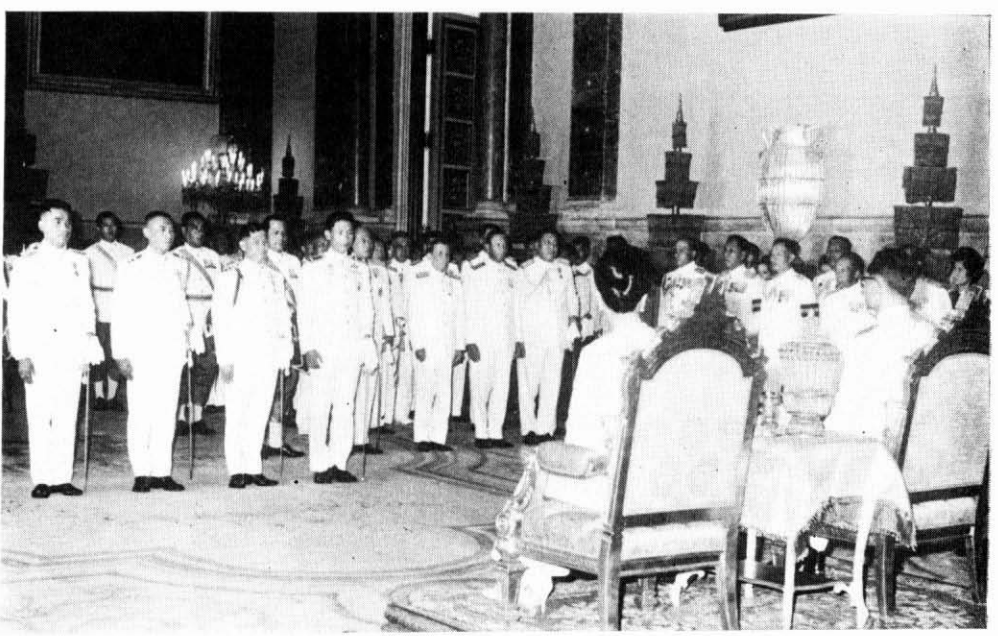
หากข้าพระพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติผิดคำสัตย์ปฏิญาณนี้
เมื่อใด ขอความวิบัติจงบังเกิดแก่ข้าพระพุทธเจ้าเมื่อนั้น โดยจับ
พลันทันทีอย่าให้มีความสุขความสวัสดิ์ด้วยประการใด ๆ หาก
ข้าพระพุทธเจ้าดำรงมั่นในสัตย์ปฏิญาณนี้ยั่งยืนไป ขออำนาจ
พระรัตนตรัยและเทพยดาอารักษ์มีพระสยามเทวาธิราชเป็นต้น จง
บันดาลความสุขความสวัสดิ์แก่ข้าพระพุทธเจ้าทุกเมื่อ ให้ข้าพระ-
พุทธเจ้ามีความเจริญในหน้าที่ราชการ ได้เป็นกำลังทะนุบำรุง
ประเทศชาติสืบไปสมตามปณิธานปรารถนาจงทุกประการ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จออกท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

(ภาพพระราชทาน)

ผู้ที่จะได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี (แถวหน้า)
 ๒๕๓๕ พร้อมด้วยสมาชิกราชอิสริยาภรณ์รามาธิบดี

(ภาพพระราชทาน)

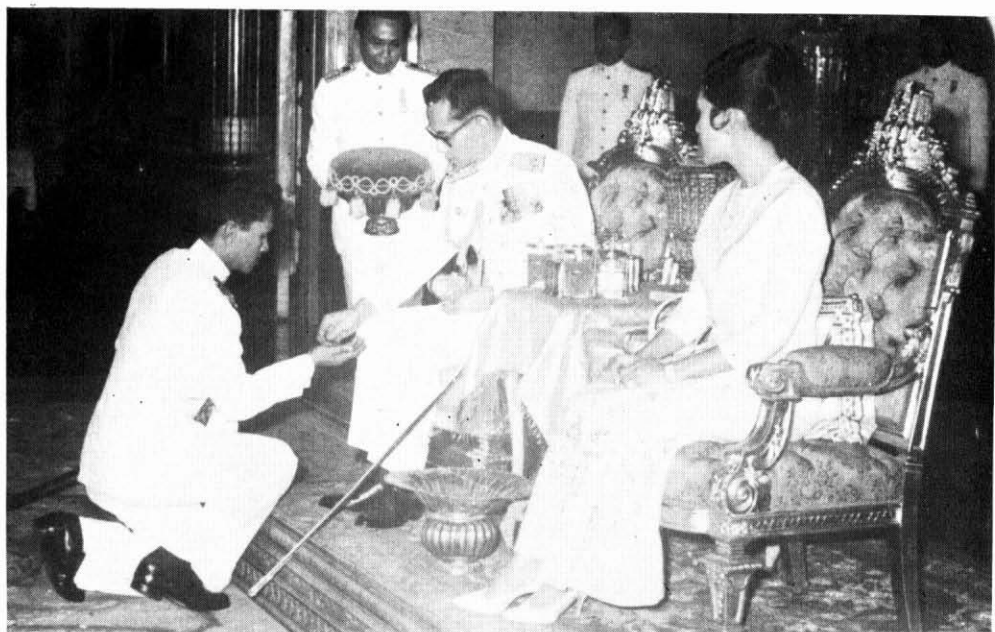
เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการประกาศเกียรติคุณผู้ที่จะได้รับพระราชทาน
 ราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี แล้วผู้ที่ได้รับ เข้ารับพระราชทาน

(ภาพพระราชทาน)

พระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

(ภาพพระราชทาน)

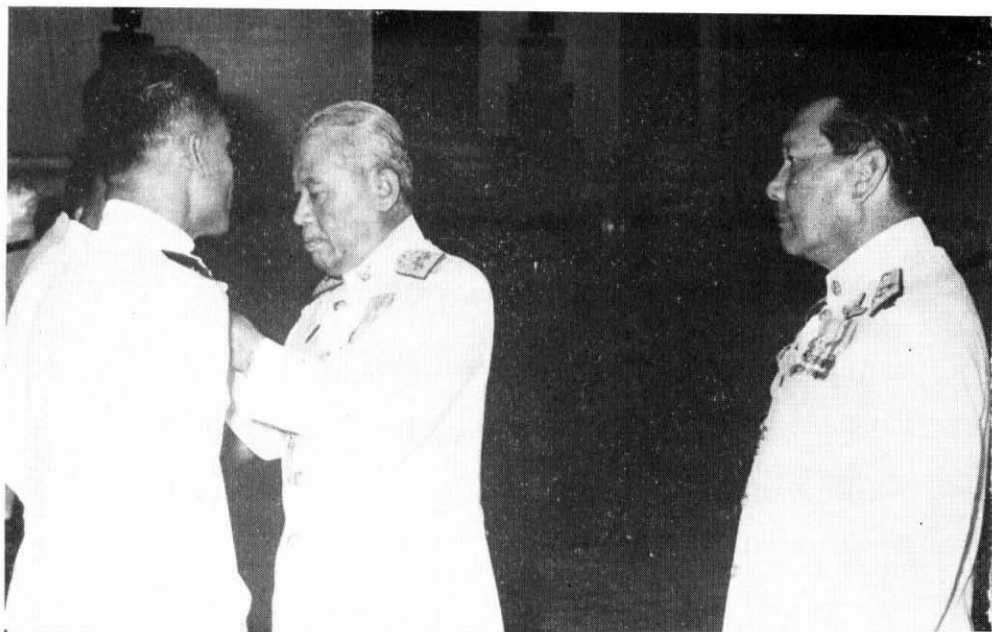
พระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

(ภาพพระราชทาน)

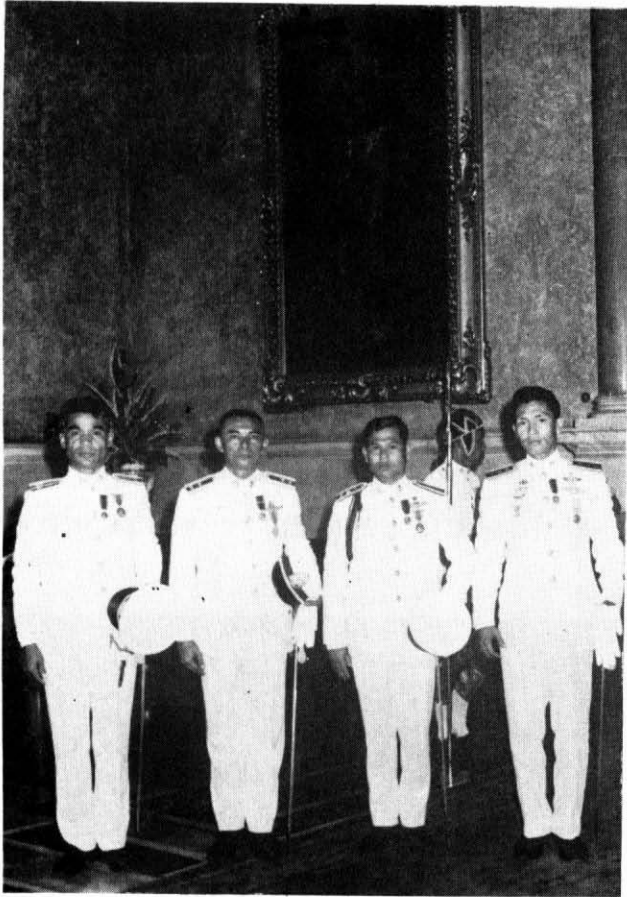
พระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

(ภาพพระราชทาน)

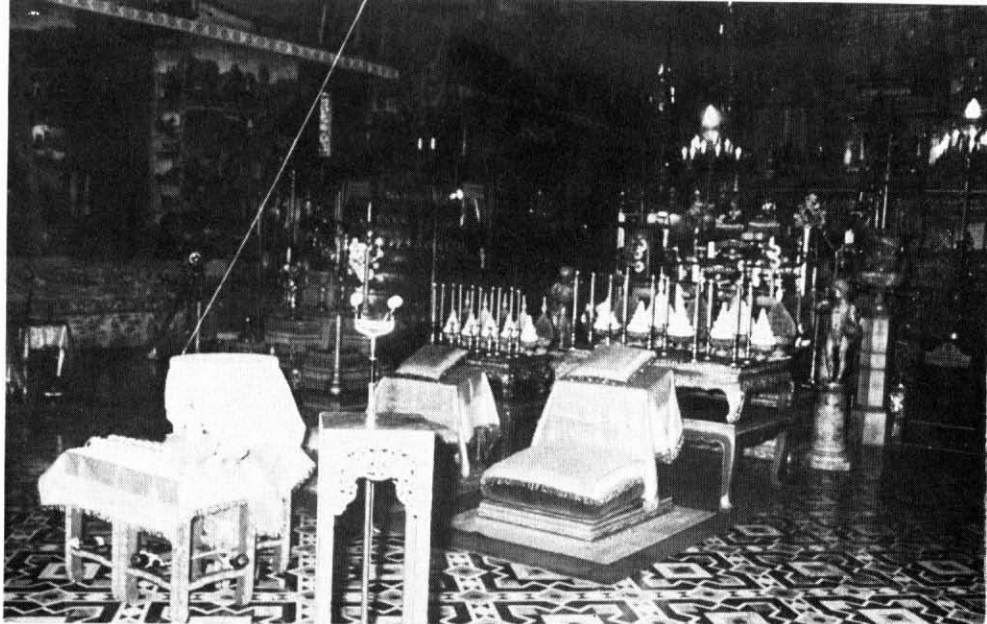
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดประดับราชอิสริยาภรณ์ให้ผู้ที่ได้รับพระราชทาน

(ภาพพระราชทาน)

พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์ ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ
ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาท
ผู้ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

(ภาพพระราชทาน)

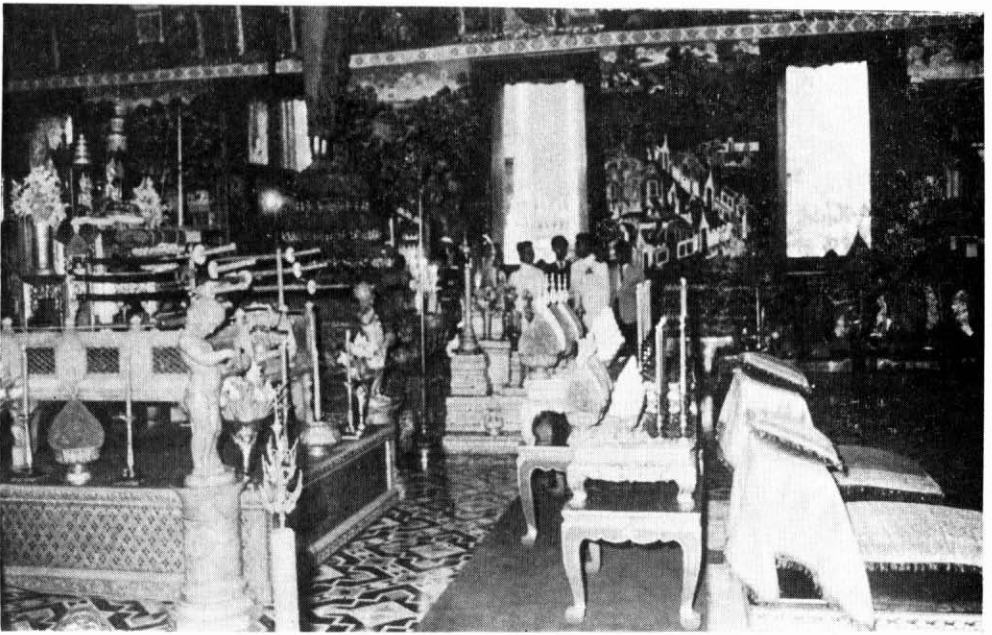
เครื่องนมัสการตั้งแต่งหน้าโต๊ะหมู่ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์
 ต่อออกมาทอดพระแท่นทรงกราบ ตั้งชั้นพระสาคร
 โต๊ะวางพระถ้วยและถ้วยสำหรับคมนาพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

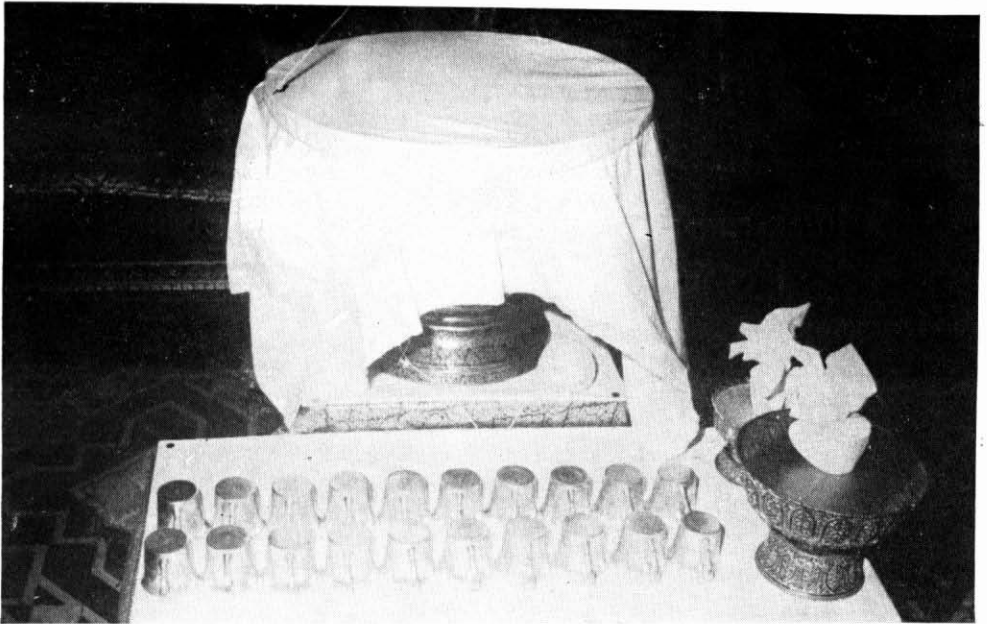
โต๊ะหมู่ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ คัมภีร์พระธรรม
 และพระแสงราชศัสตราวุธ

(ภาพพระราชทาน)

เครื่องนมัสการและพระแท่นทรงกราบตั้งแต่งหน้าโต๊ะหมู่
ประดิษฐานพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์

(ภาพพระราชทาน)

ขันพระสาคร (ขันเงินถมตะทอง) บรรจุน้ำพระพิพัฒน์สัตยา
พระถ้วยและถ้วยสำหรับรับคมน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
ประทับพระราชอาสน์ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

(ภาพพระราชทาน)

พระราชครูวามเทพมุนี รามเวทีศรีไสยศาสตร์ อนุญญาทโกศล
อ่านโองการแข่งน้ำ

(ภาพพระราชทาน)

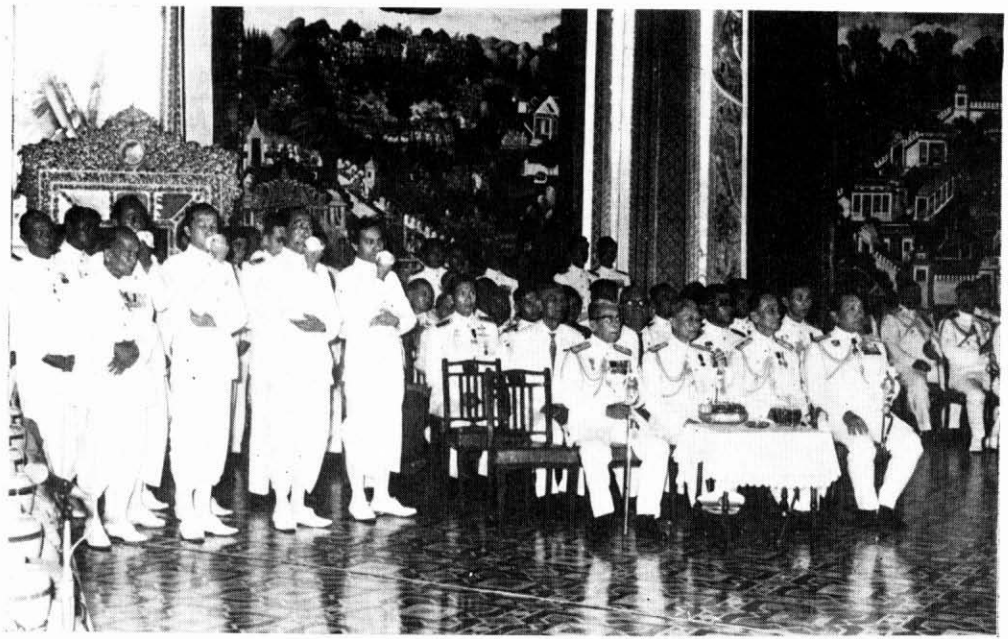
พระราชครูวามเทพมุนีเจริญพระแสงศรอ่านโองการ

(ภาพพระราชทาน)

พระราชครูวามเทพมุนีเจริญพระแสงศรแทงนำพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

พราหมณ์เป่าสังข์ พนักงานภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์
พนักงานประโคมฆ้องชัยดุริยางค์

(ภาพพระราชทาน)

เจ้าพนักงานแผนกราชูปโภคเชิญพระแสง
พระราชครูความเทพมนต์ถอดฝักพระแสง

(ภาพพระราชทาน)

พระราชกรวามเทพมนี่เชิญพระแสงแทงนำพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกล่าวนำถวายสัตย์ปฏิญาณ

(ภาพพระราชทาน)

เมื่อถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตนจบแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี
 ตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาด้วยพระถ้วยแล้วรินลงพระถ้วยอีกองค์หนึ่งซึ่งวาง
 บนพานทองท่ง^๕ แล้วเชิญพานพระถ้วยน้ำพระพิพัฒน์สัตยาไปทูลเกล้า ฯ
 ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับ แล้วประทับยืนฉินพระพักตร์
 สู่พระพุทธรูปมหาณิรัตน์ปฏิมากร ทรงคม แล้วทรงตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยา
 เมื่อประทับพระราชอาสน์แล้ว สมาชิกราชอิสริยาภรณ์รามาศิขี ถวายคำนับ
 เดินไปยังชั้นพระสาครตามลำดับ เริ่มแต่ จอมพล ถนอม กิตติขจร พระ
 ราชครูวามเทพมุนีตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาส่งให้ ผู้ที่มารับ ใ้หัวพระพุท
 ธรูปมหาณิรัตน์ปฏิมากร แล้วตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เรียงลำดับจนครบทุกคน

มีข้อสังเกต ๒ ประการ ประการแรกเมื่อ จอมพล ถนอม กิตติขจร
 ตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแล้ว ได้เข้าไปหน้าพระที่นั่ง หมอบกราบแทบเบื้อง
 พระยุคลบาท สมาชิกคนอื่นๆ ไป กระทำตามทุกคน และมีผู้ที่ได้รับ
 พระราชทานในรัชกาลที่ ๖ ท่านหนึ่ง ตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแล้ว ได้รินน้ำ
 ที่เหลือลูบศีรษะตามประเพณีโบราณ

เมื่อตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาครบทุกคนแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ ไปทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม ทรงหลังทักษิณาทน
 พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ลงจากอาสนสงฆ์กลับ พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงกราบ
 ที่หน้าเครื่องนมัสการ ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้า ฯ แล้วเสด็จ
 พระราชดำเนินกลับ

พระราชพิธีวัน^๕ ที่ทำเป็นพิเศษแตกต่างกว่าพระราชพิธีเดิมคือ
 เวลา ๑๖.๐๐ น. เจ้าหน้าที่แผนกราชูปโภค เชิญชั้นพระสาครมาประดิษ
 ฐาน เลขาธิการพระราชวัง นายแพทย์ประจำพระองค์ และเจ้าหน้าที่

ชุกุรรักษาความปลอดภัยพิเศษ ตรวจสภาพดวงตรา แล้วตัดเชือกประทับตรา
 แก้วผ้าห่มชั้นนอก นายแพทย์ประจำพระองค์ที่ม้านำในชั้นพระสาคร แล้ว
 ตรวจตราที่ประทับพระถ้าย และถ้าย นำถ้ายออกกว่าเรียงบนโต๊ะหน้าชั้น
 พระสาคร ส่วนพระถ้ายคงห่อผ้าไว้ จนกว่าจะทูนเกล้าฯ ถวายน้ำพระ
 พิพัฒน์สัตยา แล้วเจ้าหน้าที่ภาษามาลาทำความสะอาดพระแสงทุกองค์ด้วย
 แอลกอฮอล์อีกครั้ง ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่ชุกุรรักษาความปลอดภัยพิเศษร่วม
 กับเจ้าหน้าที่แผนกราชูปโภคเผ่าชั้นพระสาครและพระแสงตลอดเวลา

ได้ประมวลรายชื่อสมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ต้น
 หมายรับสั่ง ขอสั่งระเบียบเผ่าฯ พระราชกรณียกิจ แผนผังพิธีมณฑล
 ฉันทสฤตพระราชพิธีศรีสัจปานกาล และโครงการแข่งน้ำไว้ด้วยแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดมเนนาพระพิพัฒนสัตยา

(ภาพพระราชทาน)

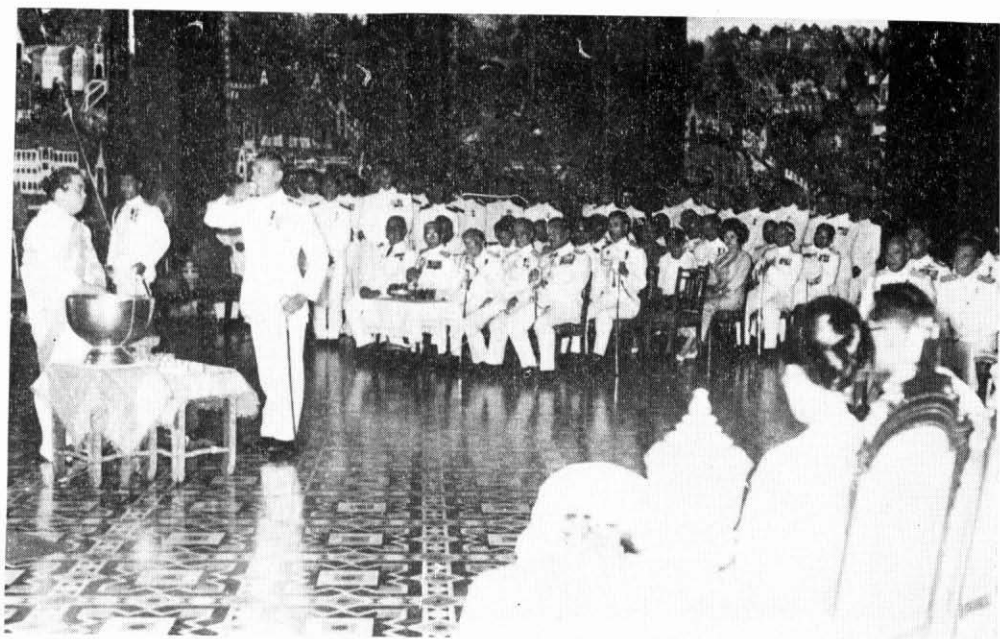
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดคิมนำพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกราบถวายบังคมทูลขอพระยุคลบาท

(ภาพพระราชทาน)

ผู้ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีมำพระพิพัฒน์สัตยา
(ภาพพระราชทาน)

ผู้ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีในรัชกาลที่ ๖
มำพระพิพัฒน์สัตยา

(ภาพพระราชทาน)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่สมเด็จพระสังฆราช
(ภาพพระราชทาน)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหลังทักษิโณทก
ขณะพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา

(ภาพพระราชทาน)

รายพระนามและนาม
สมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

ได้รับพระราชทานในรัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๑

ชั้นที่ ๑ เสนางคมนตรี

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลก
ประชานาถ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุ
พันธุวงศ์วรเดช

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมหลวงนครสวรรค์
วรพินิต

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ชั้นที่ ๒ มหาโยธิน

นายพลเรือโท พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์

นายพลโท พระยาประสิทธิ์ศุภการ (ม.ล. เพ็ญ พึ่งบุญ)

นายพลโท พระยาสีหราชเดโชไชย (แย้ม ณ นคร)

นายพลโท พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนกำแพงเพชรอรรคโยธิน

นายพลเรือโท พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสิงหวิกรมเกรียงไกร

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)

นายพลโท หม่อมเจ้าอลองกัญ สุขสวัสดิ์

นายพลตรี หม่อมเจ้าพันธุ์ประวัติ เกษมสันต์

นายพลเสือป่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์

จอมพล เจ้าพระยาเทษานุกิต (ม.ร.ว. อรุณ ฉัตรกุล)

นายพลเสือป่า หม่อมเจ้าบวรเดช กฤดากร

นายพลโท หม่อมเจ้าเสวรัฐศิริ กฤดากร

นายกองเอก พระยาสุรินทราชา (ม.ร.ว. สิทธิ สุทัศน์)

ชั้นที่ ๓ โยธิน

นายพลเสือป่า เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม.ร.ว. บัญ มาลากุล)

นายพลเสือป่า พระยานนทิสเรนทรภักดี (แม็ก เคียนเสวี)

ชั้นที่ ๔ อัศวิน

นายนาวาโท หลวงหาญสมุท (บุญมี พันธุมนาวิน)

นายกองเอก พระยาสุรบดินทรสุรินทรฤไชย (พร จารุจินดา)

พ.ศ. ๒๔๖๒

ชั้นที่ ๓ โยธิน

นายพันเอก พระเฉลิมอากาศ (สุณี สุวรรณประทีป)

นายพันโท หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร

นายพันตรี หลวงรามฤทธิรงค์ (ต๋อย หัสติเสวี)

ชั้นที่ ๔ อัสวิน

นายร้อยเอก ศรี ศุขะวาทิ

นายร้อยเอก เพิ่ม อุณหุต

นายร้อยเอก แม้น เหมะจุฑา

* นายร้อยโท หม่อมเจ้านิตยากร วรวรรณ

นายร้อยโท มุ่ย มังกลานนท์

* นายร้อยโท เรียม เสวตเศรณี (พันโท หลวงอาวุธวิชาชาณู)

* นายร้อยตรี จิต ยุวนวรรธนะ (พลเอก หลวงวิชิตสงคราม)

นายร้อยตรี เวก สู้ไชย

* นายร้อยตรี เขียร บุญยพุกกณะ (พันเอก หลวงสวัสดิ์สงคราม)

นายร้อยตรี ชุ่ม จิตรเมตตา

นายร้อยโท กระมล โชติกเสถียร

* นายร้อยโท ภักดิ์ เกษลาลี (พลอากาศโท พระศิลาปศาสตราคม)

นายร้อยโท พล เสนีวงศ์ ณ อยุธยา

นายร้อยโท ต่วน โกมารทัต

ชั้นที่ ๖ เหยยญรามมาลา

* นายร้อยตรี เภา เพียรเลิศ (พันเอก พระบริรักษ์นัยุทธกิจ)

* นายธงไชย โชติกเสถียร (พลเอก หลวงสุรณรงค์)

นายสิบโท ชุนทอง กำเนิดเพชร

นายสิบตรี ชุนบรรณสาสน์สาทร (ประกอบ บุณนาค)

* นายคาบข่าวคราว เรียม ทรรทรานนท์ (นาวาเอก พระเรียมวิรัชชภาค
ร.น.)

นายคาบข่าวคราว แทน จิตรคดี

นายคาบข่าวคราว ม.ล. ศิริ อิศรเสนา

นายคาบข่าวคราว ส่วน

จ่านายสิบข่าวคราว ม.ล. อุ๋น อิศรเสนา

จ่านายสิบข่าวคราว ม.ร.ว. ฉายฉาน ศิริวงศ์

* นายสิบเอก จิตร วงศ์ขจร

* นายสิบเอก เฉลิม สรวิสุต

นายสิบเอก ยัม พึ่งพระคุณ

พระราชทานในรัชกาลปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๐๔

ชั้นที่ ๑ เสนางคะบดี

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

พ.ศ. ๒๕๐๔

ชั้นที่ ๑ เสนางคะบดี

* จอมพล ถนอม กิตติขจร

๑๕

ชั้น ๔
ชั้นที่ ๒ มหาโยธิน

- * พลเอก ประภาส จารุเสถียร
- * พลเอก จิตติ นาวิเสถียร
- * พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์

พ.ศ. ๒๕๑๑

ชั้น ๔
ชั้นที่ ๔ อัสวิน

- * พันตรี ยุทธนา แยมพันธ์ุ

ชั้น ๔
ชั้นที่ ๕ เจริญรามาလာเข้มกล้ากลางสมร

- * ร้อยเอก วิชัย ชันติรัตน์

พ.ศ. ๒๕๑๒

ชั้น ๔
ชั้นที่ ๔ อัสวิน

- * พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์

ชั้น ๔
ชั้นที่ ๕ เจริญรามาလာเข้มกล้ากลางสมร

- * ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ

ชั้นที่ ๖ เกรียงรามาภา

- * ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาท
- * ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษมบุรมย์

หมายเหตุ รายพระนามและนามที่มี * ข้างหน้า คือผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะทำ
บันทึกนี้.

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า สมเด็จพระบรมชนกนาถ

หมายรับสั่งที่.....

สำนักพระราชวัง

๑๘ มีนาคม ๒๕๑๒

การพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

วันจันทร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๒ เวลา ๑๖.๓๐ น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธานองคมนตรี เสด็จไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในการเสกทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ ทรงศีล พระสงฆ์ ๘ รูปเจริญพระพุทธมนต์ทวาทศปริตร เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จบแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี รามเวที ศรีไสยศาสตร์ อนุชฎุกวาทโกศล อ่านฉันทสัคคี

วันนี้ แต่งกายเครื่องแบบปรกติขาว

วันอังคารที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังพระบรมมหาราชวัง

เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จออก ณ ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท คณะองคมนตรี และข้าราชการ ทหาร พลเรือน ผู้ทูลละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานสำนักราชเลขาธิการ อ่านประกาศเกียรติคุณผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี จบแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ตามลำดับ แล้วเสด็จขึ้น คณะองคมนตรี และข้าราชการ ทหาร พลเรือน ที่เฝ้าฯ ใน

ห้องพระโรงพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท จะได้ไปยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ไปยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปมหามณีรัตนปฏิมากร และพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย ทรงศีล พระราชครูวามเทพมุนี รามเวทิสรีไสยศาสตร์ อนุชฎกวาทโกศล อ่านโองการแข่งหน้า แล้วเชิญพระแสงศร และพระแสงราชศัสตราแท่งในน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระสงฆ์เจริญพระพุทธรูปมณฑลสังฆาตภา ขณะนั้นพราหมณ์เป่าสังข์ พนักงานภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์ พนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร ตูริยางค์ เมื่อสุดเสียงประโคมแล้ว ผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี จะได้กล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตน จบแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี รามเวทิสรีไสยศาสตร์ อนุชฎกวาทโกศล จะได้เชิญน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ทูนเกล้า ฯ ถวาย แล้วผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ซึ่งได้กล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตน จะได้ดื่มน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ตามลำดับ เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก เสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันนี้ แต่งกายเครื่องแบบปรกติขาวประดับเหรียญ

จึงให้ปฏิบัติการตามหมายรับสั่งดังนี้—

หน้าที่—

สำนักงานเลขานุการ

๑. ส่งแผนกพระราชพาหนะ

ก. จักรยนต์พระประเทียบ ๑ คัน พร้อมด้วย
รถยนต์กระบะตามอีก ๑ คัน ไปรับ—ส่งเสด็จ
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร
ประธานองคมนตรี ผู้แทนพระองค์ ตาม
กำหนด

ทั้งนี้ ให้รถยนต์ไปถึงวังถนนเพชรบุรี
ก่อนกำหนดเวลา ๑ ชั่วโมง

ข. จักรยนต์พระที่นั่ง และรถยนต์ตามเสด็จ ฯ
ตามกำหนด

๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒

เวลา ๑๔.๐๐ น.

ก. จักรยนต์ใช้สอยขนาดใหญ่ ๑ คัน สำหรับ
เจ้าหน้าที่แผนกวิทยุกรณ์ กรมประชาสัมพันธ์
ที่ข้างโรงละครศรีอยุธยา ไปยังพระบรม
มหาราชวัง เสร็จการแล้วส่งกลับที่เดิม

๒. ส่งแผนกพระราชพิธี

ให้หมวดสนมพลเรือน

ก. รับเครื่องนมัสการ จากพนักงานฝ่ายใน เชิญไป
ตั้งที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม—

๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒

— เครื่องนมัสการทองใหญ่ ๑ เครื่อง

๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒

— เครื่องนมัสการทองใหญ่ ๑ เครื่อง

— เครื่องนมัสการทองทิศ ๑ เครื่อง

ข. ทอดพระแท่นทรงกราบ (และที่กราบราบผู้
แทนพระองค์)

ค. จัดอาสนสงฆ์ ไปตั้งแต่งในพระอุโบสถวัด
พระศรีรัตนศาสดารามสำหรับการนี้ให้เรียบร้อย

ง. ตรวจแต่งธรรมาสน์ศิลา ในพระอุโบสถวัด
พระศรีรัตนศาสดารามให้เรียบร้อย

จ. จัดโต๊ะหมู่ไปตั้งบนธรรมาสน์ศิลา สำหรับ
ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ประจำ
รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน พร้อมด้วย
คัมภีร์พระธรรม สำหรับการนี้

ฉ. จัดดอกไม้สดสีต่างๆ บั๊กขวดประดับในพาน
ไปตั้งแต่ง สำหรับการนี้

ช. รับหมากพลู บุหรี่ และไม้ขีดไฟ ใส่พานแก้ว
จากพนักงานฝ่ายในเชิญไปตั้งถวาย

๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒

— สมเด็จพระราชาคณะ ๑ รูป

๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒

— สมเด็จพระสังฆราชและสมเด็จพระราชาคณะ

รวม ๔ รูป

ซ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ให้หมวดเบ็ดเตล็ด

ก. จัดหีบพระล่วมแทนหีบพระราชลัญจกร ไป

ทอดที่เทวรูปข้างหน้าพระแท่นมหาเศวตฉัตร
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

- ข. ทอดเครื่องราชูปโภค ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สำหรับการ^{นี้}ตามกำหนด รับพระศรีจากพนักงานฝ่ายใน แต่งเครื่องราชูปโภค
- ค. จัดเทียนท้ายที่นั่ง และรับดอกไม้กระถางเจิมจากพนักงานฝ่ายในไปปฏิบัติการที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตามกำหนด
- ง. จัดพระเก้าอี้ทักษิณาทก ไปคอยหนุนเกล้า ๆ ถวายตามกำหนด
- จ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ให้หมวดวรอาสน์

- ก. ตั้งพระแท่นออกขุนนาง แล้วทอดพระราชอาสน์บนพระแท่น ๆ ที่หน้าพระแท่นมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
- ข. ทอดพระราชอาสน์ ตั้งเก้าอี้ที่ประทับสำหรับผู้แทนพระองค์ เก้าอี้ที่ประทับสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งเก้าอี้ข้าราชการ และเก้าอี้สำหรับพระสงฆ์ และพนักงานประโคมพิก พร้อมทั้งจัดพรม พรมทางไปปูลาด ตั้งแต่งตามสมควร

- ก. จัดโต๊ะสำหรับวางเครื่องไทยธรรม ไปตั้งที่ใน
พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- ง. จัดพรมทางไปปูลาดที่อัมรินทร์ใหญ่ พระที่นั่ง
จักรีมหาปราสาท (ชั้นใน) และที่ศาลาว่าการ
สำนักพระราชวัง ให้เรียบร้อย
- จ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ให้หมวดศุภรัต

- ก. จัดอาสนะ กระโถน ชั้นน้ำ ไปตั้งแต่งถวาย
พระสงฆ์ รวม ๘ รูป (วันที่ ๒๔ มี.ค. มีสมเด็จพระ
พระราชอาสนะ ๑ รูป วันที่ ๒๕ มี.ค. มีสมเด็จพระ
พระสังฆราชและสมเด็จพระราชาคณะ รวม
๔ รูป)
- ข. รับเงินสำหรับถวายพระสงฆ์เจริญพระพุทธ-
มนต์ รวม ๒ วัน วันละ ๘ รูปๆ ละ ๑๐๐ บาท
จากกองคลัง สำนักพระราชวัง แล้วทำเป็นใบ
ปวารณานำไปปฏิบัติการ ตามกำหนด
- ค. รับเครื่องไทยธรรมของถาด จำนวน ๘ ถาด
จากแผนกพัสดุ แล้วนำไปปฏิบัติการที่วัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม วันที่ ๒๕ มี.ค. ๑๒
- ง. รับหมากพลู บุหรี่ และไม้ขีดไฟ จากพนักงาน
ฝ่ายในถวายพระสงฆ์ (ถวายเมื่อพัก)
- จ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ให้หมวดพรหมณ์

- ก. ให้พระราชครูความเทพมนี ฯ ไปอ่านฉันท์สฤติ และอ่านโองการแข่งน้ำ ตามกำหนด
 - ข. จัดพรหมณ์ไปเป่าสังข์ ในการนี้ตามกำหนด
 - ค. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่
๓. สั่งแผนกราชูปโลก

ให้หมวดภูษามาลา

- ก. จัดพระกลดไปคอยถวายอยู่จนรับเสด็จ ฯ
- ข. จัดต้นไม้ทอง — เงิน อย่างละ ๒ ต้น ไปตั้งแต่งที่ข้างพระแท่นมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ให้เรียบร้อย
- ค. เชิญพระพุทธรูปวิมาชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบันออกประดิษฐานยังธรรมาสน์ศิลา ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับการนี้ เสร็จการแล้วเชิญกลับ จะเชิญออกและกลับเมื่อใด ให้ทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกตำรวจวัง เจ้าหน้าที่หมวดเครื่องสูงและกลองชนะ และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง
- ง. รับคัมภีร์พระธรรม จากเจ้าหน้าที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ไปประดิษฐานที่ธรรมาสน์ศิลา ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับการนี้ เสร็จการแล้วนำส่งคืน

- จ. จัดพนักงานไปแกว่งบัตินเทาวี ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในการนี้ตามกำหนด
- ฉ. จัดชั้นพระสาคร (ขันเงินถมตะทองใหญ่) พร้อมถ้วยถ้วยสำหรับถือน้ำจำนวน ๓๐ ถ้วย ไปตั้งสำหรับทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับการนี้ตามกำหนด
- ช. รับพวงมาลัยสำหรับผูกฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ จากพนักงานฝ่ายในไปปฏิบัติกร ส่วนขนาดและจำนวน ให้ทำการติดต่อกันโดยตรง
- ซ. จัดพระกลดไปกั้นถวายพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์ เวลาเชิญออกและเชิญกลับ
- ฅ. จ่ายยืมกระบี่ศตวรรษหลวง ร.๑. ให้แผนกตำรวจวังตามที่ขอเบิก เสร็จการแล้วรับคืน
- ญ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- ให้หมวดพระแสงต้น*
- ก. ตรวจแต่งพระแท่นมหาเศวตฉัตร และจัดพระแสงขรรค์พิธีไปทอดที่เทวรูปข้างหน้าพระแท่นมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
- ข. จัดพระแสงไปทอดที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สำหรับการนี้ตามกำหนด

ค. เชิญพระแสงขรรค์ชัยศรี พระแสงดาบคาบ
 ค่าย และพระแสงประจำรัชกาลที่ ๑ ถึง ที่ ๗
 พร้อมด้วยพระแสงศร อีก ๓ องค์ ไปประ
 คิษฐานที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดา
 ราม สำหรับการนี้ตามกำหนด

ง. รับพวงมาลัยสำหรับสวมพระแสง จากพนักงาน
 งานฝ่ายในไปปฏิบัติการ ส่วนขนาดและจำนวน
 ให้ทำการติดต่อกันโดยตรง

จ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ให้หมวดเครื่องสูงและกลองชนะ

ก. จัดพระราชยาน ไปเชิญพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์
 รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบันออกประคิษฐาน
 ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สำหรับ
 การนี้ เสร็จการแล้วเชิญกลับ ส่วนจะเชิญ
 ออกและกลับเมื่อใด ให้ทำการติดต่อกับเจ้า
 หน้าที่หมวดภูษามาลาโดยตรง

ข. ตรวจแต่งพระแท่นมหาเศวตฉัตร และเครื่อง
 สูงในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ให้เรียบร้อย

ค. รับพวงมาลัยสำหรับแขวนพระมหาเศวตฉัตร
 และฉัตร ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท จาก
 พนักงานฝ่ายในไปปฏิบัติการ ส่วนขนาดและ
 จำนวน ให้ทำการติดต่อกันโดยตรง

- ง. จัดห้องชัย สังข์ แทร ไปประกอบในการ^๕ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตามกำหนด
- จ. จัดมโหระทึก ๒ แตรฝรั่ง ๔ ไปประกอบเวลาเสด็จออก ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และเวลาเสด็จขึ้น
- ฉ. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

กองวัง

๑. สั่งแผนกตำรววัง

- ก. เปิดประตูพระบรมมหาราชวังสำหรับการ^๕ ส่วนจะเปิดประตูใด วันเวลาใด ให้แจ้งยังแผนกหมายและทะเบียนโดยตรง
- ข. จัดตำรวจหลวงรับและนำเสด็จ ๆ ตามราชประเพณี
- ค. จัดตำรวจหลวง จำนวน ๕ คู่ ยืนรับเวลาเสด็จออก ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ตามกำหนด เบิกยืมเครื่องแต่งกายจากแผนกพัสดุและกระเป๋ยศจากแผนกราชูปโภค ไปปฏิบัติกร เสร็จการแล้วส่งคืน
- ง. จัดตำรวจหลวงยืนยามตามราชประเพณี ที่หน้าพระทวารห้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เวลาเสด็จออก ตามกำหนด
- จ. จัดตำรวจหลวง ๑ คู่ นำเวลาเชิญพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์รัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน

ออกประดิษฐานในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม ส่วนจะเชิญออกและกลับเมื่อใด
ให้ทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หมวดภูษามาลา
โดยตรง

ฉ. ไซกุญแจห้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาท สำหรับการนี้ตามกำหนด

ช. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

๒. **สั่งแผนกรักษาพระราชฐานชั้นใน**

ก. แจ่งขลุ่ยลระของธลีพระบาทฝ่ายในทราบ

ข. จัดพนักงานรักษาราชการฝ่ายใน และปฏิบัติ
ราชการตามหน้าที่

ค. เปิดพระทวารห้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี
มหาปราสาท สำหรับการนี้

ให้พนักงานห้องนมัสการ

(๑) จัดเครื่องนมัสการ มอบหมวดสนม
พลเรือน—

๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒

— เครื่องทองใหญ่ ๑ เครื่อง

๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒

— เครื่องทองใหญ่ ๑ เครื่อง เครื่อง
ทองทิศ ๑ เครื่อง

๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒

(๒) จัดดอกไม้กระถงเจิม ๑ กระถง ไป
มอบหมวดเบ็ดเตล็ด

ให้พนักงาน

- (๑) จัดพระศรีสำหรับแต่งเครื่องราชูปโภค
มอบหมวดเบ็ดเตล็ด—
- ๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒ — ๑ เครื่อง
- ๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒ — ๒ เครื่อง
- (๒) จัดหมากพลู บุหรี่ อย่างละ ๑๐ ไม้ขีดไฟ
พานละ ๑ กลัก สำหรับ—
- ๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒ — ใส่พานแก้ว ๑ พาน มอบหมวดสนม
พลเรือน เชิญไปตั้งถวายสมเด็จพระ
พระราชกณะจำนวน ๑ รูป
- ๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒ — ใส่พานแก้ว ๔ พาน มอบหมวดสนม
พลเรือน เชิญไปตั้งถวายสมเด็จพระ
สังฆราชและสมเด็จพระราชาคณะรวม
๔ รูป
- ๒๔ มี.ค. ๒๕๑๒ — ใส่พาน ๓ พาน มอบหมวดศุภรัต
ถวายพระสงฆ์
- ๒๕ มี.ค. ๒๕๑๒ — ใส่พาน ๒ พาน (ถวายเมื่อพัก)
- (๓) จัดทำพวงมาลัย สำหรับ—
- ผู้ฐานพระพุทธรูปปฏิมาชัยวัฒน์รัชกาล
ที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน มอบเจ้าหน้าที่
ที่หมวดกุษามาลา
- สวมพระแสง มอบเจ้าหน้าที่หมวด
พระแสงต้น

— แขนวพระมหาเศวตฉัตร และฉัตร
มอบเจ้าหน้าที่หมวดเครื่องสูง และ
กลองชนะ

ทั้งนี้ ให้ทำการติดต่อขอทราบขนาดและ
จำนวนกันโดยตรง

กองคลัง

๑. จ่ายเงินสำหรับถวายพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
รวม ๒ วัน ๆ ละ ๙ รูป ๆ ละ ๑๐๐ บาท ให้หัว
หน้าหมวดศุภรัตรับไปดำเนินการ

๒. ส่งแผนกพัสดุ

ก. จ่ายเทียนขนาดเล่มละ ๓๐ แกรม ชนวน ๓
เล่ม ๆ ละ ๕๐ แกรม เครื่องทองใหญ่ ๑๐
เล่ม รูปไม้ระกำ ๑๐ ดอก เล่มละ ๑๘๐ แกรม
เทียนห่วง ๒ เล่ม ๆ ละ ๖๐ แกรม เครื่อง
ทองทิศ ๕ เล่ม รูปไม้ระกำ ๕ ดอก ให้หมวด
สนมพลเรือน

ข. จ่ายเทียนเล่มละ ๕๐ แกรม ท้ายที่หนึ่ง ๘ เล่ม
เล่มละ ๓๐ แกรม ชนวน ๑ เล่ม ให้หมวด
เบ็ดเตล็ด

ค. จัดเครื่องไทยธรรมของภาค จำนวน ๕ ภาค
มอบหมวดศุภรัตไปปฏิบัติการ วันที่ ๒๕ มี.ค.

ง. จ่ายเครื่องแต่งกายตำรวจหลวง ให้แผนกตำรวจ
วังตามที่ขอเบิก เสร็จการแล้วรับคืน

แผนกแพทย์หลวง

เพื่อส่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่

กองมหาดเล็ก

๑. จัดมหาดเล็กหลวงรับและตามเสด็จ ฯ
๒. จัดการที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ให้เรียบร้อย
๓. จัดทำความสะอาดตามบริเวณที่ตั้งกองรักษาการณ์
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โดยให้มีที่สำหรับทหาร
พักด้วย ให้เรียบร้อย
๔. ตรวจแต่งพระแท่นมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งจักรี
มหาปราสาท ให้เรียบร้อย
๕. ตรวจแต่งไฟฟ้าที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทและตาม
บริเวณพระมหामณเฑียร ให้เรียบร้อย
๖. จัดน้ำร้อน น้ำเย็น สำหรับถวายพระสงฆ์ และเลี้ยง
ทั่วไป
๗. จัดการตกแต่งบันไดศาลาว่าการสำนักพระราชวัง
ให้เรียบร้อย
๘. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

แผนกวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๑. ส่งจัดการที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
และตามบริเวณ ให้เรียบร้อย

๒. มอบคัมภีร์พระธรรม ให้เจ้าหน้าที่หมวดกฎหมายมาลา
เชิญไปเข้าพิธี ในการนี้ เสร็จการแล้วรับคืน
๓. เปิดประตูพระระเบียง (เกย) ด้านหน้าและด้านหลัง
พระอุโบสถ และประตูศรีรัตนศาสดาราม สำหรับ
การนี้
๔. ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

๕ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ
ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ.

(ลงชื่อ) กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา
ผู้รับรับสั่ง

หน้าว่าง

ระเบียบเฝ้า ฯ

การพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันมีศักดิ์รามธิบดี

๔ ๒ ๖ ๘ พระที่นั่งจักรมหาปราสาท

๑. ผู้ที่โปรดเกล้า ฯ ให้เฝ้า ฯ เข้าทางประตูพิเศษไชยศรี ประตูพิมานไชยศรี เทียบรถยนต์ที่อัมรินทร์ตะวันออกพระที่นั่งจักรมหาปราสาท
(เจ้าหน้าที่ตำรวจจะชี้ให้รถไปจอดรอคั่นข้างพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทและจะบอกให้มารับที่เดิม)
๒. ผู้มาเฝ้า ฯ ทั้งหมดพักที่มุขกระสันพระที่นั่งจักรมหาปราสาทด้านตะวันออกและคั่นตะวันตก
๓. เวลา ๑๖.๑๕ น. เจ้าหน้าที่กองวังจะชี้เชิญผู้มาเฝ้า ฯ เข้าไปยืนเฝ้า ฯ ในท้องพระโรงกลาง (ตามแผนผังที่ ๑)
๔. เมื่อเสด็จ ฯ ออกประทับพระราชอาสน์หน้าพระราชบัลลังก์มหาเศวตฉัตรเรียบร้อยแล้ว ผู้เฝ้า ฯ ทั้งหมดถวายคำนับพร้อมกัน
(ขณะเสด็จออกผ่านพระทวาร พนักงานประโคมแตรมโหระทึก)
๕. โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการอ่านประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์รามธิบดี ผู้ที่ถูกกล่าวนามประกาศเกียรติคุณถวายคำนับเข้าไปรับพระราชทานตามลำดับที่อ่านประกาศ แล้วไปยืนเฝ้า ฯ ที่เดิม

๖. เสร็จการพระราชทานราชอิสริยาภรณ์แล้ว จะได้เสด็จ ฯ ไปประทับ ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร
(ขณะเสด็จ ฯ ลงจากพระแท่น ผู้เฝ้า ฯ ถวายค่านับพร้อมกัน พนักงานประโคม เช่นเวลาเสด็จออก)
๗. ผู้เฝ้า ฯ ทั้งหมดออกจากห้องพระโรงกลาง เพื่อไปเฝ้า ฯ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ออกตามลำดับ
- ก. เจ้าหน้าที่กองวังนำผู้ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติออกไปก่อนและนำไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 - ข. คณะองคมนตรี, นายกรัฐมนตรี, ประธานวุฒิสภา, ประธานศาลฎีกา ผู้ที่โปรดเกล้า ฯ ให้มาเฝ้า ฯ
 - ค. สมาชิกเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติ ที่มาเฝ้า ฯ
 - ง. ครอบครัวของผู้ที่ได้รับราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติ ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญมา
๘. ผู้ที่จะไปเฝ้า ฯ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ชั้นรถที่หน้าอัมรินทร์พระที่นั่งจักรีมหาปราสาททั้ง ๒ ข้าง
รถผ่านพระที่นั่งบรมพิมาน ไปเทียบส่งที่ประตูหน้าวัดด้านกระทรวง
กลาโหม
ส่งแล้วรอรับกลับออกทางประตูสวัสดิโสภณ

ที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๑. ผู้เฝ้า ฯ ทั้งหมดรอรับเสด็จ ฯ ที่ชานหน้าพระอุโบสถ
๒. เมื่อเสด็จ ฯ เข้าสู่พระอุโบสถ

- เจ้าหน้าที่กองวังจะได้เชิญเข้าสู่ในพระอุโบสถชั้นบันไดพระทวาร
เหนือและใต้ไปยืนที่หน้าเก้าอี้และนั่งเฝ้า ๆ ตามตำแหน่ง (แผน
ผังที่ ๒)
๓. เมื่อทรงจุดรูปเทียนและประทับพระราชอาสน์แล้ว ผู้เฝ้า ๆ ถวาย
ค่านับนั่งได้
 ๔. เมื่อทรงศีล
ทุกคนที่เฝ้า ๆ ประนมมือรับศีลจนจบ
 ๕. พระราชครูวามเทพมุนี อ่านโองการแข่งหน้าและทำพิธีชูปพระแสง
ในชั้นพระสาครและพระสงฆ์สวดสังข์จนจบแล้ว
 ๖. เจ้าหน้าที่กองวังจะได้เชิญสมาชิกเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติ
ทั้งหมดไปเข้าแถวยืนเฝ้า ๆ ตามลำดับอาวุโส หน้าเก้าอี้ตรงกับชั้นน้ำ
พระพิพัฒน์สัตยา (หันหน้าตรงพระพุทธรูปหามณเฑียรตันปฏิมากร)
ก่อนจะยืนถวายค่านับเข้าแถวตามลำดับพร้อมแล้ว (ดูแผนผัง
หมายเลข ๑๑)
 ๗. สมาชิกราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติผู้มีอาวุโสจะได้กล่าวนำถวายคำสัตย-
ปฏิญาณสาบานตน (ทั้งหมดว่าตาม)
 ๘. เมื่อถวายสัตยปฏิญาณสาบานตนเสร็จแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี
จะได้เชิญนำพระพิพัฒน์สัตยาทูลเกล้า ๆ ถวาย
 ๙. เมื่อพระราชครูวามเทพมุนี ถวายแล้ว กลับมายืนที่ชั้นน้ำพระพิพัฒน์
สัตยา
 ๑๐. สมาชิกราชอิสริยาภรณ์รามาริบัติที่ได้ถวายสัตยปฏิญาณสาบานตน
ตามลำดับอาวุโสจะได้ก้าวออกจากแถวถวายค่านับ แล้วไปที่ชั้นน้ำ
พระพิพัฒน์สัตยา ยืนประนมมือไหว้พระพุทธรูปหามณเฑียรตันปฏิมากร

แล้วรับถ้วยน้ำพระพิพัฒน์สัตยาจากพระราชครูวามเทพมุนีคัมแล้ว
คืนถ้วย ถวายค่านับไปนั่งเก้าอี้เฝ้า ฯ ที่เดิมที่ละคนตามลำดับ

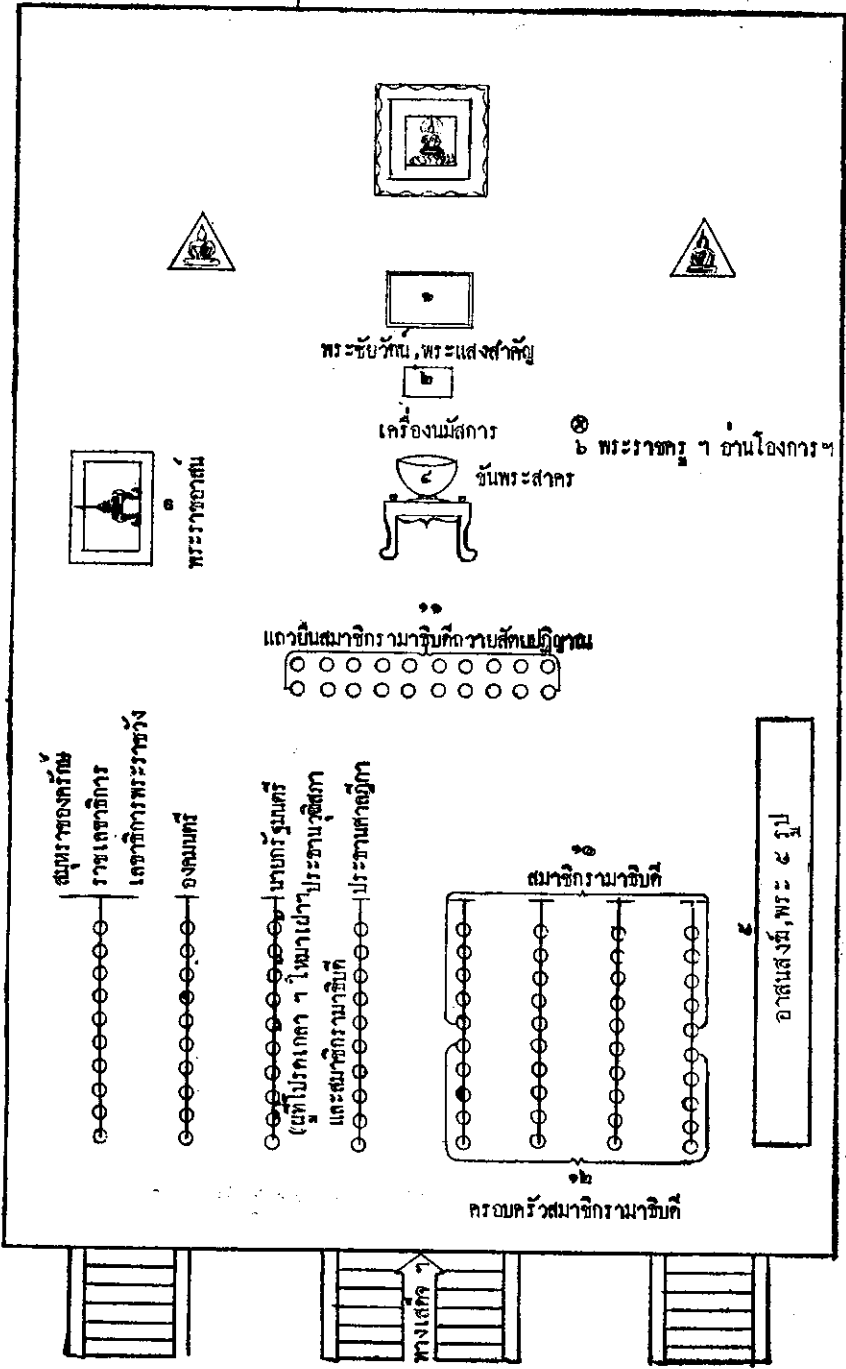
๑๑. เมื่อหมดจำนวนผู้ถวายสัตยปฏิญาณแล้ว
๑๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ ไปทรงประเคนจตุปัจจัย
ไทยธรรมพระสงฆ์ทั้ง ๙ รูป
๑๓. ประทับพระราชอาสน์ ทรงหลังทักษิณาทน
(พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ออกจากพระอุโบสถ)
๑๔. เสด็จ ฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ
ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้า ฯ
๑๕. เสด็จ ฯ กลับ.

สำนักพระราชวัง

วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๒

หน้าว่าง

แผนผังพิธีกรรม
พิธีกรรมแก้กรรมพระรัตนไตร

สมุทราของกัม
ราชเดชาธิการ
เดชาธิการพระพรหมรัง
องคมนตรี

นางกรฐมนตรี
ผู้ไปรเทศกาล ฯ โขมาเปา ฯ ประธานอุสสก
และสมาชิกร นามานิบัติ

สมาชิกร นามานิบัติ

อาสนสงฆ์, พระ ๕ รูป

แถวเบญจสมาชิกร นามานิบัติถวายสักเชฎฐิฐาน

พระชัยวัฒน์, พระแสงสำคัญ
๒
เครื่องมัสการ
ชั้นพระสาคร

พระราชาครู ฯ อานโองการ ฯ

ครอมครวัธสมาชิกร นามานิบัติ

ทางเสด็จ

หน้าว่าง

พระราชบัญญัติ

พระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

อันมีศักดิ์รามธิบดี

วันอังคาร ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๒

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระบรมมหาราชวัง เข้าทางประตูศักดิ์ไชยสิทธิ์ ประตูราชสำราญ เทียบรถยนต์พระที่นั่งที่อัมรินทร์พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท (ชั้นใน)

(ในท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ผู้มีตำแหน่งและหน้าที่รอเฝ้า ฯ รับเสด็จ ฯ พร้อมก่อนแล้ว)

๒. เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จ ฯ ขึ้นพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้า ฯ ประทับพระราชอาสน์ หน้าพระราชบัลลังก์มหาเศวตฉัตร
๓. โปรดเกล้า ฯ ให้นายภาวส บุณนาค อ่านประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามธิบดี
๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามธิบดี ตามลำดับ
๕. เสด็จ ฯ ไปประทับพัก ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร (ข้าราชการผู้มีตำแหน่งเฝ้า ฯ และผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ ไปรอเฝ้า ฯ ที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม)

๖. เสด็จออกจากห้องพระโรงกลาง ไปประทับรถยนต์พระที่นั่งที่
อัมรินทร์หน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
๗. รถยนต์พระที่นั่งเทียบที่ประตูเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
๘. เสด็จ ฯ เข้าสู่พระอุโบสถ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนท้ายที่นั่งบูชา —
พระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฏิมากร พระสัมพุทธพรณี
พระพุทธรูปยอศฟ้าจุฬาโลก พระพุทธรูปเลิศล้ำภักดี
๙. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
นาถ
ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย
ทรงกราบ
๑๐. ประทับพระราชอาสน์
ทรงศีล
(สมเด็จพระราชกณะถวายศีล จบแล้ว พระราชครู
วามเทพมุนี อ่านโองการแข่งน้ำ แล้วเชิญพระแสงศรและพระแสง
สำคัญประจำรัชกาล แทนน้ำในชั้นพระศากร เมื่อพราหมณ์เชิญพระ
แสงแทนน้ำ เสร็จแล้ว พระสงฆ์ ๙ รูป จะได้สวดคัสัจจคาถา จบ)
๑๑. ผู้ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี กล่าวคำ
ถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตน
(สมาชิกราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีผู้อาวุโส จะเป็น
ผู้อ่านนำคำถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตน)

๑๒. พระราชครูวามเทพมุนี เชิญนำพระพิพัฒน์สัตยาทูนเกล้า ฯ ถวาย (เสวยก่อน)
๑๓. ผู้ที่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ (ตามลำดับ) ถวายคำนับ แล้วไปที่โต๊ะตั้งชันนำพระพิพัฒน์สัตยา ประนมมือถวายสักการะพระพุทธรูปมหาธรรมราชาธิบดีปฏิมากร แล้วรับด้วยบรรจุน้ำพระพิพัฒน์สัตยาสาบานตนคัม แล้ววางถ้วย ถวายคำนับ แล้วกลับไปยืนที่เดิมตามตำแหน่ง (พระราชครูวามเทพมุนี เป็นผู้ส่งถ้วยให้ ปฏิบัติเช่นนั้น ที่ละคนจนหมด)
๑๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ ไปทรงประเคนจตุปัจจัย ไทยธรรม
๑๕. ประทับพระราชอาสน์ที่เดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลังทักษิณาทก (พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ลงจากอาสนสงฆ์ กลับ)
๑๖. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้า ฯ
๑๗. เสด็จ ฯ ออกจากพระอุโบสถไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง ที่ประตูเกย หลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
๑๘. เสด็จ ฯ กลับ ออกทางประตูวิเศษไชยศรี

หน้าว่าง

คำนำ

สถิติพระราชพิธีศรีสัจปานกาล

๑๖ ขอถวายอภิวัตน์วันทนีย รจितรตัวรัตนมงคล	พิมพ์พุทธรุจี
๑ ถือกแก้วอมรโกฏิตำกล มณีนคัมพรายฉาย	นิลพรรณพิมล
๑ แท่งทึบหัวพระวรกาย สนิทเปนนื้อเคียวดี	บม็รอรคาย
๑ ค็องค็อดิเทพคิลปี ประณีตจำหลก็องการ	รังสฤชคิมณี
๑ เปนพระพุทธรูปภาพไพชิตมาร สมาธิบาทปลล้งกั	สุนทรศุภฐาน
๑ ทรงเครื่องพรรณรายสายสัง ทับทรวงประพาฬไพฑูรย์	วาลวชิรทัง
๑ พระนพเนืองโนเกยุร ธำมรงมกุฏสุรกาญจน์	กรรเจียกจำรุญ
๑ ควรมชเชิญประคิษฐาน บรรจงประเจิตเจคฉัน	บุษบกพิมาน
๑ ชันครุฑยุคนาคชำนัน ทงเทพประนมเนืองเนา	สิงหเหยียบหยัคยัน

๑ อ้าไฟแผ่นมาสวมเส้า
พนักจำหลักลายผจง	กาบกิ่งพริ้งเพรา
๑ ทวยท่าเทียมภาพุขงศ์
กระจิงกระจกแจ่มใส	แบบบรรพ์บรรยง
๑ ชาวลิตล้ายองทองอุไร
ประคิษฐ์ค่างทรงมัน	ยอกแก้วเจียรไน
๑ สารทรมัยสักการครุภัณฑ์
ฉะฉัตรตั้งรุกขราชี่	เรียงเรียงสุวรร
๑ ร่ายวนระย้าแก้วก่องศรี
ประทีปอะเคื้อโคมราย	อากาศมณี
๑ รุ่งคำคณะเทพย์ทุกพาย
มโนชจ้านงบุชา	นัยศหญิงชาย
๑ สถิตพระศรีรัตนศาสนา
วิหารหริวง์สรร	รามราชะมหา
๑ พระคุณคุ้มหล้าสามัญ
เกษมสำราญบ้านเมือง	นระครเขตขันท์
๑ นิราพาธปราศช้องเชื้องเคื่อง
ท่งแผ่นไผทไพบูลย์	จำรูญรุ่งเรือง
๑ พระมาณะกลก่อเกือกูล
กำเตาบันเทาบีทา	ทอนทุกชาตุร
๑ อีกรทรวงพิทักษ์รักษา
ธราชผู้บั้นปดพี	สมเด็จจกษัตริยา

- ๑๕ สรวมชีพบังคมยุคลบาท
 ลกหล้าจุฑาธรณิศรี
- ๑ บำรุงบุรีรมอยุท
 จักรพรรดิพงษ์ชวริน
- ๑ มาเป็นสมเด็จบรมจอม
 เถลิงลักษณะอนุหิตธำรง
- ๑ มุลมอมมไหสุริยยศ
 โขจรจรจำทูลรชฐลี
- ๑ ทรงศักดิ์สงวนพิภพเพียง
 บำนาญประทานธนกัถอง
- ๑ หฤทัยเทียมชลกระแส
 แพร่พร้องพระคุณกรุณา
- ๑ พระองค์ธำรงปฤศญาณ
 ทราบทุกกรรมนิยมประณัตินัย
- ๑ อาหารในธรรมทศพิช
 บรรจาดจำแนกจิตรสง—
- ๑๑ สอิทธิสรวมสตุต็องค์
 บรรพบุญบั้งวาย
- ๑ ชอบชิตสนิทนาถ
 ชาเพียรภักดิ์มี
- ๑ จำงในราชกิจ
 ตีชั่วท้าวแผ่นดินภูว
- บพิตรภูษิตี
 รัตนราชโกสินทร์
 ทยยอกสยามินทร์
 ทรเทพรังผจง
 ภพนาถจักรีวงศ์
 รุจิฉัตรกษัตริย์
 บริพัรผู้ภักดี
 วรบาทบัวทอง
 จตุรพักตรมาปกครอง
 ประกอบเกื้อแลเหลื่อตรา
 สิ้นธุซึ่งมहिมา
 นิกรท้าวไผทไทย
 กลจางลงแผ่นไสไล
 คะติโลกย์อันควรง
 ณ คดีดำรงตรง
 คหวัตุฎเรียงราย
 ประยुरวงศอันเพริศพราย
 สุขเสพสวัสตี
 สนองบาทฐลีปรี—
 กมลมันักตีญญ
 สุจริตระไวคู
 ก็บ้ำราบบ้ำรุงใจ

- ๑ เสวกาคณามาตย์
ปโรหิตวินิจไฉ
- ๑ พราหมณ์พฤทธิพรหมชาติ
อาลักษณ์พนักงาน
- ๑ เสวกบำเรอบาท
อุคมคีทังมีมา—
- ๑ ข้าใต้รัฐลีบาท
พร้อมพร้อมพนักงาน
- ๑ จิตตังกตัญญู
สนองบาทสมเด็จองค์
- ๑ พร้อมกันจะสมโภชน์
อีกพระสิหิงคปรา—
- ๑ ขอคุณพระไตรรัตน์
โปรดเอื้อและอาหาร
- ๑^{๑๖} หนึ่งข้าทุลลอบทมาล
พุทธาธิวัตันไตร
- ๑ ด้วยจิตปราโมทย์ผ่องใส
พระผู้ผดุงกรุงศรี
- ๑ วันหนึ่งวันพระราชพิธี
มหิทธิฤทธิเร็วมา
- ๑ คือพระนารายณ์เทพยมหา
นภาพปราบคัมภกร
- บำเรอบาทยุคลไท
ยมหาโหราจารย์
บัณฑิตปราชปริชาชาณู
พระนิพนธ์เลขา
เฉลียวฉลาดแลปริชา
ระยาศยังในเชิงงาน
บรมนาถเพ็ญญาณ
ตำแหน่งน้อยแลใหญ่ยัง
กตเวทิจอง
วรจักรราชา
พุทธรัตนปฏิมา
กฏเกียรติกิจการ
ศุภสวัสดิติบวร
ประสาทสุขสำราญ
พร้อมกันนมัสการ
สัตย์ซื่อต่อใน
เชิญเทพย์อันมี
มหิทธิเรื่องฤทธา

๑ สีมืดถือจักรกหาธร
คัวยอาศนสุบรรบินบน	ธรมสี่สังขจร
๑ เชิญประสิทธิ์เวทวิชณมนตรี
เนาศานติสุขธำรง	ให้ประชาชน
๑ พระประเมศวรเสด็จทรง
กรวีตรีเพชรกำแหง	โคเคือกผ่องผจง
๑ ซ่าพิชัณจรรวไรร้ายแรง
อักษิพิฤกแลลาญ	นยนเปล่งเปนแสง
๑ ถนิมนาคนเืองเปนสังวาล
ถเก็งคัวยพิษคำรณ	ผกแผ่พังพาน
๑ อวยอิศวรเวททิพยมนตรี
สวัสตีปราศทุกข์สุขสานต์	ให้ประชาชน
๑ อีกรพรหมธาคาเวืองญาณ
สฤษดีโลกยคินฟ้าสาคร	ไตรเพทชำนาญ
๑ เถลิงหลังขุนห่านเหินจร
เชิญมาประชุมชุมชน	เดินโดยอัมพร
๑ จงคาลทิพยเวทพรหมมนตรี
ศานติท้าวแก้วแดนสยาม	ให้ประชาชน
๑ สามเทพยเวืองฤทธิ์ทั้งสาม
อธิกพิฤกฤาแสง	สามโลกยพิงขาม
๑ สยามทวาริราชฤทธิแรง
รักษากรุงเทวมหานคร	ศักดิ์สิทธิ์เข้มแข็ง

๑ อิกเทพยผู้ทรงมหิตร
มหาเศวตฉัตรชัย	สิงสถิตในว
๑ เสือเมืองทรงเมืองเกรียงไกร
แดงค์พระกาฬชัยศรี	หลักเมืองเทพไท
๑ ท้าวเทพยผู้เรืองฤทธิ์
ล้วนทรงทิพเนตร์ทิพภรรณ	มาเปนสากษี
๑ แล้วยาคาทิพยมนตรขลังขยัน
พยุทธิ์ให้อาจสังหาร	ทุกเล่มพระแสงสรร
๑ พร้อมิชีพ้อพราหมณาจารย์
เชิญพระแสงจรคหน้าพลัน	โอมเวทกล่าวสาร
๑ สงฆ์สวดสังัจจาทานิพันธ์
บันฑาลเวงกาหพ	ชาวประโคมพร้อมกัน
๑ ไกรคิติกุจริตโดยกล
ประทุษฐ์แต่เจ้าจอมสยาม	แสงชื่อใจผจญ
๑ ขอจงเทพยช่วยชี้ความ
ให้แจ้รหัสแต่ไกล	ปีกเงื่อนโป่งาม
๑ พระคุณอคุสเทศาชาย
แห่งข้ารัฐลีบาทบงสุ์	ร่วมเกล้ากล่อมใจ
๑ พระราชทานยศศักดิ์โดยประสงค์
แลศิลปศาสตรหัตถกรรม	ตามตระกูลวงศ์
๑ สงวนโลกย์เลี้ยงหล้าโดยธรรม
แวนแวนันนิคมสมบุรณ์	ท้าวทวยเขตชั้นทั

๑ เมืองออกก่อนเกล้ามาทูล
เนืองเนืองเหลือ้นักคนนา	รู้ลึบาทบคินทร์สุริย์
๑ ถวัลย์ราชกรุงเทพมหา
เกษมเกษตรเทศไทย	นครชั้นทสี่มา
๑ ทรงคุณบุญฤทธิไกร
ราชาสตรประเสริฐค้ำรง	แจ้จเงินความใน
๑ ขอเทพยผู้เรืองฤทธิจง
พระบาทสมเด็จจนฤบคิ	บริรักษ์พระองค์
๑ ไกรประทุษฐูท้วยกายวจี
ศวรรราชอันตราย	จิตรต่อภูมิ
๑ จงต้องกรรมกรรมทั้งหลาย
ทั้งแก้สับหกเหตุเห็น	หนึ่งโรคในกาย
๑ ให้ออกอาตุรตาลเป็น
สามวันเจ็ดวันบรรโดย	เปลวเพลิงล้าเค็ญ
๑ กำเนิดมนุษย์เนื่องภพไป
อันใดอย่าได้โดยจง	สิ่งซึ่งพึงใจ
๑ จักร่วมรสรักตั้งประสงค์
บาราศที่รักแรมโรย	แคล้วกลาศจำนง
๑ รากเร้าปั่นปั่นวนหวานโหย
ในแค้นดังเพลิงเผาผลาญ	หวั่นถวิลคืนโดย
๑ ผู้ใดกตัญญูขึ้นบาน
จอมเจ้าพิภพมหัศวรรย์	แทบบาทบพทมาลย์

๑ จงเจริญยศลาภรางวัล
นิवासสถานาศัย	เงินทองแพรพรรณ
๑ แม้ตายได้สุขสุดใจ
ตื่นขึ้นในภพพิมาน	ตุจนอนหลับไป
๑ เป็นเทพบุตรโฉมตระการ
พิจิตรควัรทันามัย	ส่วยทิพยศฤงฆาร
๑ แสนสาวอัปสรงามไสว
บำเรอบำรุงเรียงวัน	ยวนยั่วหฤทัย
๑ จุติจากทิพยโศศวรรย์
เกิดในมนุษย์กุลวงศ์	ควับุญธรรมครัน
๑ เสพย์สุขสมบัตติควรประสงค้
พอควรอย่าได้เกินประมาณ	สมรสสมพงศ
๑ จักเจริญจตุระพรไพศาล
เป็นสุขสวัสดิ์สถาวร ๗ ๖	กอบควัศฤงฆาร

โองการแย้งหน้า ตามรูปที่ผูกขนใหม่

๑ โอมสิทธิสรวงศรีเกล้า แผ้วมฤตยูเอางูเป็นแท่น แก้วนกกินฟ้า
ก่อกินดิน ปีนเอากรุทมาสี สีมืดตีสงฆ์จักรกทาธรณีพิรุอวตาร อสุรแสง
ลาญทักขา ทักชินจรมาย

ฯะ แทงพระแสงประไลยวาท ฯะ

๑ โอมปรเมศวราย ผายผาลวงอะคร้าว ท้าวเสด็จเห็นอว้เผือก
เอาเงือกเกี่ยวข้าง อ่างทักจันทรเป็นปิ่น ทรงอินทรชฎา สามตาพระแพรง
แกว่งเพชรกล้า ฆ่าพิฆนจัญไร

ฯะ แทงพระแสงอัคนิวาท ฯะ

๑ โอมชัยชัยไสโสฬศพรหมญาณ บานเศียรเกล้า เจ้าคัลบัวทอง
ผยองเหนือขุนห่าน ทานรงก่อดินก่อฟ้า หน้าจตุรทิศ ไทยมิตรคา
มหากฤตาไกร อมตัยโลเกษ จงตรีศักกิตาน พิญาณปรมาธิเบศ ไทยธเรศ
สุรสิทธิพื่อ เสวอยพรหมานทใช้น้อย ประณมบุญภารติเรก บูรภพรัฐ
กีร้อยก่อมา

ฯะ แทงพระแสงพรหมาสตร์ ฯะ

๑ นานาอเนกน้าวเทอมกัลป์
กล่าวถึงตระวนนเจ็ทอนนพล่ง

๑ เจ็ทปลามันพล่งหล้าเป็นไฟ
แผ่นขัวซักไครตริงษ์เป็นผ้า

จักรำจักราพาพเมื่อใหม่

อนนพล่งน้ำแล้งใช้ขอทหาย

วาบจตุรabayแผ่นขัว

เป็นผ้าแลปล้าสีล่อง

- ๑ สามารถญาณครอบงำจักรงพรหม ผุ่เทพนองบนปานเบียดเบ้ง
เบียดเบ้งสรทมเต็มพสุธาวิศ
๑ กล่าวถึงน้ำฟ้าฟาดพองหา
พองหาดับเตโชน้ำหล้า
น้ำหล้าปลาคันดาวเคือนแอ่น
เคือนแอ่นลมกล้าป่วนไปมา
๑ ไปมาแลเปนแผ่นเมืองอินทร์
เมืองอินทร์เมืองธาดาแรกตั้ง
ขุนแผ่นแรกเอาคินคู้ที่
คู้ที่ถุกยงฟ้าก้อคิน
๑ ก้อคินเลงเปนสี่ปวงคิน
คินเปนเขยีนธรรง้าหล้า
ง้าหล้าเปนเรือนอินทร์ถาถือก
ถาถือกเปนสร้อยฟ้าจ้งบาน
๑ จ้งเจ้าตงงผาเผือกผาเยอ
เยอบบผาหอมหวานจ้งชน
ชนหอมอายคินเลอเลอก่อน
ก่อนสรคินหมุ่มแมนมา
๑ ตนเขาเรื่อร้อนหล้าเลอหา
หาหวจะหาวนนคินไปไค้
ไปไค้จาวขิมคินแสงหล่น
แสงหล่นเพียงคบบไค้มีตมุล
๑ มีตมุลว่นว่นตาขอเรื่อ
เรื่อเปนพระสุริยส่องหล้า
หล้าเปนเคือนดาวเมืองเมืองจ้ง
เมืองจ้งเห็นฟ้าเห็นแผ่นคิน
๑ แลมีค้ำมีวนนกันสาลีเปลือกปลี่ยน
ปลี่ยนมีผู้ต้อนแต่งบรรณา
เลือกผู้ย้งยศสาเปนราชาอะคร้าว
เรียกนามสมมตเจ้าจ้งตงท้าว
๑ สมมตแกลัวตงอากิทย็เคอมกาล
เจ้าแผ่นคิน ฯ
วนนเสาร้วนนอ้งคารวนนอาท
สายท่านทรงธรรณินเรื่อหล้า
๑ แข่งฝี่เชือกบาศค้วยชนนรอง
กลอยแรกตงฟ้ากล่าวแข่งฝี่
เจ้าท่านแรงผยงมาแขก
รองชื่อพระกรรมะปะเจ้า
๑ เหล็กกล้าหญ้าแพรกบันนใบตม
แขกแรกตงงขวัณเข้ารูปเทียน
โอมโอมพระภุมะเทเวศร์
เชียวระเชียวระใบบาคิน่า
เทเวศร์ลีบค้ำฟ้าเที่ยงเฮยย่อเฮย ฯ

๑ ผู้ใดภทจงกค ถือชนนสรคคานเสียด มารเพียดไทยทศพล ช่วยค
 ธรรมมารคนประตเยก ช่วยค อเนกด่องพระสงฆ์ ช่วยค ขุนหงษ์ทองเกล้าสี่
 ช่วยค พ้าพรัศพรใจงง ช่วยค ทงสี่ปวงผีทาวแหง ช่วยค พ้าชระแรงแ
 ทกคลอง ช่วยค ผองผีกลางหาวแอน ช่วยค พ้ากระแจ่นเรือนผยอง
 ช่วยค เจ้าผาคำผ่องสามเส้า ช่วยค แสนผีฟิงยอมท้าว เจ้าผาคำผาเผือก
 ช่วยค ฯ

๑ พาจจากซึ่งหน้า	ห้อยชั้นนพ้าคู้แมน	ไทรแดนจักรอยู่ค้อย
ห้าร้อยเทียนแมนเคียว	เขี้ยวจรรยายังได้	ชระอ้าได้แผ่นดินหงาย
ใจตายตนบใกล้	พันได้ชื่อกามภุม	क्रमครองแผ่นดินข้างเผือก
เสียงเงือกงวาวขั่นลง	เอาธงเปนหมอกห้อย	หน้อยยู่ปู้สมิงพราย
ศิร้ายบอกคนจำ	คำรูนเปนเปลว	ตัดคอกเร็วให้ขาด
บ่ชื่อน่าหยาดท่องเปนรุง	เจาะเกาะฟงไบแบ่ง	เขี้ยวซาซเว้งยयी
ชื่อทนต์ทุกตัวโตรษ	พ้าจรโลคหลิวชวาน	ราญเกล้าพ้าเคลือก
เปนเปลวลาม	พระรามพระลักษมณ์ชวักศร	ปล้ำเงยวอรอนราญรงค์ ฯ

๑ เจ้าผาหลวงจงมาราย ช่วยค ผีพรายผีชระมันคำ ช่วยค บ่ชื้อ
 น้ำตัดคอก บ่ชื้อล้างออเอาใส่เส้า บ่ชื้อเร้งกาเต้าแตกตา บ่ชื้อหมาหมีเสื่อ
 เช่นเขี้ยว ยมราชเกี้ยวตาดาว ช่วยค ลมฝนจาวท้าวพ้า ช่วยค ขุนเกล้า
 กล้าขีง ช่วยค จุ่งสิบหน้าเจ้าอสูร ช่วยค แผ่นทูลเขาเงือกปล้ำ ช่วยค ฯ

๑ ผีตังผีหมันถ้า ถ้าหมันผามาหนหน้าหนบก ตกนอกชอกพ้าแมน
 แคนพ้าตังพ้าต่อหล่อหลวงเต้า ทั้งงเหง้าภูตพนัสบศิ ศิริพรหมรักษย์กษกุมาร
 หลายบานหลายท่า ล้วนผีท่าผีเหว เรวี่งลมบ้า หน้าท่าแวงแรงเกี้ยวเอาชวัญ

ครั้นมาถึงดับสยอง ปองเยียรพระแรงพระแรง แผ่ขาวอินเยียรพระวางพระวาง
 วางขวางจูปาก เยียจะเจียวจะเจียว เชี่ยวสรคานอานมลิน เยียละลายละลายไป
 ทรามมีในฟ้าดิน บินมาเยี่ยพะพล่ง จุ่งมาสูบเอาเขาบ่ชื้อ ชื้อใครใจคด
 ขบดเกียกาย วายทุ่ฟ้าคพัต คว้านแคว้นมัดศอก หอกคั้นเต้าเท้าดก
 หลกเท้าให้ไปมิทนนตาย หงายระงมระงม ยมภบาลลากไป ไฟนรกปราบปล้น
 คั้นพลาง เขาวางเหนืออพิจี ผู้บตีบชื้อ ชื้อใครใจคดขบดแก่เจ้า ผู้ผ่านเกล้า
 อยุธยา สมเด็จพระรามาริบัติ ศรีสินทรบรมมหาจักรพรรดิ ศรราชาริราช
 ท่านมีอำนาจมีบุญ คุณอนเภา อนนฮาไศรยรม แลอาข่มชกทกทกถึงฆ่า
 อาจดอนค้ายฤทธาภาพ บาปเบียดตนพวกพ้อง ญาติกามาไส้ ไข้วใจจอด
 ทอดใจรักย์ ชักเกลอสหาย ตนทั้งหลายมา เพื่อจะทำขบด ทดโทษ์แก่เจ้า
 ตนไส้ จงเทพยดาผู้นี้ ให้ตายในสามวอน อย่าให้ทนนในสามเดือน
 อย่าให้เคลื่อนในสามปี อย่ามีสุขสวัสดิ เมื่อใด ฯ

๑ อย่ากินเข้าเพื่อไฟ จนตาย อย่าเอาไศรยแก่น้ำ จนตาย นอนเรือน
 คำนรคา จนตาย ลืมตาหงายสู่ฟ้า จนตาย ก้มหน้าลงแผ่นดิน จนตาย สี่ลอง
 กินไฟต่างวัน จนตาย ฯ จงไปเป็นเปลวปล่อง น้ำคลองเป็นน้ำพิศม์
 คาบิตเป็นดาวงุ่ม ฟ้าก็ทุ่มทับลง แล่งแผ่นดินปลงเอาชีพ จรเข้รับเสื่อพัด
 หมี่แรดถวัดแสงขนาย หอกบั้นปลายปกกครวบ ใครต้องจวบจนตาย งูเงี้ยว
 พิศม์ทั้งหลายลุ่มฟ้า ตายค้ำหน้ายงดิน อรินทรหยาบหลายล้า ใครกะวิน
 ชื้อผ่านฟ้าบัว อวยพร ฯ

๑ อำนาจแปลเมืองแมนอมรสิทธิ มีศรีบุญพอกก็เสกเหง้า ยศเท่าตรีไตร
 จักร มิ่งเมืองบุญศักดิ์แพร่ เฟ้อมข้างม้าแผ้วควาย เพรงรัตนพรายพรรณเย็น

เพื่อมเขาหมื่นมหาชัย ไกรชื่อเจ้าเตอมนาง ไกรชื่อรางวัลทอง ไกรชื่อฟ้า
 สองเข้าเร่งยิน ไกรชื่อสินเกตราให้ ไกรชื่อไกรรักษ์เจ้ายศยง จงกลืนชน
 มาให้ยี่นึ่ง มิ่งเทพยศลุ่มฟ้า อยากรู้อันตรายใด ใต้ใจกล้าคงเพ็ชรพร
 ขจายขจรอเนกบุณยา สมเด็จพระรามาริบัติ ศรีสินทรบรมมหา จักรพรรดิ
 ศรราชเรื่อยหล้า คุชผ่านฟ้าบอก สมบุญญพื่อสมบุญ ฯ

คัดจากต้นฉบับ พระยาพจนปรีชา

หน้าว่าง

คำประกาศเกียรติคุณ
ของ
พันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ พันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ รองผู้กำกับการตำรวจภูธร จังหวัดเลย กับผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็น จำสิบตำรวจ สิบตำรวจ และพลตำรวจ ๑๐ นาย พร้อมกับตำรวจชายแดน เขต ๔ อีก ๔๗ นาย ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับหน่วยพลเรือนตำรวจทหาร จังหวัดเลย ให้ไปปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่บ้านซ้เถ่า ตำบลกกสะทอน อำเภอคำชะอี จังหวัดเลย พันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ กับ ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ ได้นำกำลังตำรวจ ๓ ชุด ชุดละ ๑๐ นาย เดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ไปทำการยึดบ้านซ้เถ่า ซึ่ง ขณะนั้นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ยึดครองไว้ได้ทั้งหมด พันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ นำกำลังลงที่สนามบินบ้านซ้เถ่า เข้ายึดสนามบินและดัดแปลง ภูมิประเทศเป็นที่มั่นได้สำเร็จ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม เตรียมการที่จะขยาย พื้นที่ยึดครองต่อไป แต่โดยเหตุที่ผู้ก่อการร้ายโจมตีอย่างหนัก และ เฮลิคอปเตอร์ส่งกำลังบำรุงก็ถูกกระดมยิงจนไม่สามารถทำการสนับสนุนได้ จึงต้องยึดที่มั่นเดิมอยู่ก่อน ต่อมาเมื่อได้รับการสนับสนุน โดยเครื่องบิน ของกองทัพอากาศมาทำการโจมตีทั้งระเบิดบริเวณรอบ ๆ ที่ตั้ง แล้ว เฮลิคอปเตอร์จึงนำกำลังตำรวจชายแดน เขต ๔ พร้อมกับกระสุนและเสบียง ลำเลียงไปเพิ่มเติมให้ได้ แต่ก็ยังหนีออกจากที่ล้อมไม่ได้ เพราะผู้ก่อการร้าย โจมตีอยู่ไม่ขาดระยะ ทั้งกลางวันและกลางคืน จนถึงเกิดต่อสู้กันในระยะ

กระชั้นชิด พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์ ควบคุมชุดปฏิบัติการ ปะทะต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายอยู่ในที่ล้อม ด้วยความสามารถและอย่างอาจหาญ ต้านทานการโจมตีของฝ่ายผู้ก่อการร้ายไว้ได้จนถึงวันที่ ๑๖ ธันวาคม และเมื่อกองทัพภาคที่ ๒ ได้ส่งกำลังทหารตำรวจเข้าเพิ่มเติม จึงเข้าทำการยึดบ้านซ้เถ่าคินจากผู้ก่อการร้ายได้ทั้งหมด เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม

ในการปฏิบัติการเข้ายึดบ้านซ้เถ่าคินตามที่กล่าวแล้วนั้น พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์ ต้องเผชิญกับเหตุการณ์คับขัน และต้องผจญอันตรายร้ายแรงถึงชีวิตหลายครั้งหลายคราว แต่ก็สามารถรักษาหน้าที่ รักษาขวัญและความปลอดภัยของผู้บังคับบัญชาไว้ได้อย่างดีที่สุด ทั้งได้ปฏิบัติการกิจที่รับมอบหมายไปได้ สมตามเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชาโดยครบถ้วน พฤติการณ์ทั้งนี้ ย่อมสำแดงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ความเป็นผู้นำ ความเสียสละเพื่อหน้าที่ และความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง ให้เป็นที่ประจักษ์นับว่าเป็นผู้มีความชอบในราชการแผ่นดินสมควรจะได้รับความสรรเสริญยกย่องให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้มีหน้าที่ป้องกันประเทศทั้งปวง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเกียรติคุณของ พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นอัศวิน แก่พันตำรวจตรี กฤษ สังฆะทรัพย์ เพื่อเชิดชูเกียรติศักดิ์ ให้ปรากฏสืบไป.

คำประกาศเกียรติคุณ

ของ

ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์

ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์ ผู้บังคับการกองร้อยที่ ๒ กองกำกับการตำรวจชายแดน เขต ๔ ได้รับคำสั่งจากผู้กำกับการตำรวจชายแดน เขต ๔ ให้ไปปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่บ้านซ้เถ่า ตำบลลกสะท้อน อำเภอคำน้อชัย จังหวัดเลย ร่วมกับพันตำรวจตรี กฤษสังขะทรัพย์ รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์ ได้นำกำลังตำรวจรวม ๓ ชุด เดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ไปทำการยึดบ้านซ้เถ่า ซึ่งขณะนั้นถูกผู้ก่อการร้ายยึดครองไว้ทั้งหมด ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์ นำกำลังลงที่สนามบินบ้านซ้เถ่า เข้ายึดสนามบินได้ และตัดแปลงภูมิประเทศเป็นที่มีน้ำสำเร็จในวันรุ่งขึ้น ฝ่ายผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โจมตีชุดปฏิบัติการนี้ อย่างหนัก ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ยึดครองออกไปได้ และเฮลิคอปเตอร์ส่งกำลังบำรุงก็ไม่สามารถจะลง ณ ที่ตั้งได้ เพราะถูกฝ่ายผู้ก่อการร้ายระดมยิง ร้อยตำรวจเอก พิเศษฐ์ เกษบุรมย์ จึงส่งข่าวขอเครื่องบินของกองทัพอากาศให้มาทำการโจมตีทิ้งระเบิดในบริเวณที่ผู้ก่อการร้ายยึดอยู่รอบ ๆ ที่ตั้ง เพื่อช่วยให้เฮลิคอปเตอร์ส่งกำลังบำรุงลง ณ ที่ตั้งได้ ซึ่งต่อมาเฮลิคอปเตอร์ก็ได้้นำกำลังพร้อมด้วยกระสุนและเสบียง ลำเลียงส่งเพิ่มให้ได้อีก ๒ ชุด แต่ตลอดเวลานั้น ผู้ก่อการร้ายยังพยายามอย่างยิ่ง ที่จะบุกเข้าโจมตี และทำลายที่ตั้งของหน่วยปฏิบัติการอยู่ ทั้งกลางวันและกลางคืน

จนถึงต่อสู้กันในระยะกระชั้นชิด ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ และ พันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ ได้ปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อควบคุมกำลัง ตำรวจภูธรและตำรวจชายแดนเข้าปะทะต่อสู้ผู้ก่อการร้ายอย่างหนัก จนถึงวันที่ ๑๖ ธันวาคม กำลังเพิ่มเติมของกองทัพอากาศที่ ๒ จึงเข้าช่วยเหลือ ให้พ้นจากวงล้อม และยึดบ้านซ้เถ่าได้โดยเด็ดขาด เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม

ในการปฏิบัติการเข้ายึดบ้านซ้เถ่าตามที่กล่าวแล้วนั้น ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์กับชนและอันตรายร้ายแรง เป็นหลายครั้งหลายหน แต่ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นกำลังของหัวหน้าหน่วยได้อย่างดีเยี่ยม ในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้าย ในการควบคุมกำลัง และในการรักษาความปลอดภัยของผู้ใต้บังคับบัญชา นับว่า ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ ได้ปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้ผลดีเป็นอย่างดี และพฤติกรรมทั้งหลายนี้ ย่อมสำแดงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ความมีสติ และกำลังใจอันมั่นคง ทั้งความเสียสละและความจงรักภักดีอันแน่วแน่ ต่อชาติบ้านเมืองของ ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ ให้เห็นอย่างเด่นชัด นับว่า ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ เป็นผู้มีความชอบในราชการแผ่นดิน สมควรจะได้รับคามยกย่องสรรเสริญ เป็นตัวอย่างแก่ผู้มีหน้าที่บ่งกันประเทศทั่วไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเกียรติคุณของ ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์ เจริญรามมาลา แก่ร้อยตำรวจเอก พิเชษฐ์ เกษบุรมย์ เพื่อเชิดชูเกียรติศักดิ์ให้ปรากฏสืบไป.

คำประกาศเกียรติคุณ
ของ
ร้อยตำรวจโทวินิจ รัญเสวะ

ระหว่างวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ร้อยตำรวจโทวินิจ รัญเสวะ สังกัดกองกำกับการกองบินลำเลียงฝ่ายสนับสนุนตำรวจชายแดน ได้รับหน้าที่ให้ทำการส่งกำลังสนับสนุนแก่หน่วยปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ที่บ้านทับเบิก บ้านป่าหวาย และบ้านซ้เต้า

ที่บ้านซ้เต้า ร้อยตำรวจโทวินิจ รัญเสวะ ออกไปปฏิบัติการ ๓ ครั้ง ครั้งแรกนำชุดปฏิบัติการตำรวจภูธรและตำรวจชายแดนจากอำเภอคำชะอี ๓๑ นาย มีพันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเลย เป็นหัวหน้าชุด ไปลงที่สนามบินบ้านซ้เต้า ต้องบินลำเลียงกำลังถึง ๓ เที่ยวบิน แต่ละเที่ยวต้องฝ่าอันตรายจากกระสุนปืน ซึ่งผู้ก่อการร้ายระดมยิงอย่างหนัก จนเฮลิคอปเตอร์ที่ใช้ปฏิบัติการ ถูกกระสุนปืนทะลุหลายแห่ง บริเวณแพนหาง ลำตัวใต้แพนหาง และใบพัดโรเตอร์ครั้งที่สอง นำเฮลิคอปเตอร์ไปลงเพื่อส่งอาวุธและตำรวจชายแดนอีก ๓ นาย พร้อมกับรับศพผู้เสียชีวิตกลับ ครั้งที่สามไปปฏิบัติการในขณะที่ชุดปฏิบัติการของพันตำรวจตรี กฤษ สังขะทรัพย์ กับกำลังของผู้ก่อการร้ายกำลังปะทะกัน ได้นำเครื่องบินบินเหนือบริเวณที่ปะทะกันนั้น ใช้ปืนกลอากาศยิงกราดและทิ้งระเบิดลงที่ผู้ก่อการร้าย เป็นผลให้ผู้ก่อการร้ายต้องหยุดชะงัก ช่วยให้ชุดปฏิบัติการเข้าชิงเสบียงอาหารกับอาวุธ ซึ่งทิ้งลงด้วยร่มและพลาดไปตกในเขตของผู้ก่อการร้าย ถิ่นมาได้

ในการปฏิบัติการที่บ้านป่าหวาย ได้นำเฮลิคอปเตอร์ไปรับศพ และรับผู้บาดเจ็บเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ต้องบินวนเวียนและกราตบินเหนือบริเวณที่ผู้ก่อการร้ายยึดครองอยู่ถึง ๓๑ นาที จึงนำเฮลิคอปเตอร์ลงลำเลียงศพและผู้บาดเจ็บได้

ที่บ้านทับเบิก ได้นำเฮลิคอปเตอร์ลำเลียงอาวุธ อาหาร น้ำดื่ม และยารักษาโรคไปสนับสนุน และนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล ๓ ครั้ง ในการปฏิบัติการครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ต้องนำเครื่องบินไปรับกำลังพลร่วมจากกองพันพิเศษ พร้อมทั้งอาหารไปส่งถึง ๒ เที้ยว เที้ยวที่สอง ถูกยิงต่อจ้าน ต้องบินวนเวียน และใช้ปืนกลอากาศยิงกราดอยู่ประมาณ ๒ ชั่วโมง จึงนำเครื่องบินลงได้

การปฏิบัติการของ ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ ทุกแห่ง โดยเฉพาะที่บ้านขี้เถ้านั้น ได้กระทำด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ด้วยความฉลาดไหวพริบ ด้วยความมีสติและกำลังใจอันมั่นคง ทั้งต้องฝ่าอันตรายต่อชีวิต และเป็นผลช่วยให้การปฏิบัติของชุดปฏิบัติการที่บ้านขี้เถ้าเป็นไปได้ทันกับเหตุการณ์ นับว่า ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ เป็นผู้มีความเสียสละ เพื่อหน้าที่และเพื่อส่วนรวมอย่างสูง ได้ปฏิบัติงานเป็นประโยชน์แก่ราชการแผ่นดิน สมควรจะได้รับคามยกย่องสรรเสริญว่าเป็นผู้กล้าหาญเป็นตัวอย่างแก่ผู้มีหน้าที่ป้องกันประเทศทั้งปวง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเกียรติคุณ ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์ เจริญรามมาลาเข็มกล้ากลางสมร แก่ร้อยตำรวจโท วินิจ รัญเสวะ เพื่อเชิดชูเกียรติศักดิ์ให้ปรากฏสืบไป.

คำประกาศเกียรติคุณ

ของ

ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาถ

ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาถ ได้รับคำสั่งศูนย์การทหารปืนใหญ่ ให้ไปประจำกองร้อยเครื่องบินปีกหมุน กองทัพอากาศที่ ๒ ส่วนหน้า ตั้งแต่ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ทำหน้าที่ลาดตระเวนภูมิประเทศ ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม อุดร และหนองคาย และทำการบิน สนับสนุนหน่วยจู่โจมทำการกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ได้ทำการบรรทุกกำลังพลและกระสุน จากอำเภอคำชะอีด้วย เฮลิคอปเตอร์ โดยมีเครื่องบินของกองทัพอากาศคุ้มกัน ไปสนับสนุนกำลัง ของชุดปฏิบัติการของตำรวจ ซึ่งกำลังตกอยู่ในที่ล้อม ณ บ้านชีแฮ้ แต่เมื่อ ลำเลียงกำลังและกระสุนลงหมดแล้ว นำเฮลิคอปเตอร์ขึ้นไม่ได้ เพราะ เฮลิคอปเตอร์ถูกกระสุนปืนของฝ่ายผู้ก่อการร้ายขณะร่อนลงเสียหายมาก ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาถ ต้องสั่งให้นักบินผู้ช่วย และพลประจำปืน สละเครื่อง เข้าสมทบกำลังตำรวจในฐานที่ตั้ง ตนเองอยู่ปฏิบัติการในเครื่อง แต่ผู้เดียว จัดการดับเครื่องยนต์เรียบร้อยแล้วจึงวิ่งลงจากเฮลิคอปเตอร์ ไปยิงต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายจนกระสุนประจำกายหมด ต้องฝากกระสุนปืนกลับ เข้าไปดอคับนกลประจำเฮลิคอปเตอร์ทั้งสองกระบอกออก นำไปเข้าที่ตั้งยิง ยิงต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายอีก ผู้ก่อการร้ายจึงล่าถอยไป ต่อจากนั้น ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาถ ได้เข้ารายงานตัวกับหัวหน้าชุดปฏิบัติการตำรวจ และเข้าร่วมปฏิบัติการร่วมกับกำลังตำรวจ ระหว่างที่ร่วมปฏิบัติการอยู่กับ

ชุดปฏิบัติการตำรวจนั้น ได้ช่วยแนะนำปฏิบัติการ ให้กำลังตำรวจทราบ ข้อควรปฏิบัติในขณะที่ถูกล้อม และได้ร่วมกับกำลังตำรวจออกลาดตระเวน ปะทะผู้ก่อการร้ายทุกวัน เพื่อสำรวจพื้นที่และค้นหาที่ตั้งของฝ่ายผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แล้วติดต่อประสานงานกับหน่วยเฉพาะกิจ “ชูชีพ” ให้ นำกำลังเข้าช่วยเหลือ จนในที่สุดหน่วยช่วยเหลือสามารถนำกำลังผ่านการ ปะทะของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เข้าถึงฐานปฏิบัติการของหน่วยที่อยู่ใน วงล้อมได้

พฤติกรรมของ ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาด ซึ่งปฏิบัติไปด้วย ความสามารถ ด้วยความฉลาดไหวพริบ ด้วยความเข้มแข็งเด็ดขาด และ ด้วยความกล้าหาญเสียสละอย่างสูง ในการรบที่บ้านซันเถ่าคังกล่าวแล้วนั้น เป็นผลดีแก่การปฏิบัติของชุดปฏิบัติการตำรวจและของหน่วยเฉพาะกิจ “ชูชีพ” อย่างยิ่ง ทำให้การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์สำเร็จลง ด้วยดี นับว่าร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาด เป็นผู้มีความสามารถสูงและ มีความชอบต่อราชการแผ่นดิน สมควรจะได้รับคามยกย่องสรรเสริญเป็น ตัวอย่างแก่ผู้มีหน้าที่ป้องกันประเทศทั้งปวง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเกียรติคุณของ ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาด และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์ เจริญนามมาลา แก่ร้อยเอก นฤนารถ ไตรภูวนาด เพื่อเชิดชูเกียรติศักดิ์ ให้ปรากฏสืบไป.

ประวัติเกี่ยวกับพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

พระแสงบรรดาศักดิ์

ตัวพระขรรค์เป็นของเก่า ฝีมือทำงานมากเป็นศิลปะสมัยเดียวกับนครวัด เดิมตัวพระขรรค์จมอยู่ในทะเลสาบนครเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา ชาวประมงทอดแหได้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๗ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร (แบน) ให้ข้าราชการนำมาทูลเกล้าฯ ถวาย ในวันที่พระแสงขรรค์มาถึงมีอสนีบาต ตกในพระนคร ๗ แห่ง เช่นที่ประตูวิเศษไชยศรี เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำค้ำและฝัก ค้ำยทองคำลงยาประดับมณีเป็นราชกกุธภัณฑ์

พระแสงศร

พระแสงศร ๓ องค์ ที่เชิญมาชุน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเริ่มตั้งแต่รัชกาลสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีนามดังนี้ พรหมมาสตร์ ประลัยวาต และอัคนีวาต มีประวัติสังเขปดังนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖ พระยาจุฬาราชมนตรี (นาม) นำห้วยเทศขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓ อัน มีพระราชดำริว่ากรุงเทพฯ มีชื่อเมืองว่าอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นเมืองพระนารายณ์ พระปรมาภิไธยในโครงการแข่งน้ำก็ใช้พระรามาริษี สอดคล้องกับนามกรุงควรจะสร้างพระแสงศรไว้สำหรับพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นอลงกฎกิจปรีชา ทำรูปพระแสงศรประกอบค้ำห้วยเทศทั้งสามนั้น เมื่อโปรดเกล้าฯ แบบแล้ว จึงทรง

พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หาพระฤกษ์ตามตำราพิชัยสงคราม ตั้งโรงพระราชพิธีในโรงพระแสง รวมเหล็กตีเป็นพระแสงศร ๓ องค์ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระยาบำราบปรปักษ์ขึ้นเทวรูปพระพรหมทรงหงส์ พระนารายณ์ทรงครุฑ พระอิศวรทรงโค ทำพิธีพราหมณ์หล่อที่วัง (กรมศิลปากรปัจจุบัน) ครึ่งคืบที่ตำมพระแสงทั้ง ๓ องค์ แล้วขุดเหล็กตัวพระแสงฝังทองเป็นอักษรพราหมณ์ ปลายตำมถักผืนกลวคทองคำผูกขนนกหว่า แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์ เสด็จไปตั้งการพระราชพิธีบูชาพระแสงที่ทะเลชุบศรจังหวัดลพบุรี แล้วตั้งกระบวนแห่ ไปศาลวัดบนทิวศิลาศรนารายณ์บรรจุในพระแสงมียันต์พรหมโองการ อิศวรโองการ และนารายณ์โองการ บรรจุ ต่อจากนั้นเชิญลงเรือศรีตั้งกระบวนกลับกรุงเทพฯ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างขึ้นเพื่อพระราชทานแก่ผู้มีความชอบในราชการทหาร ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติ ประกาศเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๖๑ ต่อมาภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลได้ระงับการขอพระราชทานราชอิสริยาภรณ์นี้เสีย แต่มิได้ยกเลิกพระราชบัญญัติ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรป มีผู้มีเกียรติบางประเทศสมควรได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามาธิบดี โดยยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม แล้วตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เรียกว่า “พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์

อันมีศักดิ์รามาริบัติ พ.ศ. ๒๕๐๓” ถวายพระราชอำนาจแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ แก่ผู้ทำความดีความชอบ เป็นพิเศษหรือ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ราชการทหารไม่ว่าในยามสงคราม โดยไม่ต้องมีคณะที่ปรึกษาเช่นที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติเดิม

ราชอิสริยาภรณ์ม ๖ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ **เสนาภคบดี (ส.ร.)** ประกอบด้วยคาราเป็นรูปไข่มุข มีลายแหลมออกไป ๔ ทิศ กลางคาราค้นหน้าเป็นรูปพระปรศุรามาวตารปราบพญากาการทวิริยะ ค้นหลังเป็นรูปอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. ๖ อยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ ประดับที่หน้าอกเสื้อเบื้องซ้าย และแพรแถบสายสะพายสีคำมีริ้วแดงอยู่ใกล้ขอบทั้ง ๒ ข้าง มีดวงตราห้อยรูปไข่มุขลายรูปเหมือนกับกลางคาราแต่ไม่มีรัศมี สวมเฉียงขวาไปซ้าย

ชั้นที่ ๒ **มหาโยธิน (ม.ร.)** ประกอบด้วยคาราลักษณะเดียวกับเสนาภคบดีใช้ประดับที่หน้าอกเสื้อเบื้องขวา และดวงตราลักษณะเช่นเดียวกับเสนาภคบดีใช้ห้อยกับแพรแถบสีเดียวกับสายสะพายสำหรับคล้องคอ

ชั้นที่ ๓ **โยธิน (ย.ร.)** มีดวงตราลักษณะเดียวกับมหาโยธินห้อยกับแพรแถบคล้องคอ แต่ไม่มีคารา

ชั้นที่ ๔ **อัศวิน (อ.ร.)** มีดวงตราลักษณะเดียวกับโยธินแต่ย่อมากกว่า ใช้ห้อยกับแพรแถบ ประดับที่หน้าอกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ ๕ **เหรียญรามมาลาเข็มกล้ากลางสมร (ร.ม.ก.)** เหรียญมีลักษณะเป็นรูปไข่มุข ทำด้วยเงิน ค้นหน้าเป็นรูปพระปรศุรามาวตารปราบพญากาการทวิริยะ ค้นหลังมีอักษรพระปรมาภิไธย ร.ร. ๖ ภายใต้

พระมหาพิชัยมงกุฎ ห้อยกับแพรแถบมีเครื่องหมายพระวชิราวุธที่แพรแถบ
ประดับหน้าอกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ ๖ เหยี่ยวรามมาลา (ร.ม.) ลักษณะเหมือนเหยี่ยวราม-
มาลา เข็มกล่ากลางสมร แต่ไม่มีเครื่องหมายพระวชิราวุธ ประดับที่หน้าอก
เสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ ๑ ถึงชั้นที่ ๔ มีประกาศนียบัตรทรงลงพระปรมาภิไธย และ
ประทับพระราชลัญจกร ชั้นที่ ๕ และ ๖ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
อย่างเดียว

ราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ไม่ต้องส่งคืนเมื่อผู้ได้รับพระ
ราชทาน ได้รับพระราชทานเลื่อนชั้นหรือถึงแก่กรรม.

คำสาบาล

๕๕ ๐๖ ๖๖ ถือนาพระพัฒนสัตยา

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ข้าพระพุทธเจ้า (ออกนามผู้สาบาล) ขอกระทำสัตย์ปฏิญาณ
สาบาลทั่วถวายแก่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เฉพาะพระภักตร์ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า
พระสงฆ์เจ้า

อนึ่ง ขอเทพยเจ้าทั้งหลายที่มีฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์ และมีทิพยโสต
ทิพยจักขุ อันประเสริฐทั่วทุกสถาน มีท้าวจัตุมลโลกบาลมหาเทวราช กับ
พระสยามเทวาริราชเป็นอาทิ แลอารักษ์เทพยดาคือ พระหลักเมือง
พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง แลพระกาฬอันเรืองฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์ แล
เทพยดาผู้รักษานพปฎลมหาเศวตฉัตร แลรักษาพระองค์เป็นประธาน ขอ
อัญเชิญมาเป็นสักขีทิพยยานแก่ข้าพระพุทธเจ้าผู้กระทำสัตย์ถ้อยถวาย
ด้วยความเต็มใจมิได้เป็นสักแต่ออกวจีเภท

ด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว จำเดิมแต่ได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชบรมราชาภิเษก ทรงรับราชการ
ในที่จะทรงบำรุงความสุข แลระงับทุกข์ของประชาชนอันอาศัยอยู่ใน
พระราชอาณาเขตทั่วไป ได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
แลรักษาชาติพระราชอาณาจักร ให้วัฒนาถาวรปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง
ด้วยกำลังพระวิริยภาพแลพระราโชบาย ทั้งทรงปกครองแลทำนุบำรุง
พระบรมวงศานุวงศ์สมณพราหมณาจารย์ ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน

ทั้งหลายตลอดจนพ่อค้าประชาชน ให้ร่มเย็นเป็นสุขด้วยพระมหากษัตริย์
แลทรงตั้งอยู่ในสุจริตธรรมจริยาตามโบราณราชประเพณี มีพระเดช
พระคุณอันยิ่งใหญ่หาที่สุคติได้

ข้าพระพุทธเจ้าจะตั้งใจรักภักดีซื่อสัตย์สุจริต คิติดบ้องกันรักษา
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ให้ปราศจากภยันตรายคือ ไม่คิดขบถประทุษร้าย
ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยน้ำจิตร์ แลมอบกายถวายชีวิตต่อราชการอันเป็น
หน้าที่ เช่นการรักษาศาสนาที่รักษาชาติ แลบ้านเมือง สนอง
พระเดชพระคุณ

เพราะฉะนั้น ถ้าข้าพระพุทธเจ้ามิได้ตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต แล
คิดขบถประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยกาย ด้วยวาจา
ด้วยน้ำจิตร์ ฤๅคิดเอาใจไปแฝงไว้แก่ให้ต่างค้าวท้าวต่างแดนอันเป็นหมู่
บ้จามิตร ฤๅคิดให้อุบายเล่ห์กลไปให้ผู้อื่นกระทำร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ถ้าข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นแก่จักษ ฤๅได้ยินแก่โสต รู้ว่า
ผู้อื่นจะกระทำประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มิได้นำเอา
เนื้อความมาฟ้องร้องว่ากล่าว ให้กราบบังคมทูลพระกรุณา ให้ทราบ
ฝ่าละอองธุลีพระบาทโดยเร็ว ร้องไว้ด้วยฉันทะ โทษะ โมหะ ภยากติ ฤๅ
ถ้ามีกิจราชการอันเป็นหน้าที่ซึ่งจะต้องกระทำ เพื่อรักษาพระพุทธศาสนา
รักษาพระมหากษัตริย์ แลรักษาชาติบ้านเมืองเกิดขึ้น ข้าพระพุทธเจ้าคิด
อุบายบิณฑพัรวลึงเสียดเสีย มิได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณ โดยเต็ม
กำลังความสามารถ แลเบียดเบียนอำนาจรั้งบังหลวงกระทำด้วยตนเอง
ฤๅด้วยอุบายให้ผู้อื่นกระทำก็ตาม แลประพฤติกตัญญู ไม่มีความซื่อสัตย์
เป็นการทุจริตต่างๆ ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระมหากษัตริย์
มีพระเดชพระคุณอันประเสริฐใหญ่ยิ่งดังนี้

ขอให้เทพท้าวผู้มีฤทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย มีพระสยามเทวาธิราชกับ
เทพยดาซึ่งสิงสถิตย์ในที่ประดิษฐานพระมหาเสวตรฉัตรเป็นต้น จงบันทาล
คลให้อุบายเล่ห์กลแลความลับอันทุจริตต่าง ๆ ของข้าพระพุทธเจ้าปรากฏ
ออกโดยเร็วพลัน อย่าให้ทันกระทำการทุจริตต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวได้ ทั้งขอย่าให้ข้าพระพุทธเจ้าแคล้วคลาดมหาภัยทุกประการ แล
กรรมกรรมทุกสถานบรรดาที่ท่านผู้มีอำนาจอาจกระทำแก่ผู้มีความผิดทั้งปวง
ได้ ขออำนาจเทพยดาจงบันทาลอุปัทวการณ์สงฆ์ผลาญชีวิตข้าพระพุทธ
เจ้าให้ถึงความฉิบหาย ตายด้วยความแตกความขาด ให้ตายด้วยอนินิบาด
สายฟ้าฟาดราชสัทธาวุธคาบองครักษ์อันแรงร้าย ฤๅให้ตายด้วยพิษมีแล
กำลังแห่งสัตว์อันร้ายในน้ำบนบกจงได้ช่องสงฆ์ผลาญข้าพระพุทธเจ้า ผู้มิได้
ซื่อสัตย์ให้พลันบันทาลพินาศ ฤๅบันทาลให้ผีพิษมีผีกาพอดิสารชราพาธ
สรรพโรคพิบัติต่าง ๆ ทุกประการจงบังเกิดแก่ข้าพระพุทธเจ้า ผู้ทรยศคึกคก
ไม่ซื่อสัตย์ให้ถึงกาลมรณะตายด้วยทุกขเวทนาน่าลำบากแสนสาหัส ให้เห็น
ประจักษ์แก่ตาโลก ครั้นข้าพระพุทธเจ้าสิ้นชีวิตจากมนุษย์โลกแล้ว จง
ลงไปบังเกิดในมหานรกหมกไหม้อยู่ในไฟไม่รู้ดับ สิ้นหมื่นกัลป์แสนกัลป์
อนันตชาติ ครั้นสิ้นเวรกรรมจากที่นั้นแล้ว แลจะมาบังเกิดในภพใด ๆ
ขอย่าได้มีความสุขแต่สักหน่อยหนึ่งในโลกียกามบริโภคนิเวศ แล้วขอย่าได้
พบพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า ซึ่งจะมาโปรดสัตว์ ให้พ้นทุกข์
ถึงสวรรค์แดนนิพพาน ถึงจะพบก็ขอย่าให้โปรดข้าพระพุทธเจ้าได้

ถ้าแลข้าพระพุทธเจ้าตั้งอยู่ในความมกตัญญูกะตะเวทิตี กระทำราช-
การในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แลมิได้คึกคกขบถประทุษร้ายโดยบรรยาย
อันกล่าวมาแล้วแต่หนหลัง ขอย่าเทพยดาทั้งหลายมีท้าวจัตตุโลกบาลเป็น
อาทิ อันมีฤทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ทั่วทุกเทพยพิภพทั้งพระสยามเทวาธิราช แล

พระหลักเมือง พระเสื่อเมือง พระทรงเมือง แลพระกาพย์อันเรื่องฤทธิ์
 อีกรักษาอันสิ่งสถิตย์ในพระมหาเสวตรฉัตร แลเทพยดาอันรักษาพระองค์
 ทุกคืนวัน จึงช่วยป้องกันอภิบาลรักษาข้าพระพุทธเจ้าผู้กระทำการ
 โดยศรัทธาสุจริตให้สถิตย์สถาพร พ้นจากสรรพโรคพิบัติอุปัทวันตราย โดย
 บรรยายอันกล่าวมาแล้วนั้นจึงทุกประการ

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานน้ำพระพิพัฒน์สัตยาธิษฐานนี้แล้ว
 จึงบันดาลให้เกิดศุขศิริสวัสดิ์ผ่องแผ้วในกาลทั้งปวง แลมีความเจริญอัน
 ใหญ่หลวงแห่งอายุ วรรณะ ศุขะ พละ ยืนยาวยิ่งยงคงทนจนถึงแก่กาลอายุ
 ปรีเฉษฐานันท์แล้วจึงตาย มีความสบายเป็นสุขเวทนา คุณนอนหลับแล้วตื่น
 ขึ้นมาในทิพย์วิมาน เสวยทิพย์สมบัติในสถานสวรรค์ชั้นแสนกัลป์อนันตชาติ
 ครั้นข้าพระพุทธเจ้าจุติจากสวรรค์เทวโลกแล้วจะมาบังเกิดในมนุษย์โลก
 จึงบริบูรณ์ด้วยอุปโภคสมบัติ สรรพแสนศฤงคารอันมหิพาร แลบริวาร
 ยศปรากฏโดยวิเศษตามประสงค์ อนึ่ง ขอจงให้พบพระพุทธเจ้า พระ
 ธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า แล้วจงได้สำเร็จตั้งมโนรถความปรารถนาในทาง
 สวรรค์นฤพาน พ้นจากสงสารทุกข์ด้วยความสุขสุจริตกตัญญูกะตะเวทีนั้น
 เทอญ ฯ

ขอบพระทัยและขอบพระคุณ

ในโอกาสที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลิงศพ พลโท อ่อง โขชิกนิษฐ ในวันนี้ เจ้าภาพขอกราบขอบพระทัยและขอบพระคุณ

- ท่านที่เคารพซึ่งกรุณาให้เกียรติมาร่วมพระราชทานเพลิงศพ ครองนทุก ๆ ท่าน

- ท่านผู้บังคับบัญชา ท่านผู้ใหญ่ เพื่อนร่วมรุ่นการศึกษา ตลอดจนหน่วยราชการต่าง ๆ ที่ได้กรุณารับเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมทุกท่าน

- บรรดาญาติมิตร ซึ่งอุทิศส่วสละเวลา มาแสดงความเสียใจ การระสพพร้อมบำเพ็ญกุศล ทุกท่าน

- ท่านที่เคารพซึ่งกรุณาเขียนคำไว้อาลัยให้ทุกท่าน

- บรรดานายแพทย์ นางพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ที่ได้ให้ความช่วยเหลือรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี ตลอดเวลาที่ พลโท อ่อง โขชิกนิษฐ รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลก่อนถึงอนิจกรรม ทุกท่าน

- เจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องจัดการศพตั้งแต่วันถึงอนิจกรรมจนกระทั่งวันเก็บอัฐิทุกท่าน

- สำนักราชเลขาธิการและสำนักพระราชวัง ซึ่งเป็นธุระในการจัดการศพครั้งนี้ โดยเฉพาะ หม่อมหลวง ปีย์ มาลากุล ซึ่งได้ให้

ความกรุณาเป็นพิเศษแก่สกุลโพธิกนิษฐในการจัดการศพ ตลอดจน
ช่วยคัดเลือกหนังสือซึ่งเหมาะสมกับอุปนิสัยของผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้ง
จัดหาสำนักแหล่งพิมพ์ให้

นอกจากนี้ใคร่ขอขอบพระคุณท่านที่ช่วยเหลือในการเตรียม
งานพิธีสวดพระอภิธรรม อาทิเช่น พลโท เหลือ กาญจนพิมาย,
พลตรี พร ธนภูมิ, พันเอก ขรรยง ประยูรเทศน์, พันเอก สม
ชาติพันธ์, พันเอก เสวก นนทรีย์, พันตรี สิทธิ วรพันธ์โยธิน

โดยเฉพาะ ฯพล ฯ พลเอก ประภาส จารุเสถียร เจ้าภาพ
ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดที่ได้ให้ความกรุณาเป็นพิเศษ โดย
รับอุปการะงานศพนหงสน ทั้งยังได้แสดงความห่วงใยต่อครอบครัว
โพธิกนิษฐ ถึงกับส่ง พันเอก สม ชาติพันธ์ นายทหารคนสนิท ให้
ดูแลช่วยเหลือจนกว่าจะเสร็จงาน

วาระสุดท้ายนี้ จึงขอกราบขอบพระทัยและขอบพระคุณแก่
ทุก ๆ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นโดยทั่วกันอีกครั้ง.

ภริยา บุตร และ ธิดา

